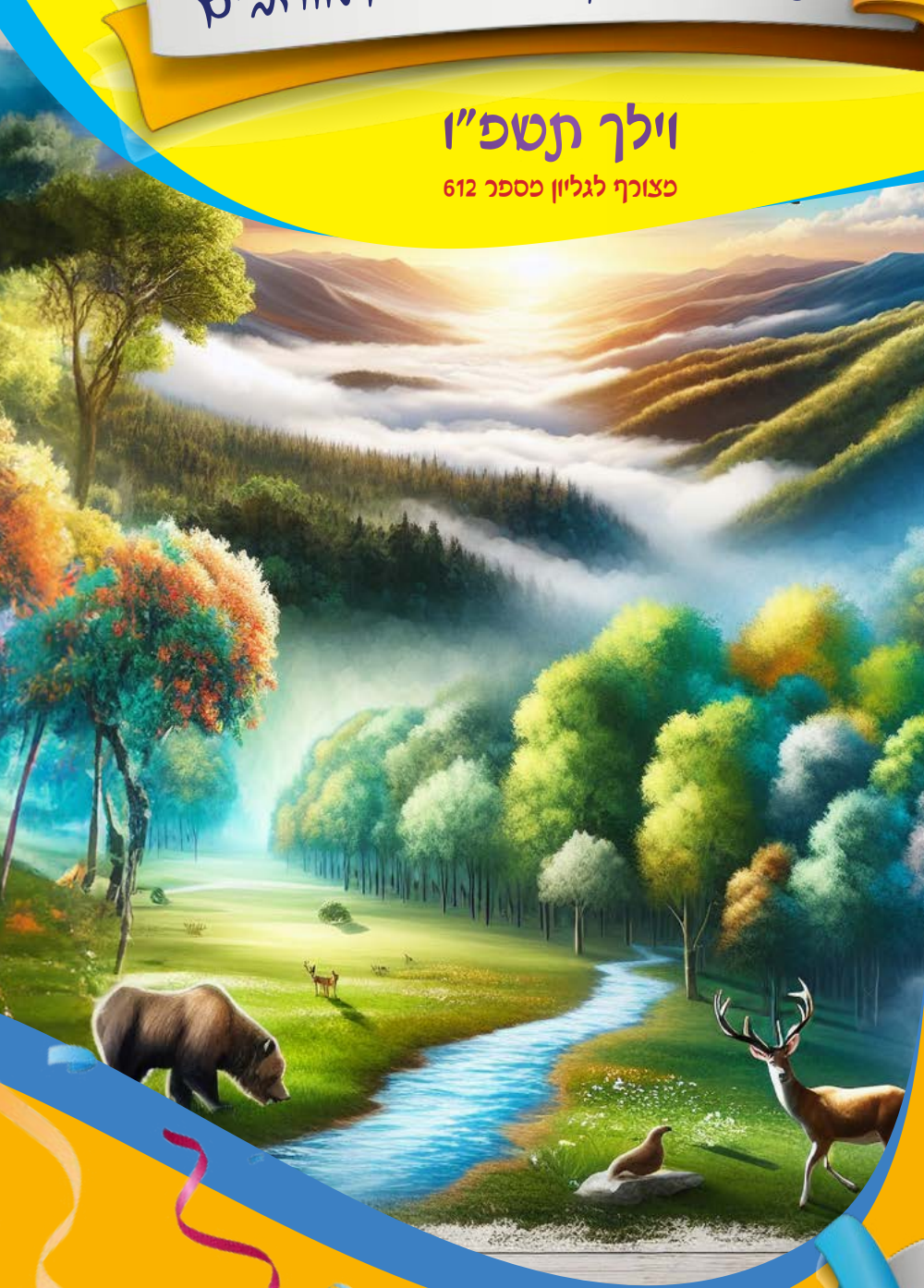

חתוקים

סונים ותוכן של הורים אוהבים

וילך תטפ"ו

מצורף לגליון מספר 612

מצורף למגזין
'טועמיה'

פנים מאירות 8 ירושלים

טל' 02-500-4569

S025004569@Gmail.com

דפוס
מהיר
ומתקדם

שפיד

אֶלְדָּנוֹת

פֶּרֶשֶׁת וַיֵּלֶךְ

לְעֵלְמֹן עֶבֶת

כס"ז, צ"ח ע"ה

הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצ'ה זיע"א, אשר תכנה היה פלפול ארץ הסובב על דברי רבנו יונה מסימנים. כן הגיעו מספר מכתבים מהחסידים בחיות, שספרו על אפן קיומם את המצות במסירות נפש. כגון כאשר לא היה להם שופר, אמרו במקום זה דברי התעוררות, ואיך שבנו סכה בעצמו של קרב, באספס קצת סכך מהיער והעמידוהו על שלש דפנות כדי לאכל בו כזית פהלכה.

השפת אמת התבטא בראותו את המכתבים הללו, שעל זה נאמר 'העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ', 'העידתי' מלשון עדי, דהינו תכשיט, שאברכים כאלה מקשטים הם את השמים ואת הארץ (ממעונות אריות).

עושי קשויטין לשמים וארץ

על הפסוק (דברים לא כח) 'הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושטריכם ואדברה באזניהם את הדברים האלה ואעידה בם את השמים ואת הארץ' כתב הרה"ק השפת אמת זיע"א (שבת תשובה תרל"ז): "בפסוק 'ואעידה בם את השמים ואת הארץ' כו', אדוני מו"ז [החדושי הרי"ם זיע"א] פרש, שעל ידי בני ישראל נתברר כבוד שמים במעשה בראשית, שבני ישראל מבררין מ"ש השמים מספרים כו'. והוא בשבת קדש שנקרא סהדותא, שבני ישראל מעידין כי בו שבת כו'.

ויש לומר עוד פרוש, 'ואעידה' לשון עדי וקשויט, כי בני ישראל עושי קשויטין לשמים וארץ. וב' הפרושים אחד, כי על ידי העדות שמבררין שהכל מהשם יתברך, על ידי זה שמים וארץ מעליו חו לפני הבורא יתברך.

(ספר ספיר ויהלום - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הדברים האלה אל כל ישראל, וכי משה הלך לבית כל אחד ואחד ואמר לו דבר ה' רק הפרוש כן: 'וילך משה' שמשה הלך בחדרו אנה ואנה בדבקות וכדומה, 'וידבר' כו', בזה דבר מחדרו לכל אחד ואחד. עד כאן. ומיד נסוג האיש אחור מלדבר דברו ויצא בתשובה, כי על ידי שהצדיק עובד ה' בחדרו מאיר אור עבודת השם לכל אחד ואחד בלבד.

והינו מי שרוצה לקשר את עצמו עם הצדיק אז מאיר מזה לזה, אבל מי שאינו מקשר להצדיק אי אפשר לקבל ממנו הארה, כדאיתא בספרים המשל לצנור המקלח מים, אם החבית דבוק להצנור אז מקבל מהצנור. אבל אם רחוק אפילו מעט מהצנור, אזי אף על פי שהצנור מקלח אבל החבית אינו מקבל כי רחוק ממנו ואז בעל החבית אומר ראו שאין זה צנור טוב כי אי אפשר לקבל על ידו מים ואינו מרגיש שאין זה חסרון הצנור רק ממנו מחמת שהחבית רחוק מהצנור.

עדי ותכשיט

'הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושטריכם ואדברה באזניהם את הדברים האלה ואעידה בם את השמים ואת הארץ' (לא, כח).

לשלחנו של הרה"ק ה'שפת אמת' זיע"א הגיעו בימי המלחמה אגרות שנשלחו מהחזית על ידי אברכים ובחורים מחסידי שנתפסו לעבודת הצבא, ובהן היו מקוננים על מצבם ועל סבלם הקשה ועל הנסיונות שעוברים עליהם מדי יום לשמירת המצות.

אף אגרת אחת גרמה לו קורת רוח, שנשלחה על ידי חסיד אחד שהיה תלמיד

השפעת הצדיק מביתו

באגרת קדש שכתב הרה"ק רבי אהרן מטשורנוביל זיע"א לעת חלשתו באחרית ימיו, כתב בין הדברים: הבאים בצל קורת, הלא 'בראיה בעלמא קנה' כל הטוב בעזרתו ית"ש, כי גם בעתים חשות, קול דממה דקה ישמע, אנה ה' הושיעה נא והצליחה נא.

ובכחי להוסיף התחזקות בלב כל אנשי שלומי, שלא יהיה לבם נוקף על אשר כחי עתה אינו ככחי אז להשיב ולתמוך כל איש בדברי ידידות אהבה כראשונה.

ולא תאמרו שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי הלא החכם עיניו בראשו לראות שהימים האלה טובים מהם לה' ולישראל, למלאות משאלותם גם באין אמר ואין דברים כלל... גם אם יחיו כימי מתושלח לא ידעו ולא יבינו גם שאחד מאלף מאשר היטבתי להם, בעזר הא-ל המושיע תשועת עולמים.

'וילך משה - וידבר'

הרה"ק רבי משלם שרגא פייבוש מברעזאן זיע"א ספר מעשה שהיה אצל חותנו, הרה"ק רבי אשר ישעיה מראפשיץ זיע"א, שפעם אחת בא אליו איש אחד והיה אצלו כמה שבועות. ואחר כך אמר האיש בלבו: זה כמה אני יושב פה ואני חפץ לנסע לביתי, ועדין לא אמר לי רבי איזהו דרך לעבודת הבורא יתברך וכדומה. על כן הלך האיש בבקר לחדרו הקדוש במחשבתו לאמר לו שייגיד לו איזהו דרך. ופתח הפתח ונכנס לחדרו ומצא אותו הולך בחדרו אנה ואנה כדרך בקדש. ותכף פתח הרב הקדוש, בדברים אליו:

כתוב (דברים לא א) 'וילך משה וידבר את

חידון אֶלְדָּנוֹת - נושא פרסים למי נאמרות בפרשה זו מלות העידוד חזק ואמץ? (2 תשובות)

פתרון החידה - פרשת בהעלותך:

ש. באיזה הקשר מוזכרים ששה ירקות בפסוק אחד?

ת. בני ישראל מתלוננים על חדגוניותו של המק, בניגוד לירקות הרבים שהם אכלו במצרים: קישואים, אבטיחים, חציר (כרת), בצלים ושומים (במדבר יא ה).

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עזר והדר":

פרשת בהעלותך:

ה' זלמן ברוך שאהן משכונת רמות ג' ירושלים.

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו אי"ה בגליונות הבאים

הפותרים נכונה יכנסו להגרלה אי"ה

על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עזר והדר".

את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני

למספר פקס: 077-470-26-81

או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון.

בראש הדף לציון "עבור חידון לנוער".

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

וילך משה (לא, א) - לאן הלך? הלך מעולם ועד עולם עד **בתרא** עלאה קדישא, כי תבת ילך נוסריקון פתר יתנו לך, והחיה את ישראל בקבלת **בתר מלכות** ה' יתברך. (יודעי בינה)

בן מאה ועשרים שנה אנכי היום (לא, ב) - האור החיים הקדוש תמה, כיצד ידע משה כי מלאו ימיו, והלא אמרו חז"ל שאין מודיעים לאדם מתי ימות? אלא שחז"ל דרשו בחליו, **משה** מן התורה מנן? שנאמר **בשנים הוא בשר** והיו ימיו **מאה ועשרים שנה**, **בשנים** בגימטריה **מש"ה**. וכיון שיידע משה למוד זה, ידע שיכלו ימיו כשהוא **בן מאה ועשרים**. (גבעת שאול)

הן קרבו ימיה למות (לא, יד) - כאן רמז הקב"ה למשה על מקום **מנוחתו**, שכן תבת ה"ן נוסריקון הר נב, ורמז לו ששם הוא זמן לקבורה מששית ימי בראשית. (מזמרת הארץ)

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת (לא, יט) - בגימטריה עם התבות **מצוה על כל אחד מישראל לכתב לו ספר תורה**, כפי שדרשו חז"ל את המצוה מפסוק זה. (פרפראות לחכמה)

ושמתם אתו מצד ארון בריתיה (לא, כו) - רש"י מביא את מחלקת חז"ל אם ספר התורה הנח על דף מחוץ לארון, או **בארון** בצד הלוחות. ורמז יש כאן לדברי הקדמונים, שתקון עברות קשות הוא בפ"ד **תעניות**. אלא שהדורות האחרונים נחלשו והתקון הוא בלמוד ד"ף **גמרא** כנגד פ"ד תעניות, ושתי השיטות הללו מתבארים במחלקת זו, יש אומרים ד"ף היה בולט מן הארון מבחוץ, דהינו בדרך של פ"ד תעניות שהיא פעולה **חיצונית לתורה**, ויש אומרים בתוך הארון היה, דהינו על-ידי למוד ד"ף **גמרא** בתורה עצמה. (מהר"ד מבולאז)

כי ידעתי אחרי מותי (לא, כט) - מפרש רש"י, שלא חטא בימי **יהושע**, מפני שתלמידו של אדם חביב גגופו, וכל זמן שיהושע חי היה משה פאלו חי. ורמז לזה פתבות **כי ידעתי אחרי מותי** בגימטריה **מכאן למד זה תלמידו של אדם חביב גגופו**. (תולדות אברהם יצחק)

וכן מרמז הדבר פתבות **אחרי מותי**, שהן נוסריקון **אחרי מות תלמידי יהושע**. (זר הצבי)

ספורים בפרשה

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל (לא, א)

חסיד אחד הגיע לרבי אשר ישעיה מרופשיץ, ושהה בצלו במשך תקופה מסוימת, אך לא זכה לשמע דברי תורה מפיו. למחרת השכים לפתחו של הרבי, כאשר בלבו הפונה לבקש ממנו דרך בעבודת ה', והנה הוא רואה את הרבי מהלך אנה ואנה כשהוא תפוס בשרעפיו. וכשראה אותו, פנה אליו ואמר: "פרשת וילך פותחת בפסוק **וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל**, ולכאורה עולה התמיהה, וכי הלך משה מאהל לאהל והשמיע לכל אחד מישראל את דבר ה'?" והרי בודאי לא יתכן כך. אלא באור הכתוב הוא, שמשה הלך בביתו ובאהלו כשהוא דבוק בבוראו, ועל-ידי זה עלה בידו להשפיע את דבר ה' על בני ישראל, ולהחדיר בהם הרהורי תשובה ומעשים טובים". והיו הדברים כנבואה לבקשת האיש.

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת (לא, יט)

מצוה זו של כתיבת ספר התורה, היא האחרונה מתרי"ג המצוות. והיה רבי ברוך שמעון שניאורסון מטשבין אומר: "למה אמרה תורה בלשון 'ועתה', שהוא לשון צווי וזרז? מפני שבאשר משתוקק האדם לקיים מצוה זו של כתיבת ספר התורה, בא אליו היצר הרע ומרפה ידיו. 'מה לך לקיים מצוה זו?' וכי כבר קימת את כל תרי"ג המצוות, שאתה נחפז לקיים את האחרונה שבהן? והוא מפתה אותו 'הנח מצוה זו לעת זקנותך, אחר שתקיים את שאר המצוות'. ולכן אמרה תורה 'ועתה כתבו לכם', אל תטה אגיד לעצת היצר, אלא הזדרז עתה לקיים את המצוה, כי אין מקדם ומאחר בתורה..."

ויצו את יהושע ברינו ויאמר חזק ואמץ (לא, כג)

אחד מתלמידי המבוקשים של רבי חיים מוולוז'ין, היה רבי יוסף פיימר מסלוצק, שנחשב לאחד מגאוני הדור. כשהגיע זמנו להפדר, נכנס לרבו כדי לקבל ממנו עצות והדרכות בהנהגה, ובשיחתם הציג בפניו רבי חיים קשיה חמורה במסכת חלין ותרצה בתרוץ קולע ומפליא. עברה תקופה, ובהורף שנת תקפ"ט, בהיות רבי יוסף בן שלשים ושלש שנה בלבד, הגיעה אליו משלחת נכבדה מהעיר סלוצק, ובאמתחתם כתב רבנות בעירם הנוצעת. בין חברי המשלחת היו תלמידי חכמים מפלגים, ובין שבקשו להעמיד את הרב הנבחר בכור המבחן כדי לתהות על-קנקנו, הציגו בפניו את הקשיה הסבוכה אותה הציג בפניו רבו רבי חיים מוולוז'ין, וספרו לו כי למדני סלוצק מתחבטים רבות בקשיה זו. על-אחר השיב להם רבי יוסף את התרוץ המוכן עמו, וחברי המשלחת נפעמו לשמע התרוץ הקולע ומיד הגישו לו את כתב-הרבנות לסלוצק, בה שמש עד פטירתו. ותלמיד נוסף היה לו לרבי חיים מוולוז'ין, ושמו רבי אליהו רגולר מקליש. הלה התמנה לרב בעיר שאט הסמוכה לקידאן שבליטא, ואף הוא בא לרבו כדי לקבל ממנו עצות והדרכות בהנהגת הקהלה. בטרם צאתו, תחב רבי חיים לידו פנקס קטן, ואמר לו: "כדאי שתעני בדפים אלו, כי רב צריך להיות מוכן בדיעות הללו". ביציאתו ראה רבי אליהו, כי בידו לוח שנה קטן ופשוט והשתומם על-הדבר. השבת הראשונה למנויו, היתה שבת מברכים, ועם בניסוחו לבית-הכנסת נשאל הרב בקול על מולד החדש הבא. תשובתו היתה מוכנה בפיו הודות ללוח שקבל מרבו, וקרנו גבהה בעיני ההמונים.

היה היה

הן קרבו ימיה למות

לא לחנם זכתה העיר וילנא לכינוי המיוחד "ירושלים דליטא", שכן עיר ואם היתה בישראל, ושכנו בה גדולי עולם וגאונים ארץ. בדור שלאחר פטירת הגר"א מוילנא, במקביל לקול התורה שנשא בעז בתי מדרשיה הרבים של וילנא, החלה להוצר גם חבורה של יהודים הנגועים בהשפלה, אלו אשר הציצו ונפגעו, ושקרו עליהתורה והמצוות למחצה לשלש ולרביע בלבד. אחד מראשי החבורה, היה סופר בשם מרדכי אהרן גינצבורג, שלמראית עין היה נראה כיהודי אדוק המקפיד על קלה כבחמורה, אלא שלאמתו של דבר היה מלא בארס ושנאה כלפי מסרת ישראל הצרופה, והיה מערב בפעולות שונות שחששו המשפילים כנגד הקהילה היהודית הותיקה והמסורתית בוילנא ובליטא בלה. בין היתר, עשה מעשה נגזי בקד ששלח אגרת לשלטונות הרוסיים בבקשה מהם לאסור על היהודים להמשיך וללבוש את בגדיהם כמנהגם, יסד בית ספר 'מתקן' במטרה להחזיר את רוח ההשכלה בקרב ילדי ישראל, וחבר שורה של ספרים וחבורי השכלה, שפלו כל חלקה טובה.

בראשיתה של שנת תר"ז, כשהוא בן חמשים שנה בלבד, נפטר המשפיל גינצבורג, למגנת לב בני חבורתו. כיון שהמנוח היה מקרב למלכות ואישיות צבורית מברך, נאלצו גם ראשי הקהל שהסתייגו מדרךיו ומשיטותיו הפסולות להשתתף בלויתו. באותם ימים, בהן בוילנא מגיד מישרים בשם ר' זאב וולף, שנודע כנזאם בחסד עליון, ודרשותיו היו חודרות ללבות השומעים ועושות פרי. נהוג היה, שבכל לילה של איש נכבד, היה המגיד נושא דברי פבושין ומוסר ומפליג בשבחי המנוח. הפעם חש המגיד הוילנאי את עצמו במצור. שכן פטור בלא כלום אי אפשר, לאחר דרישתם של משפילי העיר להספיד את יקרם, אולם מאידך - מה אפשר לומר על המנוח, שהרחיק לכת במעשיו הפסולים והוציא עצמו מן הכלל? ישב המגיד על המדוכה ומצא עצה מבריקה וגאווית.

עם תחלת הלילה, נעמד המגיד דמתא, והחל בדברי ההספד: "מורי ורבותי! הנביא ישעיה מקונן ואומר 'הצדיק אבד ואין איש שם על-לב וגו', ביימפני הרעה נאסף הצדיק". התדהמה על הפתיחה המרעישת, היתה מרגשת משני צדי הקהל. המשפילים חככו את ידיהם בהנאה, "לא פחות ולא יותר מאשר התאר 'צדיק' על המנוח". ומאידך, עמדו שומרי התורה ויראי ה' שבוילנא, והביטו על המגיד במבט משתומם. אולם עד מהרה התהפכה הקערה על-פיה. המגיד המשיך בקול בוכים: "ולא צדיק אחד אבד בשנה זו, אלא כמה צדיקים נסתלקו מאתנו בעונותינו הרבים, ואין איש שם על-לב". וכאן החל לפרט את גאוני הדור שנסתלקו במהלך השנה שחלפה, מקרוב ומרחוק, והחל להפליג בשבחם והאריך במעלתם, בשדמעות וזלגות על-לחייו. ולבסוף, הוסיף בהבלעה: "והנה התוסף לנו כאן עוד 'בר-מנח' אחד, שהתגורר כאן בוילנא בסמוך אלינו, וכלכם בודאי יודעים מי היה האיש ומה מעשיו, ואין לי מה להוסיף על-כף. וכל זאת למה בא עלינו? מפני הרעה נאסף הצדיק, ואין רעה אלא מינות וכפירה שפשו בעירנו, ולא לחנם אפוא נסתלקו הצדיקים מאתנו".

הנאום העקצני הזה גלים בקרב המאזנים, והנה מכה נצחת למשפילי וילנא. הלכו רחוק מזעם ולא ידעו היכן לקרוב את עצמם מבושה, אך נאלצו לבלע את זעמם בלבם. אחד מראשי החבורה, היה משפיל נודע שכנה את-עצמו בשם 'אד"ם הכהן', והלה לא יכול היה להשאר חייב. הוא נגש אל המגיד רבי זאב, ואמר: "מחזיק אני טובה לך, שבזכות הספדך התנשבה לי שאלה בספר שמואל, במלחמת שאול ויהונתן. תחלה נאמר 'והנה איש בא מן-המחנה', ולאחר מכן נאמר 'ואמר דוד אל-הנער המגיד לו'. ותמונה היה לי, מדוע נקרא תחלה איש ולבסוף נער? אלא שבזכותך קבלתי תרועה הולם לך. אותו מגיד, בא לספר לדוד המלך על האסון שארע במלחמה ועל נפילת שאול ויהונתן, אלא שבסמוך אף הוא עשה את העקר לטפל, ואת הטפל לעקר. שכן בא וספר 'אשר-נס העם מן-המלחמה, וגם-הרפה נפל מן-העם וימתו, וגם שאול ויהונתן בנו מתו, בזמן שהיה לו לספר תחלה על מות המלך ובנו. ועל-כרחי אי אפשר לנכות מגיד טפס כזה, אלא בתאר 'נער'..."

מספר אנשים עמדו סביב המגיד וברשיחו, ועוד בטרם הספיק רבי זאב להשיב לאותו סכל כאולתו, בקש אחד הנוכחים את רשות הדבור. היה זה רבי חייא דנציג, בנו של רבי אברהם דנציג המחבר של "חיי-אדם", שפיתח בספרו: "מעשה באחד הפוסקים העשירים כאן בוילנא, שהכניס את-בנו לחפה, והבדחן הידוע ר' יצחק מסמורגון השתתף בה והראה את כחו הגדול בתריות חרוזים וצורפי גימטריאות. אחד האורחים היה סוחר עשיר מקניגסברג שבגרמניה, וכאשר הלה השיא את-בתו לאחר תקופה, הזמין אף הוא את הבדחן כדי לשמח את האורחים בחתונה. אלא שהפעם לא עלתה מלאכתו של זה יפה, ולאחר נסיונות שזו חדל מדבוריו. תמה המחתן בפניו על כשלונו, והבדחן הסביר. 'אין כחי יפה אלא בחתנים וכלות בעלי שמות מקרים כמסרת אבותינו. בהם אני רגיל ונסיגוני רב בחשובי הגימטריה וחרוזות השמות. אולם בחתנה כזו, ששם החתן 'הינריך', שם הפלה 'גרטרוד', ושמות המחתנים הם 'איגאנץ' ו'מוריצ', ב'רטה' ו'מרתה', איני מוצא ידי ורגלי... ואף המגיד שלנו, רגיל הוא תמיד בהספדים על רבנים וגאונים, יהודים יראים ושלמים. אך בהספד של משפילים כמו המנוח של היום, אין הוא בקי". "ובטוב אני", סיים רבי חייא את תשובתו בשנינות, "כי כאשר תרבינה לויתיהם של המשפילים, תעלה המלאכה ביד המגיד יפה-יפה..."

מאורות

רבי אברהם אבלי גומבינר, ה'מנן אברהם' זצ"ל
ליום ההולולא ג' תשרי תמ"ג

מגדולי האחרונים והפוסקים, נודע בפרושו הגדול 'מנן אברהם' על השלחן ערוך, אותו החל לכתב בטרם מלאו לו שלשים שנה. נקרא על שם עיר הולדתו גומבינ' שבפולין, ולמד בפוזנא אצל רבי יצחק מפוזנא. השתקע בקליש, ומתוך ענוה לא נטל לעצמו תפקיד צבורי ולמד תורה לבחור חסד. פעם נקלע הש"ך לקליש, וכאשר שמע מאחד מתלמידיו תשובה נפלאה, התנדע אליו והתפעל מבקיאותו. בהשפעת הש"ך בקשו למנותו לתפקיד חשוב, אולם הוא סרב להתמנות לרב, כדי שלא ינשל אדם מתפקידו, והסכים רק להקרא 'דון בית-הכנסת', תאר אותו נשא בכל ימי מגוריו בקליש, בהם חי הוצנע והסתיר, כשהוא מתגורר במרתף וכותב בלילות חודשים בפקס על-הקיר, כדי שלא ישכחו ממנו עדיהם. שמו נודע לתהלה רק לאחר פטירתו בזכות חבוריו, שהנודע בהם הוא פרושו לשלחן ערוך, שבמקורו נקרא 'נר ישראל', ונדפס בידי בנו רבי חיים בשם 'מנן אברהם נר ישראל', יחד עם הפרוש 'מנן דוד' של הש"ך, תחת השם המשותף 'מנני-ארץ'. עליו התחברו כמה פרושים והפך לעמוד יסוד בהלכה. שאר חבוריו ששדרו הם פרוש לתוספתא נזיקין, פרוש 'זית רענן' לילקוט שמעוני, ודרשות שהשתמרו בספר חתנו רבי יצחק מאיר קופמן רבה של-קוטנה. כמורכב נשתמרו ממנו פיוט לשבעות וקינה לתשעה באב. נפטר בטרם מלאו לו חמשים שנה, ולבקשתו נכתב על מצבתו שבקליש רק שמו ושם ספרו, אך מקום קברו נעלם אחרי השואה.

יוסיף דעת

על הפסוק שבפרשה "לקח את ספר התורה הזה", דרשו חז"ל, שביים מותו כתב משה י"ב ספרי תורה לי"ב שבטים והוסיף עליהם ספר י"ג אותו ציווה להניח בארון ברית ה'. ועל התמימה כיצד עלה בידו של משה שהיה בן 120 שנה, לכתוב ביום אחד י"ג ספרי תורה, כבר השיב החת"ם סופר בשם השל"ה הקדוש, שעשה כן בהשבעת הקולומס, שהרי נפטר בשבת ולא ייתכן שכתב בשבת אלא בדרך זו, שאינה כתיבה רגילה אלא כתיבה נסית המתורה בשבת. מתי השבעת הקולומס? וכן, הכוונה לכתיבה על טבעית, הקשורה למחשבתו של האדם והיא כותבת במהירות למעלה מדרך הטבע. לפי האגדה, כך כתבו כמה מגדולי ישראל את חיבוריהם הרבים, כגון הבן איש חי, הש"ך (כעדות החיד"א עליו "שהיה יודע שם המציאה ושם הכתיבה, ובשעה מועטת היה כותב כמה שהיה רוצה", ואף על החיד"א עצמו אמרו זאת שהעתיק ספרים רבים במהירות). הבני יששכר (שנאמר פטירתו בגיל נ"ח, מצאו בביתו גיליונות וכתבים 'עד תקרת הבית', והיה כותב גם בשעה שהיו מדברים אלו), הרד"ל, האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש (עליו העידו, שכאשר כתב גיליונות גדולים והגיע לשורה החמישים, עדיין היו השורות הראשונות לחות מהדיו), רבי רפאל משה אלבאז ממרוקו (שחיבר שיר מליצה על הקולומס), ועוד. על הרד"ל מספרים, שנמצא בכתב-ידו במגילת סתרים סדר השבעת הקולומס, והעיד עליו תלמידו ומ"ל ספריו: "כח מהירות הכתיבה אשר חנו ה' יתברך, היה מפליא עני כל רואיו, ועיני ראו וכן תמהו, בהביא אליו שבעה חיבורים גדולים ונפלאים מכתב-יד להעתיקם למענו ז"ל, שהיה תופס בסקירה אחת עד כחצי עמוד מהם, וכחרף עין היה מתקדם מבלי שום יענות ושיבוש". לעומת זאת, אמר רבי נתן מברסלב בסוף ימיו: "אומרים על הרב הש"ך שהיתה ערוך וספריו, אני לא היה לי השבעת הקולומס, אולם הספתי לכתוב כליכר הרבה מחמת שמרתי את חזונו".

פניני אור החיים

מִדְבְּרֵי הָאוֹר הַחַיִּים הַקְדוּשׁ עַל הַפְּרָשָׁה

כִּי אַתָּה תְּבוֹא (לא ז') - וְלֹא אָמַר תְּבוֹא, כִּי ה' הַמְּבִיא אוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁאָמַר לְמַעַל ה' אֱלֹקֶיךָ הוֹאִיעֵבֶר וְגו' הוֹאִיעֵבֶר, אֲלָא שְׁהוּא יְבוֹא בְּרֹאשׁוֹ. וְהָיָה שֶׁאָמַר ז"ל בַּפְּסוּק שֶׁאָמַר בְּסוֹף הַפְּרָשָׁה כִּי אַתָּה תְּבוֹא, שֶׁאָמַר הַקֹּדֶשׁ דְּבַר אֶחָד לְדוֹר, לִפִּי שִׁמְשֻׁמְנוֹת תְּבוֹא סוֹכְלָת גַּם-כֵּן אַחֲרֵים עִמּוֹ, לִזֶּה רָצָה הַקֹּדֶשׁ שֶׁיִּפְרֹשׁ דְּבָרָיו, וְלַעֲלוֹם כְּנֻת מִשָּׁה הִיָּתָה לְהַעֲרִיר בִּי ה' הוּא הַמְּבִיא, נִמְצָאָה אוֹמֵר אָמַר תְּבוֹא לְקַבֵּל הַמַּעֲשִׂה בְּשֵׁם כִּי הוּא הַמְּבִיא, וְאָמַר תְּבוֹא לְשַׁלֵּל זִכְלוֹת מִמֶּיךָ הַגִּזְיוֹת:

וְעַתָּה כְּתוּב וְגו' (לא יט) - אוֹמֵר וְעַתָּה, וְהָיָה שֶׁלֹּא הִיָּתָה מִשָּׁה מִתְּעַבֵּב לַעֲשׂוֹת מֵאִמֶּר ה' תִּכְף וּמִדָּה, נִתְּכֹן לְיָדוֹ לְכַתֵּב תִּכְף וּמִדָּה כִּדְם צִוּוֹת אֶת יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאָמֹר בְּסֻמּוֹ, דְּכַתִּיב קָרָא אֶת-יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁהָיָה שְׁהוּעֵד הִיָּתָה לַצִּוּוֹת יְהוֹשֻׁעַ דְּכַתִּיב קָרָא אֶת-יְהוֹשֻׁעַ וְגו' וְאַצְנוֹת אֶת-עֲלִי-פִיכֹן חֲפִץ ה' לְהַקְדִּים הַכְּתִיבָה שֶׁל הַשִּׁירָה וְלַמּוֹדָה. וְכֵן תִּמְצָא שֶׁאָמַר הַחֲתוּב וְיִכְתֹּב מִשָּׁה אֶת-הַשִּׁירָה וְגו' וְלַמּוֹדָה וְגו', וְאַחֲרָיֶךָ אָמַר וְיִצֹּא אֶת-יְהוֹשֻׁעַ וְגו', שְׁהוּא הַקֹּדֶשׁ צִוָּה אֶת-יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקוֹ לְהַבִּיא אֶת-יִשְׂרָאֵל, וְכֵן הָרָאָה הִיָּתָה לוֹ לְגַמֵּר כָּל מֵאִמֶּר יִתְבַּרְךָ אֲשֶׁר יִצְוֶה, וְאַחֲרֵי כֵן יִקְמוּ מִצְוֹתָיו לְכַתֵּב הַשִּׁירָה וְלַמּוֹדָה, אֲלָא הַטַּעַם הוּא לִפִּי שֶׁהָיָה צִוָּה לְכַתֵּב וְלַלְמֹד תִּכְף, וְדִרְיוֹת זֶה לֹא בָא אֲלָא שֶׁלֹּא לַעֲבֹב עַד שֶׁיִּצְוֶה אֶת יְהוֹשֻׁעַ:

וְלַמּוֹדָה וְגו' שִׁמּוּה בְּפִיכֹם וְגו' - שֶׁלֹּשׁ מִצְוֹת צִוָּה ה'. אַחַת לְכַתֵּב, שְׁנִית לְלַמֵּד אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּדְעוּ כְּנֻת דְּבַר הַשִּׁירָה, שְׁלִישִׁית לְשִׁמּוּה בְּפִיכֹם לִידַע קְרִיאָתָהּ. וְשְׁלִישִׁית עֲשֵׂה מִשָּׁה, דְּכַתִּיב וְיִכְתֹּב מִשָּׁה אֶת-הַשִּׁירָה. ב' וְלַמּוֹדָה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, ג' וְיִדְבֵּר מִשָּׁה בְּאָזְנֵי כָל-יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל אֶת-דְּבַר הַשִּׁירָה הַזֹּאת, פְּרוּשׁ קָרָא אוֹתָהּ בְּנִסָּא לְהַם בְּדֶרֶךְ שֶׁיִּדְעוּ לֵאמֹר בְּדֶרֶךְ שֶׁאָמַרָה.

דְּבַרֵי הַיָּמִים

מִנְהַג יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַרְבֵּנִים דּוֹרְשִׁים בִּשְׁבַת הַגְּדוֹל שְׁבִין כִּסֵּה לַעֲשׂוֹר, כְּדִי לַעֲרוֹר אֶת הָעַם לְתַשׁוּבָה. הַמִּנְהַג מוֹבָא בַּסְּפָרִי הַפּוֹסְקִים, וּבִמְטָה אֲפָרִים מִמְּלִיץ לִימִין הַרְבֵּנִים שְׁדוֹרְשִׁים בַּפְּלִיגִי הַתּוֹרָה, אוֹלָם כִּבֵּר כְּתוּב שְׁבִדוּרֹת אֵלּוּ יֵשׁ לְהוֹכִיחַ אֶת הָעַם לְתַקֵּן מַעֲשֵׂיהֶם וְלַתְּקֹן פְּרָצוֹת הַדּוֹר. וְכֵן הִיָּתָה הָאֲדָרָת נִוְהַג לֹמֵר טַרְם דְּרַשְׁתוּ בִּשְׁבַת שׁוּבָה וּבִשְׁבַת הַגְּדוֹל, "הַנִּינִי מוֹכֵן וּמוֹמֵן לְקִיָּים מִצְוֹת עֲשֵׂה הוֹכַח תּוֹכִיחַ", וּבִיָּקֵשׁ שֶׁלֹּא יִיכָשֵׁל בְּלִשׁוֹנוֹ וְלֹא יִפְגַּע בְּכַבּוֹד הַשּׁוֹמְעִים. וְכֵן מִסְּפָרִים עַל בְּעַל תְּשׁוּבָה הַלּוֹל, שְׁכַאשֵׁר שְׁאֵלָה נִכְדוּ מְדוּעַ הוּא כֹה מִתְּכַנֵּן לְדַרְשַׁת שְׁבַת הַגְּדוֹל וּשְׁבַת שׁוּבָה, אַחֲרֵי שֶׁהוּא רִגֵּל כָּל הַשָּׁנָה לְמַסּוֹר שִׁיעוּרִים בַּפְּלִיגִי, הַשִּׁיב, כִּי לְדַרְשָׁה זֶה מְגִיעִים רִבִּים מִכָּל הַקְּהִילוֹת, וְהוּא אוֹמֵר גַּם דְּבַר מוֹסֵר, וְלִכֵּן מִכֵּין אֶת עַצְמוֹ הַיֵּטֵב שֶׁלֹּא יִפְגַּע חֲלִילָה לֹא בְּאָדָם כְּלָשָׁה וְלֹא בַּקְּהִילָה מִיִּשְׂרָאֵל. מִסּוּפֵר עַל הַדִּב הַכּוֹלֵל שֶׁל נִירְיוֹרֵק, רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף, כִּי בִּדְבָרָיו חָלָה וּשְׁכַח תַּלְמוּדוֹ, וְכַאֲשֶׁר עָלָה בִּשְׁבַת שׁוּבָה לְדַרְשׁוֹ, פָּתַח וְאָמַר: "תֵּב הַרְמַם" בְּהַלְכוֹת תְּשׁוּבָה" וְקוֹלֵל נִדָּם, שֶׁכֵּן שָׁכַח מִזֶּה נֶאֱמַר שֶׁם. לַפַּעַם פָּרָץ בִּבְכִי, וְנִיָּאֵר כִּמָּה הִיָּתָה גְּאוֹן לַפְּנִים וְהָיָה עָלָה בְּסוּפֵר, וּבִיָּקֵשׁ מִהַשּׁוֹמְעִים לְלַמּוֹד מוֹסֵר הַשִּׁכֵּל עַל סוּפֵר שֶׁל הָאָדָם, וְאָמַר שֶׁדְּרַשְׁתוּ זֶה הַשְּׁפִיעָה יוֹתֵר מִכָּל דְּרַשְׁתוֹת הַרְבּוֹת בַּחַיִּים. עַל צִמּוֹד הַדְּרַשׁוֹת בִּשְׁתֵּי הַשְּׁבָחוֹת, שְׁבַת שׁוּבָה וּשְׁבַת הַגְּדוֹל, אָמַר פַּעַם רַבִּי חַיִּים קְרִיִּיזוֹוִיטְשׁ בְּדֶרֶךְ צִחוֹת, כִּי מִצְוִיִּים שְׁנֵי מִמֵּאֲמָרֵי חוֹ"ל לְסִיבַת עֵיכּוֹב הַגְּאוֹלָה, "אֲלֵמִלִּי שְׁמֹר יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שְׁבָחוֹת מִיֵּד נִגְאָלִין" וְכֵל הָאוֹמֵר דְּבַר בְּשֵׁם אוֹמֵר מְבִיא גְּאוֹלָה לְעוֹלָם, וְשְׁנֵי הַמֵּאֲמָרִים עוֹלִים בְּקִנָּה אֶחָד. כִּי אֵם הִיָּתָה הַרְבֵּנִים מוֹזִיקִים בִּשְׁתֵּי שְׁבָחוֹת אֵלּוּ בְּדַרְשׁוֹתֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים בְּשֵׁם אוֹמֵרִים, וְלֹא הִיָּתָה תּוֹלִים אֶת הַדְּבָרִים בְּעַצְמָם, אִזִּי מִיֵּד הִיָּתָה נִגְאָלִים...

וְעַתָּה כְּתוּב לָכֵן אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת

הַמִּצְוָה הַאֲחֵרָה הַמְּשַׁלְּמָה אֶת תְּרִי"ג הַמִּצְוֹת, הִיא מִצְוַת כְּתִיבַת סֵפֶר-תּוֹרָה כְּנֻמָּר כָּאֵן. וְאַף מִשָּׁה רַבְּנֵי הַשְּׁלִים מִצְוָה זֶה בְּמוֹתוֹ, וְכַפִּי שֶׁכָּתֵב הַחֵת"ם סוּפֵר שֶׁבִּכְדָּר מְלָא יָמָיו וְשׁוֹנְתָיו וְנִתְּקָנוּ תִּקּוֹן גְּמוּר. אֶחָד מִסְּפָרֵי-הַתּוֹרָה הַמִּיָּחֲסִים בְּעוֹלָם הַחֲסִידוֹת, הִיָּתָה סֵפֶר-תּוֹרָה מְהֻדָּר שֶׁכָּתֵב בְּיָדֵי רַבִּי מִשָּׁה סוּפֵר מִפְּשׁוּוֹרֶסֶק בְּעִבְרִי 'הַחֻזָּה' מִלְּבִלִין, עִמּוֹ הַסְּתוּפָה יָחַד בְּצֵל הַרְבֵּי ר' אֱלִימֶלֶךְ מְלִיץ'נֶסֶק. 'הַחֻזָּה' הַחֲשִׁיב מְאֹד אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה שְׁלוֹ, וְהוּא לֹא מֵשׁ מִמֶּנּוּ כְּלִימִי, וְאַף כְּאֲשֶׁר הִיָּתָה נוֹסֵעַ בְּדֶרֶכִּים הִיָּתָה נוֹטֵל אוֹתוֹ עִמּוֹ. וּמִדֵּי יוֹם שִׁשִּׁי עָרַב שְׁבַת, הִיָּתָה קוֹרָא בּוֹ אֶת פְּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ. מִדֵּי שְׁנָה, בְּלִיל יוֹם-הַכְּפּוּרִים, הִיָּתָה 'הַחֻזָּה' עוֹמֵד עִם סֵפֶר-הַתּוֹרָה בְּיָדוֹ, וְאוֹמֵר בְּלִשׁוֹן שֶׁל תַּחֲנוּנִים: "רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אֵין אֲנִי אוֹמְרִים בְּלִשׁוֹן הַבְּטָחָה שֶׁנִּשְׁפָּר וְנִיטִיב אֶת דְּרָכֵינוּ, כִּי יִרְאִים אֲנִי מִשְׁבּוּעָה בְּנִקְיִטַּת חֲפִץ. אֲלָא אֲנִי אוֹמְרִים זֹאת בְּלִשׁוֹן תַּפְלָה, שֶׁתִּסְמַע לָנוּ לְשַׁפֵּר מַעֲשֵׂינוּ וְלִהְתְּקַרֵּב אֵלֵינוּ בְּתַשׁוּבָה".

יוֹם אֶחָד, הִגִּיעַ לְבִלְבִין סוּפֵר סֵת"ם מִמְּחָה, שֶׁשָּׁמוּ נוֹדַע לְפָנָיו כְּאֶחָד שֶׁכָּל נֶסֶח הַמִּקְרָא נִהְיָ לְפָנָיו בְּאִשְׁרֵי, וּמַעֲרִינֵי הַחֲדוֹת לֹא נִעְלְמָה שׁוּם שְׁגִיָּאָה. אֲמַנּוֹתוֹ הִיָּתָה כֹּה נְדִירָה וּמִיָּחֻדָּת, עַד שֶׁבִּשְׁעָה שֶׁהִיָּתָה עוֹמֵד בְּבֵית-הַכֶּנֶסֶת בְּשַׁעַת הַגְּבִהָה הַתּוֹרָה וּמִבִּישׁ אֲבוֹתֵיהֶתָּה, הִיָּתָה סוֹכֵר בְּמַעוֹף-עֵינַי אֶת הַנִּכְתָּב, וְכַמֵּשֶׁט מִדֵּי פַעַם הִיָּתָה מוֹדָקוֹת לְפָנָיו טְעִיּוֹת, וְכִדִּי בְּיָדוֹ וְקִצְף. עִם הִגִּיעוֹ לְבִלְבִין, הוֹדִיעַ לוֹ 'הַחֻזָּה' בְּמַפְגִּיעַ, כִּי הוּא אוֹסֵר עָלָיו בְּתַקְףָּה לְהַגִּיעַ אֶת סֵפֶר-הַתּוֹרָה שְׁלוֹ, וְהִלָּה קִבֵּל אֶת-הַדִּין בְּמַתְרִירוֹת. הִגִּיעָה הַשְּׁבַת הַקְּרוֹבָה, וְאוֹתוֹ מְגִיעָה הַמְּתִינִי בְּסִבְלָנוֹת לְשַׁעֲתֵּי-הַכְּשׁוֹר. בְּאוֹתָהּ שְׁבַת קָרָא בְּתַחֲלָת פְּרָשַׁת בְּמִדְבָּר, וְיִכְמֶלְךָ קְרִיאַת הַתּוֹרָה, כִּסָּה הַמְּגִיעָה אֶת רֹאשׁוֹ בְּטַלִּית וְהִצְלִיחַ לְהִתְקַרֵּב וְלַעֲמֹד מֵאֲחוֹרֵי הַקּוֹרָא. הַסְּפִיק לוֹ מִבֶּט קֶצֶר אֶחָד בְּסִפֵּר הַתּוֹרָה שֶׁלִּפְנָיו, וְלַפַּתָּה נִדְּהָמוּ בָּלָם לְשַׁמַּע חֲבִטָּה אֲדִירָה עַל בִּימֹת בֵּית-הַכֶּנֶסֶת, וְקְרִיאָתוֹ הָרְמָה שֶׁל הַמְּגִיעָה הִדְּהָדָה בְּהִיכָל: "סֵפֶר-הַתּוֹרָה פָּסוּל לְחִלוּטִין!" הֵם הַשֶּׁלֶךְ בְּקֹהֶל, הַקּוֹרָא הַסְּפִיק אֶת קְרִיאָתוֹ, וְגַם 'הַחֻזָּה' עִצְמוֹ הַמְּתִינִי לְמוֹצָא פִּיו שֶׁל הַמְּגִיעָה. "הֵיכֵן הַטְּעוֹת?" שְׁאָלוּהוּ, אוֹלָם הוּא מְלֹא פִּיו מִיָּם, וְהַסְּפִיק רַק לְהַצְבִּיעַ עַל הָעִמּוּד שֶׁבּוֹ יֵשׁ לְחַפְשׁ. הַמְּמַחֲסִים שֶׁבְּקֹהֶל, שָׁגַם הֵם לֹא הִיָּתָה קוֹטְלֵי קִנְיִם, נֶסֶח אֶת-בִּיחָם בְּמִצִּיָּאָה הַשְּׁגִיָּאָה, אוֹלָם לְשׁוֹן. הַחֲלוּ בָּלָם לְהַפְצִיר בְּמַגִּיעָה לְגָלוֹת אֶת מְקוֹם הַטְּעוֹת, וְהוּא 'הַתְּרַפָּד' מַעֲט וְאָמַר: "הַטְּעוֹת מוֹפִיעָה בְּחֻצֵּי הַתַּחֲתוֹן שֶׁל הָעִמּוּד". אוֹלָם גַּם תְּשׁוּבָה זֶה לֹא הוֹעִילָה, וְהַמְּפָשִׁים הַשֶּׁלֵּו חָרַם בְּיָדָם. לֹא נוֹתָרָה בְּיָדוֹ הַבְּרִירָה, וְהַמְּגִיעָה הָרָאָה לָהֶם בְּמַחֲרִיד אֶת הַטְּעוֹת שֶׁנִּפְלָה בְּסִפֵּר הַתּוֹרָה: "רָאוּ נָא, כִּי בַּפְּסוּק 'שְׁנִים וְעֶשְׂרִים אֲלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאֲתָם', כְּתוּב בְּטַעַם 'שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעָה', וְכִינֵי נָא זֹאת, כִּמָּה נִכְרַת הַטְּעוֹת וְעוֹלָה מֵאֲלִיָּה. שֶׁכֵּן אֵלּוֹ הִיָּתָה נֶאֱמַר שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעָה, הִיָּתָה דִּי לֹמֵר עֲשֵׂרָה, שֶׁכֵּן שְׁלֹשָׁה וְעוֹד שְׁבָעָה הִיָּתָה הֵם עֲשֵׂרָה..." 'הַחֻזָּה' נִגַּשׁ אֶף הוּא לְהַבִּישׁ בְּסֵפֶר-הַתּוֹרָה, וְלֹאֲחֵר שְׁרָאָה כִּי צָדִיקוֹ דְּבַרֵי הַמְּגִיעָה, יִגָּאֵחַ וְאָמַר בְּהַשְׁלָמָה: "וְכֵּה אֶעֱשֶׂה, שֶׁנִּטֵּל מִמֶּנִּי אוֹרֵי-תּוֹרָה וְנִתְּנָה לְמַגִּיעָה זֶה..."

אוֹלָם קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּאוֹתָהּ שְׁבַת הַתַּעֲכָכָה זְמַן נֶכֶד. 'הַחֻזָּה' צִוָּה לְהוֹצִיא סֵפֶר תּוֹרָה אֶחָד מֵאוֹרֵי-הַקֶּדֶשׁ, סֵפֶר מְהֻדָּר וּמִדִּיק בְּתַכְלִית, אוֹתוֹ כְּתוּב בְּמַתִּינִיּוֹת וּבְהַקְפָּדָה בְּמִשְׁךָ עֲשָׂרִים וּשְׁתֵּים שָׁנָה רְצוּפוֹת, וְזֶה עֲתָה הַסְּתִימָה כְּתִיבָתוֹ, אֶף עֲדִין לֹא קָרָא בּוֹ מַעוֹלָם. "סֵפֶר-תּוֹרָה זֶה", אָמַר 'הַחֻזָּה' לְמַגִּיעָה, "נִכְתָּב בְּיָדֵי שְׁנֵי סוּפְרִים מְמַחֲסִים. אֶחָד יֵשֵׁב עַל-הַתֵּבָה עִצְמוֹ, וְאֶחָד הִיָּתָה מְשַׁלֵּם בּוֹ רַק אֶת שְׁמוֹת הַקֶּדֶשׁ בְּכֻנָּה וּבְטַהֲרָה". נִטֵּל הַמְּגִיעָה הַמְּמַחֲסָה אֶת סֵפֶר-הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשׁ, הַחֵל לְגַלְגֵּל אֶת הַיִּירֵעוּת, וְלֹא עִבְרוּ כִּמָּה רִגְעִים, וְשׁוּב נִשְׁמַעָה הַקְּרִיאָה: "סֵפֶר הַתּוֹרָה פָּסוּל!" עוֹדוֹ בְּטַרְם הַסְּפִיק הַקֹּהֶל לְהַתְעַשֵּׁת. גְּלַגֵּל הַמְּגִיעָה עִמּוּד נוֹסֵף, וְשׁוּב קָרָא: "וְהִנֵּה טְעוֹת חֲמוּרָה נוֹסֶפֶת!" הַפַּעַם לֹא הַמְּתִינִי הַמְּגִיעָה עַד שֶׁאֲחֵרִים יַחְפְּשׁוּ אֶת הַטְּעוֹת, שֶׁכֵּן הִשְׁעָה הִיָּתָה דְּחוּקָה, וְהוּא גִּלָּה אֶת הַדְּבַר לֹא-שׁוּר: "בְּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת בְּפָרָשַׁת בְּרָאשִׁית לְבִדָּה, שֶׁכֵּן כּוֹתֵב הַשְּׁמוֹת לְכַתֵּב אֶת שֵׁם הַיּוֹי"ה. שֶׁכֵּן בִּיצֵד הִיָּתָה מְמַלָּא אֶת הַשְּׁמוֹת? הוּא הִיָּתָה עוֹבֵר עַל הָאוֹתִיּוֹת וְהַתְּבוּתוֹ, וְכַאֲשֶׁר הִיָּתָה מְגִלָּה חָלָל רִיק בֵּין הַתְּבוּת, יָדַע שֶׁכֵּן חֲסֵר הַשֵּׁם, וְהִיָּתָה מְשַׁלְּמָה בְּנִדְרָשׁ. אוֹלָם רָאוּ נָא לְקַרְנָת סוּף פְּרָשַׁת בְּרָאשִׁית, בַּפְּסוּק אֲזִי הוֹחֵל לְקָרָא בְּשֵׁם הַיּוֹי"ה, שֶׁהַסּוּפֵר שֶׁכָּח לְכַתֵּב אֶת הַשֵּׁם, וְנִוְתֵר הַפְּסוּק בְּתַבוּת 'אֲזִי הוֹחֵל לְקָרָא בְּשֵׁם'... וְכִיצֵד הִגִּיעַ לִידֵי טְעוֹת חֲמוּרָה זֶה? שֶׁכֵּן פְּסוּק זֶה מוֹפִיעַ בְּשׁוּרָה סְתוּמָה בְּרִחוֹ שֶׁל תַּשַּׁע אוֹתִיּוֹת כְּפִי הַמְּסֻרָה, וְהַפְּסוּק בֵּא "זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם", מוֹפִיעַ בְּצִדָּה הַשְּׁמָאֲלִי שֶׁל הַשּׁוּרָה. וְכִינֵן שִׁדְעַת הַסּוּפֵר כִּי יֵשׁ כָּאֵן רוּחַ וְחָלָל רִיק בֵּין הַדְּבָקִים, לֹא זָכַר כִּי בְּנוֹסֵף לְכָד יֵשׁ גַּם חָלָל רִיק בְּגִלְגֵּל הַשֵּׁם הַחֲסֵר שֶׁל סִיּוּם הַפְּסוּק, וְלָכֵן לֹא הַשְּׁלִים אֶת הַשֵּׁם". וְאַף הַטְּעוֹת הַשְּׁגִיָּאָה דוֹמָה לָהּ, וְהִיא כְּסוּף פְּרָשַׁת בְּרָאשִׁית. הַפְּסוּק הַאֲחֵרֹן שֶׁל הַפְּרָשָׁה הוּא 'נִנְחַ מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי הַיּוֹי"ה', וּפְרָשָׁה זֶה פְּתוּחָה הִיא, דְּהִינֵי הַתְּבוּת נִכְתָּבוֹת בְּתַחֲלַת הַשּׁוּרָה, וְאַחֲרֶיהָ נוֹתָרָה הַשּׁוּרָה רִיקָה עַד סוּפָה, וְתַחֲלַת פְּרָשַׁת נֵחַ מִתְּחִילָה בְּשׁוּרָה חֲדָשָׁה. וְאַף כָּאֵן, יָדַע הַסּוּפֵר כִּי יֵשׁ רוּחַ לְאַחֵר הַפְּסוּק, וְלֹא שֵׁם לָבֹ בִּי יֵשׁ כָּאֵן רוּחַ גְּדוֹל מִדֵּי, עֵקֶב הַשְּׁמִטָּה שֶׁל שֵׁם הַיּוֹי"ה כִּסִּיּוּם הַפְּסוּק, וְהוֹתִיר אֶת הַפְּסוּק כִּי 'נִנְחַ מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי'... הַשּׁוֹמְעִים עִמּוֹד נִדְּהָמִים לְמִרְאָה מְמַחֲסִיּוֹת הַנְּדִירָה שֶׁל הַמְּגִיעָה, וְהִלָּה סִיּוּם וְאָמַר: "צִאוּ וְרָאוּ, מָה הִיָּתָה מִתְּרַחֵשׁ אֵלּוֹ לֹא הִיָּתָה מְבַקֵּשׁ לְהַגִּיעַ סֵפֶר-תּוֹרָה זֶה. הִרִי עֲתָה אֲנַחְנוּ כְּבֵר שְׁרוּיִים בְּסִפֵּר בְּמִדְבָּר, וְאֵלּוֹ הִיָּתָה מִתְּחִילִים לְקָרָא בְּסִפֵּר זֶה, לֹא הִיָּתָה מַעֲלִים עַל-דַּעֲתָכֶם, שֶׁנִּשׁ בּוֹ שְׁתֵּי טְעִיּוֹת חֲמוּרוֹת בְּתַחֲלַת הַסִּפֵּר, וְכִדִּי הִיָּתָה קוֹרְאִים בּוֹ עַד סוּף הַשְּׁנָה. וְאַף בְּשִׁנָּה הַבָּאָה, יִתְכַּן דְּהִיָּתָה מִתְּחִילִים לְקָרָא בּוֹ רַק מִפְּרָשַׁת נֵחַ וְאִילָף, וְהַטְּעִיּוֹת לֹא הִיָּתָה מִתְּגַלּוֹת בְּכָל הַשְּׁנָה בְּלָה"...

משבח

מטעים

(ל"א)

וילך משה

בטעמי מאריך אתנו, שאם האדם מאריך להאמץ מקורות לבו על חטאיו, וידבר בטעם תביר בלב שבור, את הדברים האלה במאריך טרחא ומאריך דברי רצוי לה, אזי יזכה להגיע אל כלל ישראל בסוף פסוק, ויבוא הקוץ לכלל צרותיו. (מנחת עני)

אשר אתם עברים את הירדן

(ל"א)

התבות אשר אתם מטעמות בטעמי קדמא ואולא לקראת סוף הפסוק שלא כנהוג, כי משה רבנו אמר דברים אלו לבני ישראל לפני מותו, אחר שהלכו במדבר ארבעים שנה והיו קרובים לארץ ישראל, ולכן הוא קרמו להם שם מקדמים והולכים להכנס לארץ בעוד שלשים יום מעכשיו. (בר תמיד)

והסתרת פני מהם והיה לאכל

(ל"א)

במסכת חגיגה דרש רב ברדלא ברטביומי, כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם, דהינו מי שאינו שרוי לעתים בהסתר פנים אינו משראל, ומי שאינו בענין של והיה לאכל אינו משראל. ופרשו את הדבר, שרק בירשאל עובד את קונו גם בהסתר פנים ואינו משרעם. והדבר קרמו בטעמי המקרא שבפסוק, כי תבת מהם מטעמות בטעם פשטא המפסיק, לומר שהיא נקראת לפנים ולחזרה, מי שאינו בהסתר פנים אינו מהם, ומי שלא שרוי בהיה לאכל, גם אינו מהם. (תורה שלמה)

מדגש

בהפסוק וילך של שבת שובה, בנבואת מוכה המורשת, נאמר: "מייאל כמזח נשא עון וגו'", ופסוקים אלו נאמרים בתפלת שחרית בתחנה שלאחר פרשת העקדה, והפתיחה להם היא "ונאמר עלי ידי נביאך", כנראה המדפסת בסדורים. אך כיון שמוכאים שם פסוקים נוספים, גם מספר ישיעה וירמיה, נכון יותר לומר "ונאמר עלי ידי נביאך" בלשון רבים, עם יו"ד לאחר האלף, שכן משלש נביאים מוכאים כאן פסוקים ולא רק מנביא אחד. דקמה הפוכה לה, מוכא בפסוק "ברוך שאמר" על הנסח בתפלת אב הרהמים לפני מוסת: "ועלי ידי עבדי הנביאים כתוב לאמר", ובאמת הפסוק "ונקתי דמם לא-נקיתי" מזכיר רק בספר יואל, והנה צריך אספקא לומר "ועלי ידי עבדי הנביא" אלא שפסוק "תרי עשר" סדרו ונקתבו ביד חזי זכריה ומלאכי, ונחשבים הם אפוא לרבים.

ממלך

בהקלה אחת, גמדי בית-הכנסת בקרבת מקום לבתי מגורי המתפללים, וביון שכן היו ילדיהם הפעוטים באים מעצמם מבתיים לבית-הכנסת בשעת התפלה, ומבלבלים את המתפללים בקולותיהם. בפרשת וילך עלה הרב לדרש ואמר: "הו"ל אמו על מצות הקהל שבפרשה, אנשים ללמוד, נשים לשמע, וטף למה באים? למה שכן למביאיהם. וכה מתפרש הדבר, שאם האנשים באים ללמוד בבית-הכנסת והנשים באות לשמע לקול רנה ותפלה, אספן למה הטף באים להפריע להם? אלא כדי לתת שכר למביאיהם, להורות להוריהם שביאו אותם בחזרה הביתה..."

בחת"ס סופר התקנים מה שנאמר על משה רבנו, ועד זקנותו לא-בהתה עינו ולא-נס לחזה. וספר נכדו, כי בגדל כחות נפשו, היו גם כחות גופו. ופעם לעת זקנותו, ישב בביתו באספה עם פרנסי הקהלה, וכאשר אחד הנאספים הציע הצעה שלא מצאה חן בעיניו, נתן מכה בידו בקצה השלחן כדי להביע בכך את מלך רוחו, והשלחן שהיה עשוי מלוח עץ עבה, נשבר מכה מכה... כחג הסוכות האחרון לימי חייו, חלק אגוזים לבניו, וכדרכו שבר אגוז בין שתי אצבעותיו, אשר בנו לא הצליח לפצחו אף בשתי ידיו. בערב ימיו, כאשר נעל את מנעליו, עמד על רגל אחת פעלם צעיר, ונעל את הנעל השנייה, ואף התבטא בפני בנו, כי לפי כחותיו יכול היה להיות עוד שלשים שנה.

רבי יהודה דוד מלישקביץ מיאדל הסמוכה לוילנא, אביו של רבי יצחק זאב גולדברג-ידל בעל "תפארת ציון", היה איש מצין בחכמה ויראה, ועסק בצרכי צבור באמונה כפרנס הצבור. וכגדל פחו בתורה, כך היה חזק ואיתן בגופו, והיה בעלי-פח גופני רב, גבור ממש. כאשר היה צריך לנסר לוח עץ עבה, היה מסמן בצפרו קו לרחבו, ובמפתח אחד היה חותך את הלוח לשנים, ובכחו הגדול השתמש תמיד לעמד לימין אחיו, ולהצילם מהתנפלות הגויים לבני הקהלה. יום אחד, בשעה שעמד בבית-הכנסת בתפלה, התפרץ פנימה יהודי אחד בסערת-נפש ובזעקה גדולה, והתעלף מיד. לאחר שהקיצוהו, ספר את אסונו הגדול, על פתו הקשרה שלפנת השתבשה עליה דעתה, והחליטה להמיר את דתה ורחמנא לצלח, וכבר הלכה אל המנזר הנוצרי שבטעמי. כששמע זאת רבי יהודה דוד, מיד נחלץ לבוא לעזרה, וכנס סביבו כמה מגבורי העיר. "אנא הכינו בעבורי מחוץ לעיר עגלה רתומה לסוסים מהירים, ואתם תחלצו חושים והמתניו לי שם כדי לעמד לימיני, אם הרשעים ידלקו אחרי, ומיד לאחר שיעלה בידו בחסדי שמים להציל את הנערה מיד שזיכה, עליכם להודיע את המאורע פלו לשר העיר". במהירות, נטל סוס מהיר, וביעף הגיע אל המנזר המשקן בו ישב הכמר הרשע. באין רואים סיר מסביב למבנה, כדי לגלות סמנים היכן נמצאת הנערה השבויה, ובחושיו המחפדים נלה את חדרה. בבת-אחת התפרץ לעבר חלון החדר, שבר את הזגוגית ושלף את הנערה בדרגה, ועוד בטרם התעשתו הכמר ומשרתיו, כבר היה מחוץ לעיר כחץ מקשת. אף הללו לא הרפו מטרפם, והזעיקו פורעים רבים לעזרתם, אלא שבעצומה של התגרה שהתלקחה במקום בין חבריו הגבורים שעמדו לצדו ובין הערלים, הגיעו שוטרי העיר ואסרו אותו בבית-הספר העירוני. בעיר נפל פחד גדול, אולם רבי יהודה דוד שהיה עשוי ללא חת, כלל לא נבהל. עוד באתו לילה, הצליח לטפס דרך ארבת בית-הספר ולצאת לחפשי, ובאישון לילה התדפק על ביתו של מושל העיר המפפוע. "דע לה, כי אני צפוי למשפט מות על חטיפת הנערה מביתו של הכמר, ואני דורש ממך לעמד לימיני ולהצילני. ואם לא תעשה כן, אנלה לפקיד הממשלה את כל פרשת הכסף הרב שאתה מקבל ממני מדי פעם לבטול הגזרות על הקהלה היהודית, וסופך יהיה רע ומר". לשמע האיום הקדור, נפל פחד גדול על המושל, שכן ידיו היו מלאות בשחד רב אותו קבל תמידין בסדרן מרבי יהודה דוד, פרנס הקהלה, ולאחר שהכחך בדעתו מעט, נענה ואמר לו: "שמע לעצתי, והפך את הקערה על-פיה. הפך מנתבע לתובע, והגש בקלנה נגד הכמר הנוצרי, על פעולותיו הנבזות בפתוי נערות ישראל לעזב את דתן ללא הסכמת הוריהם, דבר המנגד לחק, ואני מבטיח לך שאעמד לימינך ואגן עליך בכל וכלתי". מעדד יצא רבי יהודה דוד מביתו של המושל, ואת דרכו עשה אל כמה יהודים חשובים בעיר, שהפתעו אף הם לגלותו מתהלך חפשי בעיר, אחר שהיה אמור להיות מאחורי סורג וברית, והוא הדרוך אותם בפעולות שונות שעליהם לנקט להצלת הענין. לאחר מסע השתדלנות הלילי, שב האסיר אל בית-הכלא באותה דרך בה יצא, באמצעות טפוס בארפת תא המעצר, ולא נודע ביציאתו ובבואו. הבקר אור, ופרנסי הקהלה הגיעו לבית-המשפט, ובידיהם צו תביעה נגד הכמר הנוצרי. חבר השופטים התכנס במהירות, בראשותו של המושל בכבודו ובעצמו, וזה הודיע נחרצות כי הוא מקבל את התביעה ומורה על גרוש הכמר מהעיר. ולא רק זאת, אלא הוא משחרר את היהודי העצור מהכלא, בנמוק של פעילות מתודת סערת-נפש להצלתה של בת-עמו, והתקנים בו "צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו". לאמץ לבו של רבי יהודה דוד יצאו מוניטין. וספר נכדו המגיד הירושלמי רבי ברוציון ידלר, כי פעם פתח אחד משכניו את דלת המרתף שלו, ומיד התעלף תחתיו. בני הבית נחרדו להעירו מעלפונו, ובקשי הצליח הלה לספר על מחזה מטיל אימה שראה עם פתיחת דלת המרתף. "פתחתי לפי תמי את הדלת הכבדה", ספר האיש בקול רועד, "ולתחתית ראיתי מולי עין בודדת וגדולה, מביטה הישר לעברי. אני בטוח כי שד מסתורי מסתתר במרתף, ומרב פחד התעלפתי מיד". היו כמה אמיצים נוספים ששמו נפשם בכפם ופתחו את הדלת קמעה, ואף הם נסוגו בבהלה למראה העין הגדולה שהביטה בהם. נקל לשער את הפחד שאפף את כלם לשמע המאורע המסתורי, אולם היחיד שלא אבד את עשתונותיו, היה רבי יהודה דוד. "אני לא מפחד מאף אחד, חוץ מאבניו שבשמים", אמר נחרצות, נטל מקל עבה בידו וירד אלי-המרתף. את הדלת פתח לרוחה בלי שום פחד, ומיד הנחית במכה אדירה את המקל שבידו לכיוון המקום שמשם נראתה העין. ומה התברר? לא שדים ולא רוחות. אלא עז פותה, שחזרה אל המרתף בשעה שהדלת הייתה פתוחה, והתחפרה בתוך ערמה גדולה של תבן שפסתה את בלה, למעט עין אחת שלה שנותרה גלויה...

כך היה רבי שלמה מזיזל דורש פסוק זה "מחטב עציד עד שאב מימך": "מחטב עציד" הכונה לצדיק שנותן עצות טובות לבני ישראל, ו"שאב מימך" זה צדיק ששואב מים לבני ישראל, ואין מים אלא תורה. אולם גדול הוא צדיק שנותן עצת טובה לאדם מישאל, והוא קודם לצדיק שמלמד תורה...

מִשָּׁל וּתְבוּנָה

"שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ"
(הושע יד, ב)

מִשָּׁל

אָדָם שֶׁעֶבֶר עַל הַחֹק וְחָטָא בְּחָטָא חֲמוּר
בְּמִיּוּחַד, אֵין כָּל סֶפֶק שֶׁכָּל בְּתִי הַמִּשְׁפָּט שֶׁהוּא
יַעֲמֹד בְּפָנֵיהֶם יַחֲיִיבוּהוּ וַיַּעֲנִישׁוּ אוֹתוֹ קִשּׁוֹת.
בְּתִי מִשְׁפָּט אֵלּוּ כְּפֹפִים הֵם לְחֻקִּים כְּתוּבִים
וּבְרוּרִים וְשֵׁם מְדוּבָר בְּמִפּוֹרָשׁ עַל חָטָא זֶה וְעַל
עוֹנְשׁוֹ.

הַדֶּרֶךְ הַיְחִידָה לְהַנְצִל הִיא לְהִתְיַצֵּב בְּפָנֵי
הַמֶּלֶךְ, לִפְנוֹת אֶל רַחֲמֵי הָרַבִּים וּלְבַקֵּשׁ אֶת
מַחֲלָתוֹ. הַמֶּלֶךְ מְסוּגֵל, מִפְּאֵת סִיבוֹת שׁוֹנוֹת,
לְחֶרֶג מִסֵּפֶר הַחֻקִּים וְלַחֲוֹן אֶת הַנֶּאֱשָׁם אִם
הוּא רוֹאֶה אֶת חֲרָטָתוֹ וְאֶת רְצוֹנוֹ הָאֱמִיתִי
לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה וּלְהִטִּיב אֶת דֶּרֶכָיו.

אִם מִצְלִיחַ הָאָדָם לְהַגִּיעַ אֶל הַמֶּלֶךְ וּלְדַבֵּר
עִמּוֹ, יוֹכַל לְהַנְצִל בְּזָכוֹת זֶה מֵעֲנִשׁוֹ הַמֵּר.
אוּלָּם, אִם הוּא רַחוּק מֵהַמֶּלֶךְ וְאֵינּוּ יָכוֹל לָגֶשֶׁת
לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ בְּקִשּׁוֹת, הוּא נֶאֱלָץ לְהַעֲנִשׁ לְפִי
חֻקֵּי הַמִּדִּינָה לֹלֵא הַקְּלוֹת.

תְּבוּנָה

עַל פִּי מִשָּׁל זֶה מְסַבֵּיר הַמַּגִּיד
מְדוּבָנָא אֶת הַפְּסוּק: "שׁוּבָה
יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ
בַּעֲוֹנוֹךָ". הַפְּשָׁלוֹן בַּעֲוֹן גָּרַם לָכֵן
שֶׁשׁוּב אֵין אֲפָשְׁרוֹת לְהַנְצִל עַל יְדֵי
בְּתִי הַדִּין הָרָגִילִים. הַדֶּרֶךְ הַיְחִידָה
לְהַנְצִל הִיא לְהַגִּיעַ, כְּבִיכּוֹל, עַד ה'
עֲצֻמוֹ: "עַד ה' אֱלֹהֶיךָ" - עַד לִפְנֵי
כֹּסֶא כְבוֹדוֹ. כְּאִשֶּׁר הָאָדָם מֵרָאֶה
שֶׁהוּא שָׁב בְּתִשׁוּבָה מֵעוֹמֶק לְבוֹ
וּרְצוֹנוֹ לְהִתְחִיל בְּחַיִּים חֲדָשִׁים
שֶׁל עֲשִׂיַּת רְצוֹן ה' בְּלֵב שָׁלֵם,
כָּאִן טָמוּן הַסִּיכּוּי הַיְחִיד לְהַנְצִל.

מתוך הספר 'אוצר המשלים על התורה'

מִצְאוֹ אֶת 10 הַהֲבִדִּלִים

◆ מצות הקהל ◆

הַכֹּהֲנִים, שְׂבִיעִית מִתְחַנֵּן וּמִתְפַּלֵּל בָּהּ כָּפִי מֵהָאֵל שֶׁהוּא יָכוֹל
וְחוֹתֵם בָּהּ הַשָּׁעָה ה' אֶת עַמּוּךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁעַמּוּךְ צָרִיכִים לְהַנְשֹׁעַ
בְּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה

המלך היה קורא בספר תורה מיוחד שכתבו משה רבנו עליו השלום, והיה מנח בעזרה, והיו משתמשים בו לקריאה זו של מצות הקהל, וכמו כן לקריאה של הכהן גדול ביום הכיפורים, ומספר תורה זו היו מגיהים כל הספרי תורה, ופעם אחת היה מלך רשע ושמו אמן שהרבה אשמה ורצה לבטל את הקריאה של המלך במצות הקהל, כי לא רצה שישמעו "אורז האיש אשר יעשה פסל ומסכה" כי ימרדו בו על שהרבה פסלים ועבד להם, ולכן החביא את ספר תורה המיוחד הזה והכניסו ללשכה שהיה מנח שם הכסף, שלא היו בני אדם נכנסים אליו, עד שמלך בנו הצדיק יאשיהו, ובשמונה עשרה שנה למלוכו, פשחח חלקיהו הכהן את בדק הבית, מצא את ספר התורה הזה בלשכה כשהוציא את הכסף, ושלח לבשר את המלך שפבר התיאש ממנו, שחשב שגשורף או נקרע ונאבד, והכאיב לו מאוד אבדתו, והיה אצלו ענין גדול, כשהתבשר שחזר אליו הספר תורה המיוחד, היתה לו בזה שמחה גדולה, שעל ספר תורה זו אמר הקדוש ברוך הוא למשה: בפרשה זו - לקח את ספר התורה הזה ושמעתם אותו מצד ארון ברית ה' אלליכם והיה שם בך לעד. קהל את העם האנשים והנשים והטף וגו'.

מַעֲשֵׂה הָיָה בְּכָרְךָ יוֹחֲנָן בֶּן בְּרוּקָא, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חֲסִימָא שֶׁהָלְכוּ לְהִקְבִּיל פָּנָיו ר' יְהוֹשֻעַ בֶּן חֲנַנְיָה בִּפְקִיעִין, אָמַר לָהֶם; הֲיָדָהּ חֲדוּשָׁה הִיא בְּבֵית הַמְדַרְשׁ הַיּוֹם? וְהֵם לֹא רָצוּ לַעֲנוֹת לוֹ, מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ, וְאָמְרוּ לוֹ; תִּלְמִידָהּ אֲנִי וּמִימָיָהּ אֲנִי שׁוֹתִים, כְּלוּמַר וְכִי אֲתָה בָּא לְשָׂאֵל תּוֹרָה מִפִּינוּ, וְהִרִי אֲתָה מוֹרְנוּ וּמִימָיָהּ אֲנִי שׁוֹתִים, שֶׁהַתּוֹרָה נִמְשָׁלָה לְמִים! אָמַר לָהֶם; אִךְ עַל פִּי כֹן אֵי אֶפְשָׁר לְבֵית הַמְדַרְשׁ בְּלֹא חֲדוּשׁ שִׁבְתָּ שֶׁל מִי הֵיטָה? כְּלוּמַר מִי הִיא רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שֶׁדָּרַשׁ בְּשִׁבְתָּ זוֹ, אָמַר לוֹ; שִׁבְתָּ שֶׁל ר' אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הֵיטָה, חֲזַר וְשָׂאֵל אוֹתָם וּבִמְהַר הֵיטָה הִגָּדָה הַיּוֹם, מִה דָּרָשׁוּ בַּהֲגָדָה, אָמְרוּ לוֹ; בִּפְרֹשֶׁת הַקֹּהֶל, שָׂאֵל אוֹתָם וּמָה דָּרַשׁ אָמְרוּ לוֹ; בְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר הַקֹּהֶל אֵת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף, וַיֵּשׁ לְשָׂאֵל אִם אֲנָשִׁים בָּאִים לִלְמַד וְנָשִׁים בָּאוֹת לְשִׁמּוּעַ, טַף לָמָּה בָּאִים? וְהִרִי הַטָּף לֹא מְבִינִים כָּלום בְּמָה שִׁיאָמַר הַמֶּלֶךְ, וְהַיְשִׁיב כִּדִּי לְתַן שֶׁכֹּר לְמִבְיָאֵיהֶם שֶׁהָאֵב וְהָאֵם הַמְּבִיָּאִים אֵת טַפֵּם לְשִׁמּוּעַ תּוֹרָה

ה' יתברך צוה אותנו שִׁבְכָּל שְׁבַע שָׁנִים, אַחֲרֵי שָׁנַת הַשְּׁמִטָּה, כְּשֶׁכָּבַד הַתְּחִילָה הַשָּׁנָה וְרָאשׁוֹנָה שֶׁל הַשְּׁמִטָּה שְׁלֹא־אֲחֵרִיו, וְנִקְרָאת עֲדֵין שְׁמִטָּה, כִּינן שְׁעֵדִין נוֹהֲגִים בָּהּ קִצָּת דִּינֵי שְׁבִיעִית לְעֵנֶן אֲסוּר קִצְרִיהָ שֶׁל סְפִיחִים שְׁצֻמְחוּ בְּשְׁבִיעִית, וְהַתּוֹרָה צִוְּתָה אוֹתָנוּ לְהַקְהֵל אַחֲרֵי שָׁנַת הַשְּׁמִטָּה שְׁעֵדִין אֵין עֲסוֹקִים בַּחֲרִישָׁה וְזִרְעָה, כִּי הַבְּרָכָה שֶׁל שְׁמִטָּה עֲדִין בְּתַקְפָּהּ, וְלָכֵן אֵין טְרוּדִים בְּעֶסְקֵיהֶם, וּפְנוּיִים לְשִׁמְעַת אֶת הַתּוֹרָה, וּבִשְׁנָה זוֹ עוֹלָם לָרְגֵל יוֹתֵר מִכָּל הַשָּׁנִים, כִּי בְּכָל שָׁנָה יִתְּכֵן שֵׁישׁ אֲנָשִׁים שְׁמִפְחָדִים לַעֲלוֹת לָרְגֵל, כִּי הֵם לוֹו פֶּסֶף מִחֲבֵרֵיהֶם, וְלֹא רוֹצִים לִפְגֹּשׁ אֶת נוֹשִׁיָּהֶם בִּירוּשָׁלַיִם, אֲבָל בְּמוֹצָאֵי שְׁמִטָּה, שְׁשְׁבִיעִית מְשֻׁמָּטָת אֶת הַחוּבוֹת לֹא יִתְּרָאוּ, וּבַחֲג הַסְּכוּת שָׁזָה הַזְּמַן שָׁכַל יִשְׂרָאֵל עוֹלָם לָרְגֵל וּבָאִים לְהִרְאוֹת בְּעֶזְרָה. אֲלֹא שְׁבָכָל רְגֵל רַק הַגִּבְרִים מַחֲיִבִּים לַעֲלוֹת אֲבָל נָשִׁים פְּטוּרוֹת,

אָבֶל בְּמִצּוֹת "הַקֹּהֶל" צִוָּה ה' שִׁיבּוֹא אֲנָשִׁים נָשִׁים וְטָרָה, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל חֹל הַמוֹעֵד סְכוּת, וְאִם חָל בַּשַּׁבָּת עוֹשִׂים כֵּן בַּיּוֹם שְׁלֹאֲחֵרִיו, מִפְּנֵי בְּנֵית הַבֵּימָה שֶׁאֵינּוּ דוֹחָה שַׁבָּת, שֶׁהֵרִי מְכִינִים בָּמָה לְמֶלֶךְ שֶׁעוֹמֵד עָלֶיהָ וְקוֹרֵא בְּסֵפֶר תּוֹרָה בַּחֲמֹשׁ דְּבָרִים בְּאַזְנוֹי כָּל הַקֹּהֶל.

פִּיצַד הוּא קוֹרָא תוֹקַעִין בַּחצוֹצְרוֹת בְּכָל יְרוּשָׁלַיִם כְּדִי
לְהַקְהִיל אֶת הָעָם, וּמִבְּיָאִים בִּימָה גְדוֹלָה שָׁל עַץ וּמַעֲמִידִין
אוֹתָהּ בְּאַמְצָע עֶזְרַת נָשִׁים, וְהַמֶּלֶךְ עוֹלָה וְיוֹשֵׁב עָלֶיהָ כְּדִי
שִׁישְׁמְעוּ קְרִיאָתוֹ, וְכָל יִשְׂרָאֵל הָעוֹלָם לַחַג מִתְקַבְּצִים סְבִיבָיו,
וְחֵן הַכִּנְסַת נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה וְנוֹתְנוֹ לְרֹאשׁ הַכִּנְסַת וְרֹאשׁ
הַכִּנְסַת נוֹתְנוֹ לִסְגָן, וְהַסְגָן לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל לְמֶלֶךְ, כְּדִי
לְהַדְרֹו בְּרַב בְּנֵי אָדָם, וְהַמֶּלֶךְ מֻקְבָּלוֹ כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד, וְאִם רָצָה
יּוֹשֵׁב וּפּוֹתֵחַ וְרוֹאֶה וּמִבְרָךְ כְּדֶרֶךְ שְׁמִיבְרָךְ כָּל קוֹרָא בַּתּוֹרָה
בְּבֵית הַכִּנְסַת, וְקוֹרָא הַפְּרָשִׁיּוֹת עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר, וְגוֹלֵל וּמִבְרָךְ
לְאַחֲרֶיהָ כְּדֶרֶךְ שְׁמִיבְרָכִים בְּבֵתִי כְּנִסְיֹת, וּמוֹסִיף שְׁבַע בְּרוּכוֹת
וְאֵלּוּ הֵן, רָצָה ה' אֱלֹהֵינוּ בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' מוֹדִים אֲנַחְנוּ
לָהּ וְכוּ' אֵתָּה בַּחֲרָתְנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְכוּ' עַד מֻקְדָּשׁ יִשְׂרָאֵל
וְהַזְמִינִים, כְּדֶרֶךְ שְׁמִיבְרָכִים בַּתְּפִלָּה הָרִי שְׁלֹשׁ בְּרוּכוֹת כְּמִטְבֵּעוֹ,
רְבִיעִית מִתְפַּלֵּל עַל הַמֻּקְדָּשׁ שִׁישְׁמַד וְחוֹתֵם בָּהּ בְּרוּךְ אַתָּה ה'
הַשּׁוֹכֵן בְּצִיּוֹן, חֲמִישִׁית מִתְפַּלֵּל עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁתַּעֲמִיד מְלֻכוֹתָם
וְחוֹתֵם בָּהּ הַבּוֹחֵר בְּיִשְׂרָאֵל, שְׁשִׁית מִתְפַּלֵּל עַל הַכֹּהֲנִים
שִׁירָצָה הֵא-ל עֲבֹדָתָם וְחוֹתֵם בָּהּ בְּרוּךְ אַתָּה ה' מֻקְדָּשׁ

1. דרשות ר"י אבן שועיב פרשת חיי שרה

2. חגיגה ג.

יִקְבְּלוּ שָׂכָר עַל כֵּן, אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ לְתַלְמִידָיו מִרְגְּלִית טוֹבָה הָיְתָה בְּיָדְכֶם וּבְקִשְׁתֶּם לֹא־בָדָה מִמֶּנִּי ? ! וּמִדּוּעַ הִתְפַּעַל כֹּל כֵּן מֵאִמְרָה זוֹ וְקָרָא לָהּ מִרְגְּלִית טוֹבָה לִפִּי שֶׁהִיא שְׂכִית בְּמִיחָד אֵלָיו, וְהִתְרַעַם עַל שֶׁבִקְשׁוּ לֹא־בָדָה מִמֶּנּוּ, כִּי הִרִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ זָכָה לָזֶה בְּעֶצְמוֹ, שֶׁהָיְתָה אִמּוֹ מוֹלִיכָה אוֹתוֹ בַּעֲרִיסָתוֹ לְבֵית הַכְּנִסֶּת כְּדִי שֶׁיִּתְדַבְּקוּ אֲזִינוּ בְּדַבְרֵי תוֹרָה, כִּי אֶפְלוּ יוֹנְקֵי שְׂדֵים כְּשֹׁמְעִים דְּבָרֵי קִדְשָׁה יֵשׁ לָהֶם בָּזָה תוֹעֵלֶת רוּחָנִי, וְיֵשׁ 4 בָּזָה שָׂכָר לְמִבְיָאֵיהֶם שֶׁהָיְתָה לָהֶם נַחַת רוּחַ שֶׁיִּלְמְדוּ וַיִּגְדְּלוּ כְּרֵאוּי.

• וְאַנְכִי הִסְתֵּר אֶסְתִּיר פָּנַי בְּיוֹם הַהוּא •

מִסְפָּר עַל הַר"ק רַבִּי בְרוּךְ ל' מִמְּצוֹז' שֶׁפַּעַם הִתְפָּרַץ אֵלָיו נִכְדּוֹ הַקָּטָן מִתִּיפַח בְּבִכִּי, מִשּׁוֹם שֶׁשָּׁחַק עִם חֲבֵרוֹ בְּמַחְבּוּאִים, אָף הֵנָּה חָלְפוּ כִּמָּה שְׁעוֹת שֶׁאֲנִי נִחְבֵּא וְאֵף אֶחָד אֵינוֹ מִחַפֵּשׁ אוֹתִי, לְשִׁמְעַ דְּבָרָיו הִתִּיפַח אָף הַסֵּבָא בְּבִכִּי סוֹעֵר, הֲלֹא אֵף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹכָה בְּמִסְתָּרִים מִדּוּעַ לֹא מִחַפְּשִׁים אוֹתִי, פְּתוּב וְאַנְכִי הִסְתֵּר אֶסְתִּיר פָּנַי, לָמָּה הוּא מִסְתָּר מִפְּנִינִי אִם לֹא בְּשִׁבְלִי שֶׁנִּחַפֵּשׁ אַחֲרָיו, כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב וּבְקִשְׁתֶּם מִשֶּׁם אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ וּמִצֵּאתָ כִּי תִדְרָשׁנוּ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ, אוֹמֵר ה' אִם תִּבְקְשׁוּ אוֹתִי תִמְצְאוּנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִזְכְּנוּ וְלֹא יִסְתִּיר מֵאֲתָנוּ לֹא אֶת פָּנַי רַחֲמָיו וְלֹא אֶת הִסְתֵּר פָּנַי הַגָּאֻלָּה אֲמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן

• הִסְתֵּר אֶסְתִּיר •

כִּידּוּעַ שֶׁבְּזִמְנֵנוּ מִתְקַיֵּם הַפְּסוּק הַזֶּה שֶׁיֵּשׁ הִסְתֵּר פָּנִים, אֵין שׁוֹם גְּלוּיִים, אִם בְּזִמְנִים שֶׁעֲבָרוּ הָיוּ רוֹאִים דְּבָרִים הַפְּרָאִים בַּחוּשׁ אֶת הַנִּהְגָּת ה' הָיוּ רוֹאִים דְּבָרִים שֶׁהֶעִידוּ שֶׁיֵּשׁ שָׂכָר וְעֵנֶשׁ, שֶׁיֵּשׁ הַשְּׂגָחָה, הַיּוֹם הַכֹּל בְּהִסְתֵּר, בְּוֹדָאֵי שֶׁגַם בְּזִמְנֵנוּ

מִי שָׂרַק רוֹצֵה לְרֹאוֹת רוֹאָה, עַל כָּל צַעַד וְשַׁעַל, בֵּין בְּדָבָרִים פְּרָטִיִּים, וּבֵין בְּדָבָרִים כְּלָלִיִּים, בְּכָל זֹאת הַמִּצָּב כִּי־הוּא שֶׁהַחֲשֵׁךְ יִכְסֶה אֶרֶץ, אֵין לָנוּ נְבִיאִים שֶׁיִּגִּידוּ לָנוּ אֶת דְּבַר ה', אֵין לָנוּ אוֹרִים וְתִמִּים לְשָׁאֵל, גַּם בַּת קוֹל לֹא שׁוֹמְעִים, וְגַם שָׂאֵר גְּלוּיִים שֶׁהָיוּ מִלְּפָנִים כְּבָר אֵין בְּזִמְנֵנוּ, וְלֹא זוֹ בְּלִבְד אֱלֹא 5 גַּם דְּבָרִים מִפְּרָשִׁים שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה וּמִבְּאֵר בְּדַבְרֵי רַז"ל לֹא רוֹאִים בְּזִמְנֵנוּ לְמַשֵּׁל מָה שָׂרָאוּ, עֲנִין פֶּרֶת וּמִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם כְּשֶׁאֲדָם עָבַר עֲבָרָה שְׁחִיבִים עָלֶיהָ פֶּרֶת כְּגוֹן שֶׁאֲכַל בְּיוֹם כְּפוֹר אוֹ אֲכַל חֲמִץ בְּפֶסַח וְכִדּוּמָה, הָיָה מִת מִמָּשׁ קֶדֶם חֲמִשִּׁים שָׁנָה. וְאִם הָיָה חֵיב מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם הָיָה מִת מִמָּשׁ קֶדֶם שְׁשִׁים שָׁנָה וְלִפְעָמִים הָיָה מִת מִיָּד, אֲבָל בְּדוֹרוֹת אֵלּוּ לֹא רוֹאִים אֶת זֶה וְהַכֹּל נִכְלָל בְּהִסְתֵּר פָּנִים, וְאַמְרוּ חַז"ל שֶׁאֲצַל כָּל יְהוּדֵי מִתְקַיֵּם הַפְּסוּק הַזֶּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ הִסְתֵּר פָּנִים וְכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ הִסְתֵּר פָּנִים 6 סִימָן שֶׁאֵינוֹ יְהוּדִי, וְכִמּוֹ שֶׁשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בִּקֵּשׁ מִה' כְּשֶׁבָּנָה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁאִם יָבֹא נִכְרִי לְבַקֵּשׁ מִמֶּךָ דְּבַר תִּתֵּן לוֹ אֶפְלוּ אִם לֹא מֵגִיעַ לוֹ, אֲבָל יְהוּדִי תֵּן לוֹ לִפִּי מַעֲשִׂיו.

אֲמַנָּם עֲצֵם הַדְּבָר שֶׁיֵּשׁ הִסְתֵּרָה זֶה דְּבַר קִשְׁיָה, אָף יֵשׁ לְדַעַת שֶׁזֶה בְּעֶצֶם בְּשׂוּרָה טוֹבָה עֲבוּרָנוּ, שֶׁכָּל אֶחָד יִדַּע שֶׁכְּשֶׁמִּגִּיעַ חֲלִילָה זְמַן שֶׁל חֲשֵׁךְ וְעֶרְפֶּל לֹא יִטְעֶה לוֹמַר שֶׁחֲלִילָה ה' עֲזַב אוֹתָנוּ, כִּי לֹא יִטֵּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ, זֶה רַק הִסְתֵּר, כְּלוּמָר ה' נִמְצָא כָּאֵן, ה' רוֹאָה, ה' מִשְׁגִּיחַ, וְלֹא זֶה בְּלִבְד אֱלֹא גַם עוֹשֶׂה וְנַעֲשֶׂה לְכָל הַמַּעֲשִׂים, וְאֵין שׁוֹם מִקְרָה, כִּי כָּל מִקְרֵינוּ נְסִים, אֱלֹא שֶׁה' מִסְתִּיר עֲצָמוֹ, וְזֶה נִרְאֶה כְּאֵלּוּ חֲלִילָה זֶה עֲשֶׂה וְזֶה עֲשֶׂה, אוֹ שֶׁכְּאֵלּוּ נַעֲשֶׂה לְבַד, וּמוֹבָא עַל זֶה מִשְׁלֵ זִמְנֵנוּ שֶׁסָּבִיב מִשְׁלֵ זִמְנֵנוּ שֶׁעֲשֶׂה סָבִיב מִחֲצוֹת רְבוּת, אֲבָל לֹא הָיוּ אֵלּוּ מִחֲצוֹת אֲמִתִּיּוֹת רַק בְּאַחֲזִיזַת עֵינַיִם שֶׁנִּדְמָה לַעֲיֵן הַרוֹאָה כְּאֵלּוּ יֵשׁ מִחֲצוֹת זוֹ לְפָנִים מִזֹּו גַּם סָבִיב נִהְרֹת וְגַם תְּחִלוֹת רַבִּים מִבְּהִילִים, וְגַם דְּבָרִים וְאַחֲרִיּוֹת, וְשָׂאֵר חֵיוֹת מִבְּהִילִים וְהַכֹּל עֲשֶׂה כְּדִי שֶׁיִּרְאוּ וְיִפְחָדוּ מִלְּגִשְׁתִּי אֵלָיו, אֲמַנָּם הַמֶּלֶךְ הוּא נוֹרָא, וּמַלְכוּתוֹ מוֹשְׁלֶת בְּכָל, וְאוֹר פָּנָיו מֵאִיר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּכְבוֹדוֹ מִלֵּא אֶת הָאֶרֶץ, אָף אֵין רוֹאִים וּמִרְגִּישִׁים בָּכָה, כִּי הַפְּתָלִים וְהַסּוֹבָבִים הֵם מִסְתִּירִים אֶת פָּנָיו הַמֶּלֶךְ בְּאַחֲזִיזַת 8 עֵינַיִם, אָף הֵבִן הָאֱהוּב יוֹדַע וְעוֹבֵר אֶת הַכֹּל

3. משך חכמה
4. המעיין הנובע בשם הבית ישראל.
5. ליקוטי אמרים אגרת התשובה פרק ד'
6. חגיגה ה'
7. דגל מחנה אפרים בהפטרות כי תבוא
8. ומבחינו נשמע כרוזים מכריזים; כל מי שיבא אל המלך יתן לו המלך עושר וכבוד, ויזכה להיות שר אצלו, עומד בהיכלו, אך הנסיון הוא גדול, ומי הוא שאינו רוצה בזה באמת, אז רק כשבא לחומה ראשונה ורואה כמה ארכה וגבהה ושאר דברים המבהילים נסוג לבבו אחור, ויש מי שמתגבר והולך כמה חומות זו לפניו מזו, וכשמגיע שם יש לו פיתוי חדש למונעו מללכת הלאה, שיש שם שרים נכבדים ממונים מאת המלך, המפזרים ממון רב למי שהצליח לבא לפניו מן החומות הראשונות, וכאשר רואה שיש לו כל הון יקר, ואוצרות ממון, הרי הוא נסוג אחור מלהמשיך בדרכו, אף על פי שראה כבר הצליח והולך כמה חומות ונהרות, והכל הוא רק אחיזה עינים שאין שם פגע רע ואין מים ואין חומה מכל מקום אחר אשר כל חומה וחומה גבוהה ורחבה מראשונה ואיומה, כדי להבהיל יותר שלא יקרב כל מי שירצה אל המלך הרי הוא מתייאש, אבל בן המלך אשר מעיו המו אל אביו, וגם רחמי האב על הבן לקרב אותו לאור פניו, שיזכה להתענג באור פני מלך חיים נצחיים תמיד, ומאור פני המלך, כי מי שזוכה לראותו אזי זיו פניו מבהיקים ומאירים בכל העולם, וממנו יגורו כל יושבי תבל ושוכני ארץ, כמו בפני המלך בעצמו, ורשות בידו להמית ולהחיות, לאסור מלכיהם בזיקים ולפתוח ולהוציא אסורים חפשי, בכח אור פני המלך ובודאי בן המלך כח האב בבנו בחכמה, וכשבא לחומות ולנהרות וחילות ודובים וכל המבהילים ומסתירים את פני המלך, תמה עצמו למאוד, מה זה מלך רחמן כמותך כרחם אב על בנים תסתיר עצמך בהסתרות כאלו ואני אנה אני בא, וצועק: אלי אלי למה עזבתני, ובכח לבבו הבורע והנשבר לבא אל אביו מוסר עצמו ודוחק עצמו בכח לדלג על החומות ונהרות ומפזר כל הונו לחילות הסובבים שמה, ובראות אביו געגועיו ומסירות נפשו ושועתו עלתה באזני אביו המלך והסיר האחיזה עינים הללו, וירא כי אין שום חומה ולא שום מסך מבדיל רק ארץ מישור וגונות ופרדסים והכלי עונג ומשרתי המלך עומדים בלבושי יקר וכל מיני מזמרים עומדים והמלך יושב על כסא מלכותו והארץ האירה מכבודו, וירא ויפול על פניו ויאמר אהא אדוני המלך אבי ומלכי מה זאת ומה זה אשר הסתרת פניך ממני הסתרת פניך הייתי נבהל, מחילותיך ומחומותיך ושאר דברים המבהילים אותי וכמעט אשר אבדת, ויאמר המלך קום בני חביבי ויושט לו את שרביט הזהב אשר בידו ויחזקוהו וילבישוהו הודו ואורו ולבושו וכתרו נתן בראשו ויאמר לו לא למענך ועליך עשיתי את כל זאת רק למען נסותך ולדעת את אשר בלבבך ידאתך ואהבתך אלי ועתה בני אהובי עבור בכל העולם והנה מהודי נתתי עליך ואורי על פניך מאירים ולבושי תלביש וכתר יתן בראשך למען דעת כל עמי הארץ כי בני אתה, והסתרות והפחדים הכל אשר ראית המה

עד שפגיע אל המלך ואז רואה שהכל אחיזת עינים.

ואדרבה דוקא בזמנים הקשים, דוקא בזמן שנראה כל כך חשוף ה' נמצא אתנו יותר, כפיתוב בספר תהלים; אלקים לנו מחסה ועז עזרה בצרות נמצא מאד, לומר שבפעתותי הצרה הרי הוא נמצא מאד יותר ממה שנמצא בזמנים הנעלים והגבוהים, כי בזמנים אלו של צרה אנו נצרכים יותר למחסה ועז, ובעזרתו בעת הצרה ידענו שהוא נמצא מאד עמנו.

♦ מצות כתיבת ספר תורה ♦

מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתב ספר תורה לעצמו, שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת, כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו ואף אם הניחו לו אבותיו ספר תורה בירשה, מצוה לכתב ספר תורה בעצמו, ואם כתבו ממש בידו הרי הוא כאלו קבלה מהר סיני, ואם אינו יודע לכתב, ישכר סופר שיכתב לו, ואם שכר סופר לכתבו והגיה אפלו אות אחת שהיה מטעה, הרי הוא כאלו כתבו כלו.

ומעשה שמספר בשם הר"ר שריא גאון ז"ל, מעשה שהיה ובימינו עשיר מכלל והיה לו ספר תורה שהיה כתב ידו של עזרא הסופר. ולהעשיר הזה היו לו שני בנים. ולאחר פטירתו היה מחלקת גדול בין הבנים היורשים, מחמת שכל אחד מהם רצה לזכות לקחת את הספר תורה הזה, והיה עדיף לכל אחד לקבל את הספר תורה מלקחת כל פסוק וזהב שבעולם. והציעו טענותיהם לפני יודעי דת, ויצא הפסק דין שהחלקה תהיה ביניהם על פי הגורל, ומי שיזכה בגורל הספר

תורה שיה לו, והטילו גורל ביניהם וזכה האחד בהספר תורה ושמח שמחה גדולה מאוד. והיה בעיניו כמוצא שכל רב. ולהאחז השני היה לו יסורים גדולים כי אף שלקח פנגדו הרבה כסף וזהב, כל זה אינו שווה לו מגדל תשוקתו להספר תורה הזה.

והיה שם בהעיר הנ"ל מומר אחד ובראותו כל זאת מאד חרה אפו על היורש הזה, שהסכים לאבד הון רב בעד ספר תורה אחד. ועשה המומר דבר נורא מאד, הלך והחליף את מלבושיו כדי שלא יכירוהו. והלך להבית הפנסת אשר היה שם הספר תורה הזה. והתחבא שמה באיזה זווית עד הערב וכאשר הלכו כל האנשים לביתם הוציא המומר הזה את הספר תורה מנרתיקו ומצא פתוב; ועבדתם את ה' אלהיכם ויברך את לחמך וגו' והרשע הזה ברשעתו מחק את הע' מן ועבדתם וכתב א' במקומו ופסל את הס"ת בחרוף וגדוף גדול ר"ל. ודבר זה לא נתודע לשום אדם. ולאחר כמה ימים נודע הדבר שיש טעות כזה בהס"ת הזה. והנה היורש הזה שהספר תורה נפל בגורלו היה לו צער גדול בשמעו מזה. ומגדל היסורים ודאגה, נחלה מאד כי אמר אף שיכולין לתקן הטעות הזה אבל לא יהיה נקרא ספר תורה של עזרא הסופר. ואז בא אליו אביו בחלום הלילה וספר לו את כל המאורע וצוה לחפש תחת השלחן ושם נמצא עין של המומר, אשר יקיים בו עין תחת עין, ועוד אמר לו אביו אשר הספר תורה לא יתקן שום אדם, כי כן יצא הפסק מהב"ד של מעלה אשר עזרא הסופר בעצמו יתקן את הספר תורה שלו וכן היה כאשר אמר אביו.

שלא יקרו אלו שונאים אשר אינם רוצים בטובתך והמגדלים עליך והמלשינים עליך ואינם רוצים במלכותך והמה רוצים לירש את מלכותך כי יודעים הם כל זמן שאתה חי מלכותם לא יכון בידם לכן אם יבוא לפני ילשינו עליך במעשים הכעורים אשר הלכת עמם ואחרי עצתם בבית המשתה וכמעט היית בכל רע לולא שמעתי עד כה לעצתם הרעה להדיחך ממני והם ישלטו במלכותי ועתה בני אל תירא ואל תיחת כי אורך אורי ומלכותי בכל משלה לך היא ולך ישתחוו כולם אחרי שובך אלי ואחרי ראיתי געגועיך אלו והם לא יבואו לפני לראות את אור פני כי לא יוכלו מפני גדול המחיצות והסביבים והפחדים המבהילים וכטוב בעיניך תעשה מהם כל גוי וממלכה אשר לא יעבדוך וצרת עד רדתה והנמשל מובן.

9. אוהב ישראל - ליקוטים חדשים - פרשת ברכה

ניתן להשיג בטל: 053-314-1925

ובמייל: wa052052@gmail.com

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידים בהוצאת "יפה נוף"

הדרך ליעד הסופי עוברת דרך יעדי ביניים

שובה ישראל עד ה' אלקיך (מתוך ההפטרה)

רבי שמעלק'ה מניקלשבורג זצ"ל היה אומר: אדם הלך בדרך והיה לו חם מאד. ההליכה קשתה עליו. הוא חשב ומצא שעד שיגיע ליעד - הדרך עוד ארכה. מה שקרה, שהוא התיאש וחזר הביתה. אבל מה עושה האיש החכם? הוא לא אומר לעצמו: 'אני צריך להגיע עד סוף הדרך', אלא: 'אני צריך להגיע רק עד העץ ההוא'. זה אפשרי. כשיגיע לעץ, ינוח קמעא, ויציב לעצמו יעד חדש: 'עד האבן ההיא'. גם זה אפשרי. כך, יגיע עד היעד הסופי.

ידוע הספור על הסטייפלר זצ"ל, שכשהיה בצבא הרוסי הגיע תורו לשמר בשבת. דא עקא, החיל ששמר לפניו תלה את המעיל על העץ, ואסור להוריד מהעץ בשבת. הקר הרוסי זה פקוח נפש, אבל הוא אמר לעצמו: 'חמש דקות אני יכול לעמד בלי מעיל, בעוד חמש דקות אוריד אותו מהעץ'. וכך עבר כל הלילה עם עוד חמש דקות ועוד חמש דקות.

זו העצה הנרמזת כאן בפסוק. אומרים לאדם: "שובה ישראל!" והוא שואל: איך אני אשוב? התשובה: "עד" - לא צריך עד הסוף, רק "עד". קבל על עצמך קבלה קטנה, שתעמד בה. מכאן אפשר להמשיך לעוד קבלה קטנה. כך תגיע "עד ה' אלקיך". אם תחשב מראש: 'אני צריך להיות צדיק גדול' - זה באמת קשה, וזה עלול ליאש. אבל "עד" - זה אפשרי.

ואל יאמר אדם: הרי אני חושא ופושע, מה יועילו לי צעדים קטנים ומקלות קטנות, וכי באמצעותם בן אצליח לשוב בתשובה?

ספר לי משגיח בישיבה, שפנה אליו בחור, מהמצינים שבישיבה, ותנה בפניו בצער: "אני לא יודע מה יהיה הסוף אתי? עברה שנה שלימה וכל מה שהבטחתי לעצמי שאעשה - לא עבד. אני יודע את כל התשובות שהרב יגיד לי, ומכיר בעל פה את כל מה שכתוב בספרים, אבל אני מרגיש שנגמרה לי הבטחה".

והמשגיח ספר לי שהוא ישב והתפלל לקב"ה: "רבונו של עולם! שים בפי תשובה בשבילי".

"פתאום" - כך אמר - "הרגשתי התעוררות ואמרתי לבחור: תראה! אתה אדם גדול, שידע את כל הרמח"ל וכל המהר"ל. אבל אני איש קטן, אני יודע רק את הסדור. בסדור יש את הפיוס 'אנעים זמירות' שאומרים בשבת אחרי התפילה, ושם כתוב: 'יתפאר בי כי חפץ בי'. האם יש לזה תאריך תפוגה? לא! עוד כתוב שם: 'פארו עלי ופארי עליו וקרוב אלי בקראי אליו'. האם לזה יש תאריך תפוגה? לא! הוי אומר: הקב"ה אוהב אותנו תמיד. בכל מצב שנהיה!"

וזה חזק גדול לכל אחד מאתנו. כל אחד בטוח שהוא הפושע הכי גדול, שלא התקדם כלום במשך שנה שלמה. אבל באמת "פארו עלי ופארי עליו וקרוב אלי בקראי אליו". כל צעד קטן, כל קבלה קטנה, רצינה ומקבלת מאד בעיני ה', גם אם עוד ארכה הדרך עד היעד הסופי של "שובה ישראל עד ה' אלקיך".

(דבי שלמה לונשטיין שליט"א)

ימים הרי גורל

הנה נתבונן, לאיזו "פאניקה" נכנסו מנסחי התפלה בעשרת ימי תשובה! כל ה"שלחן ערוך" השתנה להם ברגע אחד:

ידוע ששלוש הברכות הראשונות, שבשמונה עשרה, הן "ברכות השבח" ואין מבקשים בהן דבר. והנה, רק הגיעו עשרת ימי תשובה וכבר בברכה הראשונה, עוד בטרם סימנו אותה, אנו חנונו מבקשים "זכרנו לחיים". מה יש? מה קרה? אי אפשר לחכות

קצת? עוד לא גמרנו "מגן אברהם" וכבר זכרנו לחיים? זאת ועוד, גם בתפלות השבת אנו מבקשים: "זכרנו לחיים... וכתבנו בספר החיים", על אף שידוע שבתפלות השבת לא מבקשים בקשות! מה קרה? מדוע משתנה ה"שלחן ערוך"?

אלא, הימים הם ימים גורליים, ימים של פקוח נפש, ופקוח נפש דוחה את ה"שלחן ערוך" הרגיל! מיד בעמדנו לפני המלה, באמצע הברכה הראשונה, בימי חול וגם בשבת, אנו זועקים: "זכרנו לחיים", ומבקשים: "כתבנו בספר החיים".

והנה בזכות מה אנו "משכנעים" את הקב"ה שיזכר אותנו לחיים ויכתב אותנו בספר החיים? בזכות "למענך אלקים חיים" - בזכות זאת שנקדש את חיינו למען אלקים! נהפך את עצמנו להיות "עבדי ה'!"

"עסקה" עם בורא עולם

שמעתי מהרב מישקובסקי שליט"א את ספורו של האשה הצעירה, שהיתה בסך הכל בת שלשים וחמש, אמא לתשעה ילדים, ששכבה על ערש דני בבית החולים "הדסה עין כרם". כל הטפולים הכימותרפיים כבר לא עזרו. הרופאים התאשו והרימו ידיים. המצב הדרדר מיום ליום. כלם ידעו שזה ענין של ימים ספורים. דבורה'לה, בתה הגדולה, בבת חמש עשרה, עמדה ליד מסתה, כשלפתע האמא פקחה מעט את העיניים ובקשה ממנה, בחלשה נוראה, שתצא מהחדר.

הבת הבינה את משמעות הדבר: האמא לא רוצה שהיא תהיה נוכחת בעת יציאת נשמה. שלא תשאר לה טראומה לכל החיים. היא הוציאה אותה מהחדר כמו שמוציאים כהן בזמן יציאת נשמה, שלא יטמא באהל המת...

היא מהרה לצאת מהחדר. הן היתה זו, ככל הנראה, בקשתה האחרונה של אמה! וכפי שהכינו אותה מראש למצב שכזה - היא נגשה לידלפק של האחיות להזעיק את אבא. "אבא" - היא בוכה בטלפון - "בא מיד. אני גם מזכירה לך להביא את גרות הזכרון כפי שבקשת ממני להזכיר לך".

היא חזרה לחדר. עמדה על מפתן הדלת. כמובן, לא נכנסה. דרך חריץ זעיר היא רואה את אמא שלה מושכת, בכוחותיה האחרונים, את השמיכה ומכסה את הפה. מרימה עוד קצת ומכסה את האף. מרימה עוד קצת ומכסה את העיניים...

לפתע היא שומעת את אמא שלה מתחילה לדבר, לבכות: "רבונו של עולם! אני לא טפשה. אני יודעת היטב את המצב שלי. אני יודעת שנשארה לי אולי שעה, אולי שעתים של חיים. אבל - אבא שבשמים - אני רוצה לשאל אותך שאלה: איזו תועלת תהיה לך מעוד מצבה בהר המנוחות? מה יהיה לך מעוד כמה פרקי תהלים ביום הארצותי שלי? בא ונעשה עסקה: הרי אתה כל יכול. אתה 'מלך' ממת ומחיה'. עליך נאמר: 'כי הוא אמר ויהי הוא צוה וייעמד', 'כי א-ל מלך רופא נאמן ורחמן אתה'. ברגע אחד אתה יכול לרפא אותי! אני מבטיחה לך אם אצא מכאן בריאה - תהיה לך תועלת ממני! אני אהפך לשפחה נאמנה לתורתך הקדושה! אמנם פטורה אני מתלמוד תורה, אבל זאת כן אעשה: אקדיש את כל הבקרים שלי, משמונה בבקר ועד שתים בצהריים, להיות טבחיות ולבשל לבני תורה את אכלם, חנם אין כסף.

רבונו של עולם! תן לי את האפשרות. תן לי את היכולת. אבא! אבא, ברחמיך הרבים! נסה אותי" - סימנה ונרדמה מתחת לשמיכה, שכסותה את פניה.

כעבור רבע שעה פקחה את עיניה וקראה: "דבורה'לה, תביאי לי בבקשה כוס מים. אני מאד צמאה..." חדשים שהיא

בְּכֹנֶנָה!"
וַאֲיֵךְ נַעֲשֶׂה אֶת זֶה? הֲרֵי לַפַּעַמִּים, בָּעֵת הַבִּרְכָּה, אֲנַחְנוּ עֵיפִים,
הָרֹאשׁ לֹא מִרְכּוֹ, הַמֶּח לֹא צָלוּל... מַה נַּעֲשֶׂה?

ה' תשרי תשפ"ו

שנה ז' | גליון מס' 286

בפיקוח
רבנים ומחנכים
שליט"א

פניות והודעות למערכת:

ניתן להשאיר בקו 'בני בינה'
טל': 03-3064100 שלוחה 6.

לתרומות ולהנצחה בעלון:

דרך עמדות נדרים פלוס: 'בני בינה' -
ארגון בני בינה לילדי בני התורה
או בטל' 055-6705847

בינו נא זאת

"לא יתכן שאני אתאמץ כל כך, ואלו הוא יוסל ישוב לו בבית מלאכתו בחבוק ידים"

"מחר בבקר, לאחר תפלת ותקין אָשִׁיב לָךְ תְּשׁוּבָתִי", חתם יוסל הנפח את דבריו.

כל הלילה לא עצם רבי יענקב; יחיאל את עיניו, הן חתו כזה והן פסקו חלומות חיי, להשיא את בתי היקרה והיחידה לחתן מפלג שכזה. אבל מה כבר אוכל לעשות במקרה שיוסל הנפח יסרב להצעתו?

הן זה לא יתכן שאני אתאמץ כל כך, ואלו הוא יוסל ישוב לו בבית מלאכתו בחבוק ידים!!!

לאחר תפלת ותקין פנה רבי יענקב; יחיאל לעבר יוסל הנפח: "ני... ר' יוסל... מה החלטתם בענין הצעתי הנדיבה?"

"אה... אה... עשיתי קצת ברוזים, שמעתי הרבה על הנדיבות שלכם", השיב לו יוסל הנפח.

"ספרו לי יודעי דבר", הוא המשיך, "שאתם גם תורמים סכומים הגונים עבור מצות הכנסת כלה."

אם כך, אולי תוכלו לתרום לי סך אלפים ורובל? שאל יוסל הנפח בביטחון.

"אני רואה שאינכם מעניינים בהצעתו", השיב רבי יענקב; יחיאל הגביר.

"כנראה, אינכם יודעים כיצד יש לנצל הזדמנויות כזו".

הוסיף לו רבי יענקב; יחיאל את דיו, להציג גידים ונפרדו לשלום.

תחושת ההמצה עלתה בלבו של רבי יענקב; יחיאל, אבל מה כבר יכול הוא לעשות.

במאמץ אחרון, טרח יעזוב את העיר, הפנה את ערפו לעברו של יוסל הנפח: "ר' יוסל: בתוך 'מחתן' אתחשב בך, אולי בכל אופן תסתפקו בהלוואה על סך 2000 ורובל?"

הקדוש ברוך הוא ברב אהבתו והמלתו עלינו בני יחידיו, נתן לנו את בתו היקרה, את התורה הקדושה, וכן רוצה לתת את אוצרו הטוב ולהשפיע לנו לשנה הבאה עלינו לטובה שפע עצום ברוחניות ובגשמיות, "קעקסט" ונדוניא לשנה שלמה - חיים, שמחה, בריאות, פרנסה, הכל בכל מלל כל.

אבל - כפיכחול - הקדוש ברוך מנוע מלהשפיע משפע טובו וחסדו, וכנבואת ירמיהו: "עונותיכם הטו אלה, וחטאתיכם מנעו הטוב מכם".

לשם כך הוא ברא כבר מששת ימי בראשית בריאה מפלאה, כח מיוחד ועל-טבעי שמוסגל לחולל מהפך אמיתי, כח פלאי ועצמתי שנקרא בשם "תשובה".

בנוסף, קבע לנו זמן מיוחד שמוסגל לך ביותר, "עשרה ימים" שבמהם התשובה יפה ביותר, ומתקבלת מיד!

דבר אחד מבקש הוא מאתנו: "שובו אלי ואשובה אליכם", תעשו מאמץ קטן מצדכם, תראו נכונות להשתנות מכאן ולהבא, פתחו לי פתח כחדו של מחסך, משהו קטן, אבל פתח...

ואז מבטחים אנו "ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם". הנדע כיצד יש לנצל הזדמנויות כזו? חלילה להפסיד אוצר זה היקר, האם לא נתן מצדנו "אלפים ורובל" = פתח קטן של תשובה?

בנימים אלו שהקדוש ברוך הוא ממציא את עצמו אלינו כדי שנתחזר אליה, מי פתי ישיאר אדיש ולא ינצל את חלון ההזדמנויות הקצר שפתח לפניו.

ודאי, טוב נשוב אליה.

"רבון העולמים, גלוי ונדוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, וגי מעכב? שאור שבעפה ושעבוד מלכותי, יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם, ונשוב לעשות חקי רצונך בלב שלם".

"ביתו אי שם בקצה העירה" השיבו לו: "אך אם הנה מחפש את יוסל עצמו תמצאהו בבית מלאכתו, בצדה השני של העירה".

שרך את רגליו לעבר בית המלאכה, שם פגש ביוסל הנפח, וקאשר שמע את מבקשו, השיבו, "טוב תני אותו לך, מתני אותו לאיש אחר, מה מצעדי גבר כוננו", הואיל ואתה ובתך יודעים להעריך את המרגלית היקרה, אשמח אפוא להפקיד אותה בידיכם".

"אבל זאת חייב אני להוסיף", המשיך יוסל הנפח בדבריו. "אין בסיס פרוטה לפרטה, ואף לא כמה רובלים בכדי להלביש את בני כהא ונפאות לגביר גדול שפמותר, ובדאי שלא אוכל להשתתף ולתת חלק בחתונת פאר, כמנהג בעלי בתים חשובים", חתם יוסל הנפח את דבריו, כשהוא מוציא מכיסו ממחטה עבה ומנגב את אגלי הזעה שהצטברו על מצחו.

"מחתי הקר", הניח רבי יענקב; יחיאל את דיו על כתפו של יוסל הנפח כשחיוך רחב על שפתיו, "ראשית בא נלחץ ידים למזל טוב, הן מחתנים אנו".

בנוגע לחתונה, איש פשוט אנכי, וגם ואשר

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

אם

גביר עצום היה רבי יענקב; יחיאל, עסקיו היו רבים ומסעפים, הונו נאמד בהון רב, וביתו רחב הידים פתוח היה לרוחה לכל דורש ומבקש.

כגל עשורו כך גדל ענותנותו, ענותו ושפלות רוחו, כאשר עניים בממון ועניים בדעת מנוחה ומרגוע לרוחם ונפשם בתוך ביתו, והוא רבי יענקב; יחיאל בכבודו ובעצמו, מטפל היה בהם במסירות ובנאמנות, לחבש לאיש איש נגעו ומאובו, מנחם היה את לבם השבור, ומסעע בידם ככל יכלתו הן בגופו והן בממון.

ידוע היה בצדקת פורונו, הן במתת יד בענין יפה, והן בהלואות נכפדות לכל דורש ומבקש.

בת אחת ויחידה היתה לו לרבי יענקב; יחיאל, נאה וחסידה, כלילת המעלות.

בהגיעה לפרקה החלו השדכנים בזה אחר זה להתדפק על דלתו של רבי יענקב; יחיאל.

השדכן הראשון נקש בדלת ללא גוננים מיוחדים והצעתו בפיו: בחור גבה קומה יפה תאר ובעל כח, הן להורים עשירים ומפרסמים, רבי יענקב; יחיאל, הישר השדכן מבטו אליו: "בדאי לא תוכל לסרב להצעה מפתה שכזו".

אחריו דפק אחר, עם הצעה דומה: חתן "פצצה מתקתקת", משלם שבמשלמים, אין כמוהו בכל העולם, חתם את דבריו. בזה אחר זה התדפקו מיטב השדכנים על דלתו של רבי יענקב; יחיאל, ואת פני כלם השיב ריקם: לא! אין זה מתאים עבור בתי היקרה לי מכל!

נסי הם שוב ושוב ללא לאות, כאשר לנגד רוחם עמד הגמול הנאה אותו צפוי לטל השדכן המאשר שיצליח למצא את החתן כליל המעלות עבור בתו היחידה של הנגיד רבי יענקב; יחיאל.

אך רבי יענקב; יחיאל, רוח אחרת עמו.

ידוע היה כי העולם המפלא שאנו חיים בו לא נברא לשם תענוגות הבל דמיוניות חולפות כצל עובר וכחלום יעוף, אלא אך ורק עבור קיום רצון הבורא יתברך שמו, כי אדם לעמל ילד, לעמל בתורה ולקיים המצוות בשמחה ובשלמות, חתן שכזה מבקש הוא לבתו היקרה, מפלג בתורה, ביראת שמים, ובמדות טובות.

כל ימיו היה רבי יענקב; יחיאל נושא בפיו בתחנה לקדוש ברוך הוא, שיזכה לחתן שכזה, "גור הבריה" כפשוטו.

את כל הונו ורכושו מוכן היה לתת עבור כך, וימנו שאמרו חז"ל "לעולם ימכר אדם כל מה שיש לו וישיא בתו לתלמיד חכם". ומאז שהגיעה בתו היקרה לפרקה, היה חוזר ומעמית בתפלה בכל עת מצא בלא להקרות, ואף מבקש היה מאחרים שייתפללו, שיזכו הוא ובתו לחתן תלמיד חכם מפלג.

באחד הימים, עת נסע רבי יענקב; יחיאל בדרך ליריד המפרסם שבעיר ליפציג הגדולה, עבר אי שם בעירה מרחקת ונדחת, וכאשר נטו צללי ערב פנה להתפלל תפלת מנחה בבית המדרש המקומי שבמרכז העירה, והנה אך נכנס הוא בפתח בית המדרש מגיע לאזניו קול נעים המתנגן לו ובוקע מפיא היכל בית המדרש.

לאחר תפלת המנחה, פנה אל מתפללי בית המדרש ושאלתו בפיו: "מי הוא הבחור המפלא הלזה, ומי הם הוריו?"

"בן של יוסל הנפח", השיבו לו הכל.

אכן זכה יוסל הנפח לבן מיוחד, הנהנו בראשם.

"צדיק נוסח" הוא יוסל הנפח, לחשו אחרים באוני, אחרת לא היה זוכה לבן מפלג שכזה".

אכן, בדיוק חתן כזה מחפש רבי יענקב; יחיאל לבתו היחידה, מפלג ומפלא בתורה, למדן עצום, ובעל מדות נפלא, יראתו נקרת על פניו, ענות חן יורדת על פי מדותיו, וכל מבקשו אינו אלא "שבת" בבית ה' כל ימי חיי, לחיות בנעם ה'.

"היכן ביתו של יוסל הנפח?" שאל את העוברים ושבים.

ברכני ה' בממון,

עז'ו מתנהג אנכי בפשטות כאחד העם, ומקדיש את ממוני להטיב בו עם הבריות, שהרי אינו אלא פקדון בדי למצו ואעשה בו רצוני של הקדוש ברוך הוא.

כל האצאות הנדוניא הלבשת החתן והחתנה קלו עלי, והחתנה תתקיים ממנה עיריתנו בחצר בית הכנסת בפשטות ובצניעות.

כך גם אני מתחייב לתן "קעקסט" למשך עשר שנים, בהם יהיו החתן ומשפחתו סמוכים על שלחני, וכל מחסורם יהיה עלי, בעזרת הבורא יתברך.

"אך זאת אבקש ממך, מחתן!"

אלפים רובל, אלפים ולא יותר, זהו הסכום שאבקש ממך להשתתף בהוצאות הרבות של הנדוניא, הלבשת החתן והחתנה.

הן רוצה אני בכל מאודי בבגד החתן המפלא, ואף מוכן אני לשאת בעל כל ההוצאות, ובנוסף גם להחזיקו על שלחני למשך עשר שנים נוספות, אבל מאמץ קטן מצדך, יוסל...

אלפים רובל, זה כל מה שאני מבקש ממך.

"טוב, אהרנהר על הצעתך."

גליון 701
שנה י"ד תשפ"ו

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

וכל חפצין לא ישוו בה

מעשה היה ברבי יהודה הנשיא ששלח לו השר ארטבון מתנה מרגלית יקרה ביותר. אמר לו: וכי אתה יכול לשלוח לי דבר שערכו כמרגלית זו, שלח לו רבינו הקדוש מזוזה, אמר לו אותו עשיר, אני שלחתי לך דבר יקר כל כך ואתה שלחת לי דבר ששווה כמה פרוטות! אמר לו רבינו הקדוש אתה שלחת לי דבר שיש לו ערך, שיש דבר שעולה ערכו על זה, ואילו אני שלחתי לך דבר שאין לו ערך, שאפילו תעריף כנגדה את כל הכסף והזהב והמרגליות שבעולם לא ישוו כנגדה, כמו שנאמר "וכל חפצין לא ישוו בה" (משלי ג' - ט"ו). ועוד, אתה שלחתי לי דבר שצריכים לשומרו, שלא יבואו גנבים ויגנבו אותו, ואילו אני שלחתי לך דבר שאתה ישן בפנים והוא שומר עליך מבחוץ, שנאמר "בהתהלך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצותך היא תשיחך" (משלי ו' - כ"ה) "בהתהלך תנחה אותך" - בעולם הזה, "בשכבך תשמור עליך" - בשעת המיתה, "והקיצותך היא תשיחך" - לעתיד לבוא! באותה שעה נכנס שד בביתו של ארטבון שהיתה בת יחידה, ובאו כל הרופאים ולא הועילו לה, כיון שנטל ארטבון את המזוזה ושם על הפתח, מיד ברח אותו שד, ונטל רבינו הקדוש את המרגלית לעצמו.

(ירושלמי פאה פ"א)

פרשת השבוע

אני להתחבא ולהסתיר את עצמי, אצל מי שמסתיר אותי אצלו.

כי ידעתי את יצרו (לא - כ"א)

סיפר הרה"ק רבי יוסף כהנמן מפונוביז' זיע"א: לאחר חתונתו ישב החפץ חיים הקדוש זיע"א ולמד מתוך עוני רב ודחקות, בכל בוקר היתה הרבנית קונה בהקפה אצל האופה, את הלחם הפשוט ביותר, במחיר זול, ומביאה את הלחם לבעלה הצדיק, אשר היה שורה אותו בכוס תה ואוכלו. בוקר אחד, כאשר הגיעה הרבנית לבית האופה, סירב הלה למכור לה לחם, בטענה, כי היא חייבת כבר סכום גדול. שבה הרבנית לביתה בידים ריקות והגישה לבעלה כוס תה ללא לחם. בהגישה את כוס התה פרצה הרבנית בבכי מר. ישב ה"חפץ חיים" ושתק זמן מה, ולאחר מכן דפק על השולחן ואמר: "שטן! שטן! יודע אני מה אתה רוצה! שאניח את הגמרא. דע לך כי לא אשמע בקולך!"

היום - סיים הגאון מפונוביז' את סיפורו - יודעים אנו כי ה"חפץ חיים" לא נכנע לעצת היצר, מה היה קורה לו נכנע ח"ו? לא היו לנו את ספרי ה"משנה ברורה", ולא את ספר ה"חפץ חיים", ולא היו לנו את אלפי תלמידיו שהעמיד וחינך אשר גדלו והיו למורי האומה כולה.

לא ירפך ולא יעזבך (ל"א - ו')

שאלו פעם את הרה"ק רבי מנחם מענדל מקוצק זיע"א, אמונה מהו? ענה הצדיק, כמו שנאמר אצל משה רבינו, "בכל ביתי נאמן הוא", שאינו לוקח לעצמו כלום, וכך צריך לעבוד את ה' באמונה שלמה, (ויר גורניט מיינען) וכל מעשהו באמונה. אבל אל תחשבו שעבודה זו כל כך קלה, אדרבא, יצר הרע משתדל תמיד להפריע בעבודה זו, ומה אפשר באמת לעשות נגדו, שאל את עצמו הצדיק, והוא בעצמו הסביר, לעשות תמיד בדיוק כמו שהשטן עושה, מה הוא אינו עושה שום דבר לשם פניה, אף לנו לעשות הכל בלי כל פניה, אלא להתכוון לעשות רצון אבינו שבשמים

ואנכי הסתר אסתיר וגו'

(ל"א - י"ח)

הרה"ק ה"סבא" משפאלי זיע"א (יומא דהילולא ו" תשרי) היה עושה עצמו כמי שלא קרא ולא שנה, אלא שצדיקי דורו ידעו עד היכן הדברים מגיעים, פעם הפציר בו הרה"ק רבי נחום מטשערנוביל זיע"א לומר דברי תורה, פתח ה"סבא" ואמר, "שמעתי שכתוב במקום אחד בתורה "הסתר" והיכן? נענה רבי נחום: כן, כתוב "ואנכי הסתר אסתיר", המשיך הסבא ואמר, אם כתוב כך, כן הוא פירושו, אומר הקב"ה אוהב

זמני השבת

פרשת וילך - שובה

זמני כניסת השבת

ירושלים 5:55 ת"א: 6:09

זמני יציאת השבת

ירושלים: 7:06 ת"א: 7:07 ר"ת: 7:43

דרשת שבת שובה שהצילה את הרב והמשלחת

היה זה באחד מ"עשרת ימי תשובה" הג'ר מאיר ליהמן זיע"א קם השכם בבוקר, התפלל ואכל ארוחת בוקר, והתכוון לצאת לתחנת הרכבת, הוא עמד לנסוע אותו היום בראש משלחת שעמדה להיפגש עם שר החינוך בעיר הבירה, מלבד הרב היו במשלחת עוד שני יהודים מחשובי הקהילה, ושלשתם נדברו להיפגש בתחנת הרכבת. רגעים אחדים לפני צאת הרכבת המהירה, הרב כבר לבש את המעיל העליון ועמד לצאת לכרכרה, כאשר שמע מהפרוודור קול בלתי מוכר מדבר עם הרבנית: "אני מוכרח לראות את הרב תיכף" "אולם בעלי מוכרח לצאת ברגע זה לתחנת הרכבת, בוא מחר" ניסתה הרבנית להיפטר מהאורה הבלתי קרוא. אולם ההוא לא הירפה "לא לא, לא אוכל לדחות הענין עד מחר" הכריז הקול בתוקף רב, "עלי לראותו תיכף ומיד, מדובר בהצלת נפשות פיקוח נפש", בשמעו את הדברים האלה פתח הרב את הדלת וביקש את האיש להיכנס פנימה.

"שלום עליכם רבי" פתח הזר שהיה ישיש נמוך קומה ובעל שערות שיבה, "האין כבודו מכירני?" "עליכם שלום" השיב הרב קצרות, "לא, אין לי הכבוד להכיר את כבודו, אולם במה הענין מה "בוער" כל כך לכבודו שמוכרח להיכנס אלי באופן כה דחוף? אתה מוכרח לעשות זאת בקצור נמרץ כי יש לי מעט מאד זמן." "תהיה בריא ושלם רבי" השיב הישיש בנחת "אולם המדובר כאן בפיקוח נפש" הרב עמד וחיכה לפרטים נוספים, ואילו הישיש התיישב בנחת, פתח ואמר: "באמת מפליא אותי שכבודו אינו מכירני, לפני שנה בשבת שובה שמעתי דרשה של כבודו, זו היתה דרשה, ממש בלעתי כל מלה, דרשה כזו לא שמעתי מימי חיי, אם ברצונך, אחזור עליה כאן מלה במלה" "לא, לא מה אתה שח, אני מוכרח לרוץ לתחנת הרכבת, אני מבקש אותך מאד לדבר לענין, יש לי רגעים ספורים בלבד" "כן כן" גיחך הישיש "רגעים ספורים, לכולנו רגעים ספורים, אני מספר על הדרשה רק כדי להסביר מדוע באתי דווקא אל כבודו, הודות לדרשה זו יש לי אמון מלא אל כבודו, איי איי זו היתה דרשה, לי יש זיכרון טוב מאד רבי, דרשה זו חדרה והתפשטה בכל אברי, חבל באמת חבל שאין לכבודו זמן, הייתי חוזר על הדרשה מלה במלה ולא הייתי מחסיר אות או תג".

"ידידי היקר" קרא הרב אל היהודי בקוצר רוח "אני אמרתי לך כי עלי לרוץ לתחנת הרכבת, אם לא תגיע לענין עצמו בלי הכנות מיותרות, אאלץ לעזוב אותך כאן", "בריא ושלם היה רבי" חזר הישיש על פזמונו בלי ניד עפעף, "הלא כל רצוני לספר

לכבודו את כל הענין, לפני כשלושים שנה התחתנתי וחייתי עם זוגתי כעשרים וחמש שנים, היא היתה כה טובה ועדינה אשת חיל אמיתית, אולם לפני חמש שנים עזבה אותי פתאום ונפטרה לעולמה לא עליכם". "ר' יהודי" קרא הרב בכעס עצור "אם באת לבקשני שאחזיר אותה לחיים, הרי שחבל הן על זמנך והן על זמני, אנא תבוא בזמן אחר כשאינני ממחר כל כך, ואקשיב בסבלנות לקורות חיך, אולם עתה עלי למחר לרכבת העומדת לנסוע בעוד רגעים ספורים", הישיש תפס את הרב בשרוולו ואמר: "אנא הבן אותי נכון רבי, מדובר כאן בהצלת חיי אדם, אני מבקש את כבודו לשמוע אותי, השם יתברך נתן לנו ילדים טובים ההולכים בדרכי האבות, אולם הם נסעו לאמריקה ואחרי שנשארתי אלמן, כותבים לי כי אין טעם לשבתי כאן גלמוד ושאבוא אליהם והם ישאוני על כפיים.

ואכן נסעתי לי לאמריקה אולם שם לא מצא חן בעיני וחזרתי, זה היה לפני שנה, ובאמת איך שחזרתי שמעתי את הדרשה של כבודו איי איי, זו היתה דרשה" "שוב אתה מדבר על הדרשה" קרא הרב והעיף מבט מלא יאוש על שעונו, "טוב חסל סדר דרשה רק שישמעני כבודו, ובכן חזרתי מאמריקה בדיוק לברית של בתי הצעירה כלומר של נכדי הקטן, כיבדו אותי לשמש סנדק, אולם יום לפני הברית חלה הילד ונפטר בפתאומיות, "פתאומיות? אני באמת משתתף בצערך" אמר הרב "אבל בשביל זה באת אלי, התחשוב שאני יכול להציל את הילד?" "לא, לא, לא בגלל הילד שמת באתי אל כבודו, אלא שלבתי נולד אתמול בן למזל טוב" "שיהיה במזל טוב לחיים טובים ארוכים, ומה אתה רוצה סוף סוף ממני?" "בתי ביקשה אותי שוב להיות סנדק ואני מפחד שהילד, חלילה לבל אחטא בשפתי חלילה, האם עלי לקבל להיות סנדק?" "שיהיה מישוהו אחר הסנדק, סליחה אני מוכרח לרוץ, שלום, אני מאחל שהברית תתקיים בשעה טובה". באומרו זאת יצא הרב במרוצה דרך הדלת, בחוץ המתינה לו הכרכרה זה זמן רב, הישיש המופתע רץ אחריו, וכשהרב כבר נכנס לכרכרה הוא עוד שאל שאלה אחרונה: "רבי איזה שם לתת לילד? זוהי שאלת חיים בשבילי" "שם נחוץ לך" קרא הרב בחוסר סבלנות, "חיים, צבי, דב, זאב, זרח, ברוך" אחרי שגמר בשעה טובה עם הישיש, נשם הרב לרווחה הוא אמר לבעל עגלה, כי אם יצליח להגיע לתחנת הרכבת בעוד מועד, יכפיל לו את שכרו.

כשהגיעו לתחנת הרכבת, נכנס הרב בצעדים מהירים אל תוך התחנה פנימה, אולם הוא רק הספיק לשמוע את השריקה האחרונה של הרכבת שכבר עזבה את הרציף, נבוך ונכלם עמד הרב בתחנת הרכבת, מה יגיד עכשיו השר שהוא מחכה למשלחת בשעה היעודה, ואילו ראש המשלחת מאחר, וכל כך למה, בגלל יהודי שצריך שם בשביל נכדו.

לומדי התורה ערכם רב מאד

משל ליהודי כפרי שנודמן לעיר, נטלו אחד מידידיו מתושבי העיר והוליכו ברחובות העיר, כדי להראותו את פאר בתיה ורוב הודה והדרה. הקדימו והלכו לרחוב שבו שוכנים רוב בתי המסחר הגדולים, וראו בתחילה את החנויות שבהן מוכרים כל מיני תבואה ושאר דברי מזון בסיטונות. תמה הכפרי למראה המחסנים הגדולים שהיו מלאים מזון אל זן, שקי חטה וקמח, חביות שמן ארגוני סוכר וכו'. משם פנו והלכו לבתי מסחר של אריגים, חנויות אלה לא היו גדולות כל כך, ואף המדפים שבתוכן לא היו גדושים סחורה ביותר. החנויות המיוחדות לסחורות משי היו קטנות יותר, ומלאי הסחורות שבהן מועט, בחנויות של צורפי הכסף נמצאו אך שנים שלושה ארונות ובהם חפצי כסף לא רבים. בחנויות של צורפי הזהב וסוחרי האבנים היקרות לא נמצא אלא ארון אחד בלבד, ובו היו סדורים שעונים אחדים, ותכשיטים מעטים משובצים באבנים טובות ומרגליות, ואילו החנות כולה היתה כמעט ריקה. חזר הכפרי לביתו וסיפר למכריו על גדולתו ויפיו של הכרך, ועל כל הדברים הנפלאים שראה בו. תיאר בפניהם את המחסנים העצומים של תבואה, וכן את חנויות האריגים שהיו מלאות מפה לפה, אך הוסיף כי בחנויות המשי לא היתה הסחורה מרובה כל עיקר, וסיים סיפורו ואמר, כי למרבה התמיהה, מצא בעיר חנויות כגון אלה של צורפי הכסף והזהב, שהסחורה שבהן מועטת ביותר, ואינה מגיעה אפילו לכמות הסחורה המצויה בכל חנות לדברי סדקית שבכפר, ונשגב מבינתו להבין כיצד מצויות חנויות קטנות שכאלו, ברחובות היפים ביותר שבכרך. היה שם אחד בן כרך ששמע את דבריו ואמר: יהודי כפרי, כלום אינך מבין כי ככל שהסחורה פשוטה יותר, כן היא מצויה בכמויות גדולות יותר, ואילו חפצי זהב ואבנים טובות ומרגליות שדמיהן יקרים מאוד, מספרם מועט, שהרי אי אפשר למלא בהם חנות גדולה מפה אל פה, אבן אחת קטנה אפשר שדמיה מרובים מדמיהם של אלפי שקים מלאים קמח.

הנמשל: רבים מתאוננים רע באונינו, על אשר פוחת והולך בעוה"ר מספר לומדי התורה ומחזיקיה, על אשר מתמעטים והולכים גדולים בתורה, ומי יודע מה יהיה בסופו של דבר היאך נתייצב לפני ית"ש וידינו ריקות? ברם אין הדבר כך, בזמן הזה שמועט מספרם של לומדי תורה, הרי הם יקרי מציאות כאבנים יקרות ממש, כל אחד ואחד דומה לכלי של זהב משובץ באבנים טובות וערכם רב ביותר, שקולים הם כל אחד ואחד בעיניו יתברך כנגד אלף אלפי פשוטי בני אדם הממלאים מזויו של העולם השפל מזון אל זן.

(בשם הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

הרב עמד מיואש כאשר שמע פתאום שמברכים אותו לשלום, התברר כי שני חברי המשלחת לא רצו לנסוע בלי הרב, והם חיכו כאן בתחנה לבואו,

הרב סיפר להם את סיבת איחורו, ולמרות המצב הבלתי נעים פרצו השניים בצחוק רם כאשר שמעו את פרטי השאלה של "פיקוח נפש", לא היה מה לעשות והם נאלצו לרכבת הבאה שתצא בעוד שעתיים, הם ייאלצו להתנצל איכשהו בפני השר, נדברו כי ייפגשו בעוד שעה וחצי, והלכו הביתה.

בשוב הרב בשעה היעודה היתה תחנת הרכבת כמרקחה, נתקבלה ידיעה כי רכבת מהירה התנגשה ברכבת שניה, וקרתה תאונה קטלנית איומה, בה נהרגו רבים ועוד יותר נפצעו, כאשר התעניין הרב לדעת איזו רכבת היתה זו שהתנגשה, עבר רעד בגופו, היתה זו הרכבת המהירה אותה הוא איחר לפני שעתיים, בינתיים הגיעו גם שאר חברי המשלחת, וגם הם נדהמו לשמוע את הידיעה המרעישת, וכאשר נזכרו בשיש ה"טרדן" שוב לא צחקו, הם האמינו כי הישיש היה איזה מלאך שהשם יתברך שלח כדי להציל אותם מהסכנה, בהגיעם אל שר החינוך קיבל אותם בסבר פנים יפות, הוא חשב שהם היו על רכבת האסון והצטער מאד על כך, וכשסיפרו לו את אופן הצלתם המופלא, הוא שמח מאד על כך, בכלל כל השליחות הצליחה באופן יוצא מהכלל.

שנים לאחר מכן ביקר פעם הרב בעיירה קטנה, וכל יהודי המקום יצאו לקראתו לקבל את פניו, בין הבאים הכיר הרב את הישיש הלז, הישיש ניגש בריצה אל הכרכרה בה נסע הרב ואמר: "שלום עליכם רבי האם כבודו מכיר אותי? לפני כמה שנים שמעתי דרשה של כבודו בשבת שובה אי, אי, אי, זו היתה דרשה וזהו נכדי" באמרו זאת, הוא הרים ילד בריא מראה, הושיבו על ברכי הרב ואמר: "בחור כארו זה הנכד שלי, חיים צבי דב זאב זרח ברוך". "כל כך הרבה שמות נתת לזי" שאלו הרב בהשתוממות. "בריא ושלם היה רבי" קרא הישיש "הלא שוב שכח כבודו כי הוא בעצמו אמר לי לתת לילד את השמות הללו, לי יש זיכרון טוב, אני לא שכחתי" אני זוכר עדיין כל מילה מהדרשה של כבודו". הרב לחץ את ידיו של הישיש ודמעות חמות זלגו מעיניו.

צ'ין אדם לחברו

שומעים חרפתם ואינם משיבים

הרה"ק רבי אבנר רבה של פרנקפורט היה גאון עולם וצדיק תמים, הוא היה מחזיר על פתחי בתים ופתחי חנויות ומעשה לדברים שבצדקה. פעם אחת בימי אלול בא לעשיר אחד סוחר מעיר אחרת לגבות ממנו צדקה, הסוחר לא הכיר את רבי אבנר, וראה אותו כקבצן שהקבצנות אומנותו, ולפי שהיה הסוחר טרוד באותה שעה בחשבונותיו, גער בו ברבי אבנר בנויפה "צא מכאן אין לי פנאי". רבי אבנר שמע חרפתו ולא השיב, נפטר מן הסוחר ויצא.

כשיצא, פשפש הסוחר ולא מצא את מקלו, אמר, חזק לאותו קבצן שגנב את מקלי. רדף אחריו בחוץ והשיגו, התחיל שופך עליו קיתון של זלולים: רמאי, גנב, השב לי את מקלי, וכי בשביל שנתבעתי ולא נתתי לך ראוי אני שתגנוב את מקלי? חלילה לי, עונה רבי אבנר, לא שלחתי ידי במקלו. נתמלא הסוחר כעס והתחיל מכה את רבי אבנר. קיבל רבי אבנר את המכות בשתיקה, ולא גילה לו מי הוא ומה שמו.

בשבת שובה דרש הרב בבית הכנסת כנהוג בתפוצות ישראל, הלכו כל בני העיר לשמוע את דרשתו של הרב, הסוחר האורח אף הוא הלך לבית הכנסת. כשנכנס היה בית הכנסת מלא קהל וצפוף, והרב עומד על הבימה ודורש,

נדחק הסוחר בין הקהל ונתקרב אל הבימה כדי לשמוע יפה את הדרשה, כשזקף את עיניו וראה את תואר פני הרב, חשכו עיניו ונתעלף. מיד הוציאוהו לפרוודור והשיבו את רוחו אליו, התחיל הסוחר גועה בבכיה אוי לי וי לי, את רבנו מרא דאתרא בוייתי והכיתי, העומדים מסביב הפיסו את דעתו והשיאו לו עצה לילך אל הרב ולרצותו, וחזקה על צדיק כמותו שלא יקום ולא יטור, אלא יתרצה ויתפייס. עשה הסוחר כן, לאחר שסיים הרב את דרשתו וכל הקהל נדחק אליו לאמר לו יישר כח, נדחק אף הסוחר עמהם לרצות את הרב ולבקש מחילתו. כשראה אותו רבי אבנר אמר: על עסקי המקל בא זה, הלך לקראתו והתחיל מרצה ומפייס אותו בפני כל עם ועדה: יסלח לי כבודו שגרמתי לו צער מעיד אני עלי במקום מקום קדוש זה שלא שלחתי ידי במקלו.

טוב ומטיב לרעים ולטובים

מסופר על הרה"ק רבי מנחם נחום בעל ה"מאור עיניים" מטשערנוביל זיע"א, שהיה נוהג לקרב כל נפש מישראל ולהטיב עמה, אפילו על הריקנים שבהם היה מסתכל בעין יפה, מימיו לא הביט און ביעקב ונהג לקרוא לכל יהודי בשם צדיק, ולעזור לו יותר מיכולתו. פעם הסביר הרבי את מנהגו ואמר: אני מתכוון לתפוס בקצה מידותיו של הקב"ה, מה הוא "טוב ומטיב לרעים וטובים" אף אני רוצה להיות כך.

תלולא דצדקיא

שבת קודש ה' תשרי

זבולון בן יעקב משבטי י-ה

יום ראשון ו' תשרי

הרה"ק רבי אריה לייב הסבא משפאלע ב"ר ברוך (תקע"ב)

הרה"ק רבי מרדכי ב"ר דוד מטאלנא (תרל"ב)

יום שני ז' תשרי

זבולון בן יעקב (ב' אלפים שי"א

יום שלישי ח' תשרי

הרה"ק רבי נח ב"ר מרדכי מלעכוויטש (תקצ"ד)

הרה"ק רבי אלעזר ניסן מדראביטש ב"ר משה

מאיהעל (תרט"ו)

יום רביעי ט' תשרי

הרה"ק רבי דוד הלוי מסטעפין ב"ר שמואל (תלמיד

הבעש"ט - תקע"א)

יום חמישי יום הכיפורים י' תשרי

רב אחאי בריה דרבה בר אבון (ד"א-רע"א)

הרה"ק רבי משה יצחק (ר' איציקל) מפשעווארסק ב"ר נפתלי (תשל"ז)

הרה"ק רבי שמעון נתן נטע ב"ר משה מרדכי

מלעלוב (תש"ע)

יום שישי י"א תשרי

רב טביומי דהוא מר בר רב אשי (ד"א-רכ"ה)

רב הונא בריה דמר זוטרא (ד"א-רכ"ז)

הרה"ק רבי צבי אריה מאליק ב"ר גדליה

(תקע"ב)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רביטבין שליט"א
מדרש "ב' א' אורח" רפרש יוסף הדרש" על המצוות.

הכנת מאכל ביצה עם בצל בשבת

הנהגה בהכנת מאכל ביצה עם בצל בשבת, אפשר להיכשל ח"ו בכמה איסורים, ולכן כתבנו כאן כמה הלכות בזה, על קצה המזלג.

(א) יזהר לקלף את הבצלים ואת הביצים תוך חצי שעה שמתחיל הסעודה, ולא קודם לכן. (שו"ע אורח סימן שכ"א סעיף י"ט ברמ"א)

(ב) המחמיר לקלף את הבצלים מערב שבת, תבוא עליו ברכה. (שו"ת באר משה ח"א סימן ל"ח)

(ג) יתן שמן בקערה לפני הביצים והבצלים משום לש, (פסקי תשובות סימן שכ"א אות ו'), ויש שסוברים שעיקר הקפידא הוא רק שיתן השמן לפני נתינת המלח, (וע"ע בספר עם מקדשי שביעי חלק א' עמוד קל"ה באריכות).

(ד) יזהר לחתוך את הבצלים חתיכות גדולות קצת ממנהגו בימות החול. (משנה ברורה סימן שכ"א ס"ק מ"ח)

קרית קרעטשניף רחובות

טל: 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

גמר חתימה טובה ושנה טובה ומבורכת

לכ"ק מן אדמו"ר עט"ר שליט"א

לכל הנלווים אליו ולכל בית ישראל

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

פרשת
ויקראמבית
שבת טיש

נושא השבוע: שימה בפיהם

תדפיס
מתוך הספר "מדות טיש"
שיצא לאור בעזרת השם
על פרשות השבוע
עם המדורים הקבועים
והאחרים

משבח

מאמר פתיחה

מדגש מהות המדה

התורה והשנון בלמוד התורה, הם יסודות ידיעת התורה, ויש בהם חייב מצד האסור לשפח את דברי התורה הקדושה. ומי לנו גדול כמושה רבנו עליו השלום, ש"היה לומד תורה בימים, ופושט אותה בינה לבין עצמו בלילה", דהינו "חוזר עליה עד שהיה פשוט ורגיל בפי" כפרוש רש"י. וכן נהגו גדולי ישראל בכל הדורות, שהיו חוזרים ומשננים את תלמודם כל הימים ולא סמכו על זכרונם, ואף שהיו בהם קשי הבנה וכו' על ידי גיגיתם ושנונם להיות גאונים בתורה. חז"ל דרשו ואמרו, שאינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים, למי ששונה פרקו מאה ואחת, ואמרו עליו שהוא בגדר "צדיק עובד אלקים". וכתב בעל התניא את הטעם: "משום שבימיהם היו רגילים לשנות כל פרק מאה פעמים, ואותו הפעם המאה ואחת היתה על הרגילות שהרגל בנעוריו, שקולה כנגד כל ועולה על גביה להיות נקרא עובד אלקים". ועצה טובה מובאת בספרים, ללמוד מסכת אחת בעל פה ולשנותה תמיד, עד שתהפך להיות בת ליתו של האדם ונקראת "עולם הבא מסכת". וכן מספר על בעל הפלגא, שפלגמו שגן את המסכתות ביצה וחגיגה, וכשהיה יוצא לדרך היה חוזר על תלמודו בעל פה. ובספר "קב הישר" מספר על חסיד אחד, שהיה דר בכפר קטן ולא היה ברשותו שום ספר, רק מסכת חגיגה, ולכן פלגמו היה עוסק במסכת חגיגה. האיש האריך ימים מאד, ולאחר שנפטר הגיעה אשה אחת ללוותו בשעת מותו, והיא היתה מסכת חגיגה שנתלכשה באותה דמות, כדי להביאו לגן עדן בזכות שחזר על המסכת חוזר ושגן ללא הרף.

"חזר חזר חזר, ואל תצטרך לבלזור,

שנאמר וכפתור וכפתור וכפתור"

כנאמר במנוחת בית המוקדש "וכפתור" שלש פעמים ותרגומו 'חוזר', כדי להורות לאדם שמי שחוזר על תלמודו שוב ושוב, אינו משכח, ואינו זקוק לאכל את צמח הפלזר המסגל לזכרון.

(החיד"א)

שלש דרגות יש בלמוד התורה: למוד ראשוני של ארבע פעמים, שגון וחזרה ולמוד לרבים, וידיעת התורה על ידי שמוש חכמים וגיגה. וכן דרשו חז"ל במכילתא ואמרו: "רבי עקיבא אומר, ואלה המושפטים למה נאמר? לפי שהוא אומר 'דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם', אין לי אלא פעם אחת. מנן שנה ושלש ורבע עד שילמדו? תלמוד לומר 'ולמדה את בני ישראל'. יכול למדו ולא שונין? תלמוד לומר 'שימה בפיהם'. כל שונין ולא יודעין? תלמוד לומר 'ואלה המושפטים', ערכם לפניהם שלחו ערוה, כענין שנאמר 'אתה הראת לדעת'. וכן פרשו ה"אפן עזרא" וה"אור החיים" הקדוש את הפסוק שבפרשתנו 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם', הלמוד הוא הבנת הענין, ושימה בפיהם' השנון והחזרה. ואם הלמוד הראשוני הוא ארבע פעמים לפחות כדברי חז"ל בערוכין: "חייב אדם לשנות לתלמידו ארבע פעמים", וכן כתב הרמקח: כל איש הדין, יחזר הלכה ארבע פעמים, ולא יפחת, וזכור בטוב; הרי שהחזרה והשנון של דברי תורה, הם מהדברים שאין להם שעור". ודורשי רשומות היו אומרים על משקל הדברים שנאמרו על רבי ואנטונינוס ש"מעולם לא פסק מעל שלחנם צנון וחזרת", שעל כל תלמיד חכם צריך לומר כעין זה: "מעולם לא פסק מעל שלחנם שגון וחזרה" ... אך נמצא בדברי חז"ל המספר ארבעים לשנון וחזרה כנגד ארבעים הימים שבהם קבל משה רבנו את התורה. וכן מובא במסכת פסחים: "שנה מקומו ארבעים פעמים, עד שהיה דומה לו כמנח בכיסו", ואמר על כך רבי זלמן מוולוז'ין והקדמו הפה"ס ש"פ בפרוש זה, שלא לחנם נאמר 'כמנחם בכיסו', ולא נאמר 'כמנחם בקפסה', כפי השגור במקומות אחרים, מפני שהבדל גדול יש בין דבר המנח בכיס, כגון מעות שאדם עשוי למשמש בכל יום, לדבר המנח בקפסה כגון יהלום יקר, שרק לעתים נדירות אדם מביט בהם. ודברי תורה צריכים להיות כדבר המנח בכיס, שכל העת הופכים אותם וממשמשים בהם.

חכמי הדורות היו מציינים במדת השנון והחזרה, ובזכות הגיעו לדרגתם הגדולה בתורה. הרשב"ם בפרושו על מסכת בבא בתרא מביא בשם רב האי גאון, כי האמורא רב אשי, שסדר את התלמוד הבבלי בשנת ד'ר"ס, חי ששים שנה, ומדי שנה היה חוזר בשני 'רחי פלה' ניסן ותשרי, על כל התלמוד, וכן סיים את כלו במושג שלשים שנה. רבי משה חגיז מעיד על אביו רבי ישראל יעקב בעל "הלכות קטנות", כי היו נהירים לו שבילי התלמוד כשבילי הנדעא, וכי קרא ושנה את התלמוד הבבלי שלש עשרה פעמים. על ה"שאגת אריה" מספר, כי כחדש ימים לפני פטירתו, הזמין את כל לומדי העיר להשתתף בסיים הש"ס, ואמר ששמחתו גדולה על שה' זכה אותו לסיים את הש"ס כלו בפעם האלף. על ה"פני יהושע" מספר, שלפני שהתחיל לחבר את חבורו, עבר על הש"ס ל"ו פעמים. על הגר"א מוילנא מובא, שבכל חידוש בחיו היה חוזר על כל התלמוד הבבלי, ונכדו העיד עליו שמדי יום היה משגן מאה דפי גמרא לבד משעורים אחרים בנגלה ובנסתר, ואפילו כשהיה ישן היו שפתי דובבות בדברי תורה. החיד"א מעיד על רבי יוסף שמואל מפרנקפורט בעל "מסרת הש"ס", ש"שנה את משנתו בכל הש"ס מ"ב פעמים, וחקר וזקק את התלמוד, וקיים 'ודברת ב"ם', ו'אקדש ב"ם". וכן מספר על רבי נח כ"ץ זקנו של בעל "מלבושי יום טוב", שהיה מקנה 'רבי נח ה"ו', ואמר לפני פטירתו שפאשר ישאלוהו בשמים אם עסק בתורה, יאמר 'הו', ויעיד שזכה לסיים את הש"ס נ"ה פעמים כמנן 'ה"ו'. בבית דינו של רבי יהודה בכרך בעל "נמוקי הגר"ב", היה דין בשם רבי יחיאל וזנר, שהיה קטע, והיה אומר על עצמו בצחות: "הקטע יוצא בק"ב שלו", כי חזר ק"ב פעמים על הש"ס. וכן מספר על גדולי ישראל נוספים בכל הדורות, ומהם נראה וכן נעשה.

נמשל

למה הדבר דומה

מאומה, ורק עיניו היקדות והלהט הנסוג על פניו, הבהירו לחילם כי האיש חדור תקנה ובטחון עז, ואפשרו לו לנסות את מזלו. "אני לא אלה בעקבותיהם של הצידים", אמר פטר בלבד, "שהרי אם הם לא הצליחו, איך אצליח אני?" ולאחר שהרהר רבות בדבר, החליט לנסות את מזלו בכיוון ההפוך בו התרכזו הצידים. "עלי לנסות למצוא את מקור מחייתם של העופות, כדי לראות היכן הם מוצאים את מזונם, ושם אוכל לתפס אותם בקל", חשב בהגיון. ואכן, לאחר שעות מספר, מצא פטר את עצמו מאחורי עץ רחב מזות, כאשר לפניו משתרעת קרחת יער, ועופות רבים ומרהיבים ביפים מתהלכים עליה בגאון וללא מורא, כשהם מנקרים את הגרגרים הרבים הפזורים עליה ארץ, אליה הגיעו לאחר שנשרו מהעצים שמסביב. פטר הביט על העופות כלא מאמין, והביט שוב ושוב בדף שלפניו, עליו התנוסס ציור של העוף המבקש. "זה העוף הנדיר!" לחש פטר כלא מאמין, ומיד התעשת ופתח במסע הציד. הוא לא היה צריך לטרוח הרבה כדי לתפס את העוף הראשון שעמד בסמוך לו, שכן הלה היה עסוק בפזון ולא חש בסכנה האורבת לו מאחוריו, ופטר הצליח לשים עליו את ידו ולהכניסו אל הסל שבידיו. זמן רב פעל פטר בשיטה זו, ועופות רבים נתפסו בידיו, ואולם כשבקש לשוב על עקבותיו כמנצח, חשכו עיניו. התברר, כי בזמן שחזר שוב ושוב אל קרחת היער כדי לתפס עופות נוספים, נשאו כל העופות כנפים ובחרו מתוך הסל שהניח בין השיחים. "איזה סכל אני", אמר פטר לעצמו, "הרי בעלי כנפים הם העופות, ותמיד יוכלו לברוח ממני שוב ושוב. עלי למצוא אפוא דרך, כיצד לגרום להם לבל לעופו שוב לדרכם". לפתע הבזיק רעיון נועז במוחו של פטר. את העוף הבא שתפס, לא הניח כמות שהוא פסל, אלא שבר לפניו את כנפיו, ומנע ממנו את האפשרות להתעופף ולברוח. כך עשה גם לעופות הבאים, ותוך זמן קצר הצליח למלא סל גדול של עופות רבים, שאמנם היו בעלי כנפים שבורים, אך כלם חיים ושלמים. כשיצא פטר מהיער והראה לצידים את השלל הגדול שבידו, התמלאו כלם פליאה ולא האמינו למראה עיניהם. במהירות הבזק, הובא פטר יחד עם העופות שבידו, אל ארמון המלוכה, ובזכותו הלה המלך והחלים, וכמוכן לא שכח את פטר מיטיבו, והעניק לו תשורות יקרות ערך יחד עם תעודת שחרור מתשלומי המסים כל חייו.

הנמשל

במשל נכלל זה, השתמשו חז"ל במסכת ערובין כדי לסלל לנו דרך כיצד לשמר את למודנו על ידי שנון וחזרה. ובזה דרשו את הפסוק במשלי: "לא יחרף רמיה צידו והוון אדם יקר חרוץ" ואמר: "משל לציד שצד צפרים, אם ראשון ראשון משבר כנפיו משתמר, ואם לאו אין משתמר", כך הוא אדם הלומד תורה. אם האדם לומד ואינו חוזר, הריהו כציד הצד צפרים ולא משתמר, והם פורחים ממנו. אולם החוזר ומשנן את למודו, הריהו כאותו ציד שמשבר את כנפיו, ואף הוא משבר עצמו בחזרה, ואז מבטח לו שהתורה משתמרת בידיו לאורך ימים.

באורה של אבלי וגוון קודר, התהלכו אנשי חצר המלוכה, והדאגה לשלומם של מלכם האהוב, פרסמה בלבם כתולעת. זו תקופה ארפה, שהמלך האהוב שרוי בחלשה מתמשכת והרופאים נלאו למצוא לו רפואה. ימים ארפים עברו, עד שסוף סוף הובא אל ארמון המלוכה רופא דגול וישיש מארץ רחוקה, והלה פסק כי חלשתו של המלך נובעת ממחסור ביסוד תזונתי חיוני לגוף, הנדיר ביותר בבריאה, וזקם אך ורק בעוף מן יחודי ובלתי מוכר. בעל הכנפים הלזה, מקונו ביערות רחוקים ונדחים, ואינו יוצא לעולם משטח מחיתו. יש לנסות לצוד כמה עופות ממין זה, לשוחטם ולבשל את בשרם, וכאשר יאכל המלך את מרק העוף, ישוב לאיתנו תוך ימים ספורים. לשמע דברי הרופא על הרפואה המבטחת למלך, נאנחו כלם אונחת רוחה, ואולם הרופא הישיש מהר לקטע את שמחתם המקדמת: "זכרו, כי 'אל יתהלל חגר כמפתח'. העוף הלזה חמקמק כצלוף וקשה מאוד לתפס אותו. מוטב שלא תתגרבו בטריט, עד שלא יעלה בידכם לצוד את העופות ולהביאם הנה. והוראה חשובה נוספת בפי יד להביא את העופות לכאן בחיים, כדי שבשרם יהיה טרי וסמוך לשעת השחיטה. ולא יפוג כחו של בשר העוף, ולא תהיה בו שום תועלת. מסבה זו, עליכם לשמר בשבע עינים על העופות שלא יפרחו מידכם בכל הדרך הארפה מהיערות בהם הם מקננים, עד עיר המלוכה". אך סים הרופא לחלק את הוראותיו, וארמון המלוכה הפך לקדחת של געשית. צוותות של חילים מאמנים יצאו לדרכם אל היערות הרחוקים, כשהם מזלים את מיטב הצידים שהזקוק, ופרס כספי גדול הבטח למי שיצליח להביא את פמזות העופות הגדולה ביותר. לא עברו אלא ימים מעטים, והצידים הבינו כי המשימה קשה בהרבה ממה שחשבו. העוף הנדיר היה חמקמק מאין פמוהו, והשכיל כל העת להתחמק מעיניהם הצופיות של הצידים, ונצל שוב ושוב מהרשטות והמכמורות שהניחו כדי ללכדם. הקשיים והאכזבות הלכו ונתנו את אותותיהם בצידים, ורבים מהם נשרו בזה אחר זה, כשהם שבים לבתיהם בידים ריקות. מעטים מבין הצידים נותרו ביער, כשהם מנסים שוב ושוב ללכד את בעלי הכנף היחידים, אולם לשוא. דבר כשלונו של הצידים, הגיע במהרה אל אזרחי המדינה, ושוב השתררה בארץ אורה קודרת ועצובה. בסמוך לארמון המלוכה, התגורר איש צעיר לימים בשם פטר. מעולם לא יצא פטר מעיר המלוכה, ועל אחת כמה וכמה שלא היה לו אפילו צל של משג בלכידת עופות, ובפרט עוף כה נדיר, ואולם אהבתו למלך היתה כה גדולה, ודאגתו לבריאותו כה רבה, עד שהחליט לצאת לדרכו הארפה, כדי לנסות למצוא את העוף הנדיר ולהחיש מזור למלך האהוב. אמר ועשה. חיש מהר יצא פטר לדרכו הארפה, כשהוא נעזר במידע שקבל מהצידים שחזרו בידים ריקות, ועל פי הכונתם הגיע מהר אל היער הנכסף. "האם אתה ציד מנסה?" שאלו חילי המלך את פטר עם הגיעו אל היער, וכשהשיב בשלילה, התאכזבו מרות. "לשם מה באת? הרי נמצאים כאן צידים מנסים וממחים, ואם הם לא הצליחו במשימה, כיצד תצליח אתה, שמעולם לא עסקת בכך?" אולם פטר לא ענה

מרגל

הלכות והליכות

• אדם שמשיג את תלמודו בעולם הזה, זוכה לעמוד בפני בית דין של מעלה לאחר מלאות ימיו, ולחזור בפני הקב"ה על תלמודו. כמו שאמר רבי ישמעאל: בוא וראה פמה קשה יום הדין וכו', וכיון שתלמיד חכם בא לפניו, אמר לו 'כלום עסקת בתורה?' אמר 'כן'. אמר לו הקב"ה 'הואיל והודית, אמר לפני מה שקרית ומה ששנית'. מפאן אמרו, כל מה שקרא אדם יהא תפוס בידו, ומה ששנה תהא תפוס בידו, שלא תשיגהו בושה וכלימה ליום הדין. והיה רבי ישמעאל אומר, אוי לאותה בושה אוי לאותה כלמה. (מדרש משלי)

• על גדולי רבותינו האמוראים מספרים חז"ל, שהיו חוזרים על תלמודם כל העת, כדי שלא ישתכח מהם. כמו שמספר על רבי חי'א בר' אבא, שהיה חוזר בפני רבו רבי יוחנן, על כל מה שלמד בשלשים יום ביום השלשים ואחד, וכן נהג רב ששת. (מסכתות ברכות ופסחים)

• לא יסמוך אדם על זכרונו, אלא יחזר תמיד על תלמודו. וכן אמרו במסכת אבות: "בן בג' בג' אומר, ה'פ' ב'ה' ונהפ' ב'ה' דכל'א ב'ה' ובה' תחזי, וסיב' ובל'א ב'ה' ומנה' לא תזוע". הזהירו, שלא יבטח בזכרונותו ודיעתו, אלא יחזר ב'ה' תמיד ויזקין עמו, ויבל'ה נפשו עליה, ולא יסיר מנפשו. כענין אמרם "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים, למי ששונה מאה ואחת". (המאיר)

• דרשו חז"ל את הפסוק "הון מהבל ימעט וקבץ על יד ירבה", שאם אדם עושה את תורתו חבילות חבילות, מתמעטת תורתו, אולם אם חוזר ומשיג את תלמודו, אז הוא קבץ על יד מעט מעט, עד שפסוף יש לו אוצר גדול של תורה. (מסכת עירובין)

• וכן דרשו חז"ל בספרי ואמרו, כי דרכו של תלמיד חכם ללמד שנים או שלשה דברים ביום אחד, שנים ושלשה פרקים בשבוע אחד, שתים ושלש פרשות בחדש. נמצא שבזמן מה הופך להיות עשיר ברוח, ועליו נאמר "וקבץ על יד ירבה". ומפאן הביא בעל התניא בשלחן ערוך שלו ראיה, שבימי חכמי הש"ס היו לומדים בעל פה שנים שלשה פרקי משניות בשבוע, והיו חוזרים עליהם ומשננים מאה פעמים ויותר. (פרי תמרים)

• מתר לתלמיד חכם לשנות מדבורו, ואם בקי מסכת אחת ושואלים אותו אם הוא יודע אותה היטב, יכול לומר שאינו בקי ב'ה', ומדת ענוה היא. (מסכת בבא מציעא)

• צריך האדם לשון את תלמודו עד שיהיו הדברים שגורים בפיו, שנאמר "ושננתם לבניך", שיהיו דברי תורה מחדדים בפיו, שאם ישאל לך אדם דבר, אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמר לו מיד. (מסכת קידושין)

• אין גבול לשנון וחזרה, וחז"ל דרשו את הפסוק "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עבד אלקים לאשר לא עבדו", שאינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחת, מפני שרגילים היו בימים ההם לשנות ולחזר על כל דבר מאה פעמים, וכאשר האדם לומד יותר מהרגילות, נחשב בקו "צדיק עבד אלקים", ומשום פעם אחת נקרא "לא עבדו". (מסכת חגיגה ורבונו חננאל)

• יסוד הלמוד הוא לפחות ארבע פעמים, ולאחר מכן לשון ולחזר שוב ושוב. וכן מצינו אצל משה רבנו, שהיה לומד מפי הגבורה, והיה נכנס אהרן ושונה לו משה פרקו. נסתלק אהרן וישב לשמאל משה, ונכנסו בניו ושנה להם משה פרקו, ולאחר מכן הזקנים ובני ישראל, ונמצא שביד כל אחד היו הדברים ארבע פעמים. (מסכת עירובין)

• ההבדל בין זכ"ר לשכ"ח, הוא מנין ק"א, כדי לרמוז שהרצפה לצאת מגדר שכח ולהיות בגדר זכר, עליו לשון את פרקו מאה פעמים ואחת. (כלי יקר)

• הלומד מעט מעט, וחוזר רבות עד ששגור בפיו, ואחר כך חוזר ולומד שוב, תלמודו מתקיים בידו. (רש"י בעבודה זרה)

• חבי אדם לשמור תלמודו לבל ישכחנה, ודרשו חז"ל את הפסוק "כי אם שמור תשמרנו" ואמרו: "מגיד הכתוב, שכשם שהאדם צריך להזהר בסלעו שלא תאבד, כן יהא אדם צריך להזהר בתלמוד שלא יאבד". (ספרי פרשת עקב)

• אמר רבי יהושע בן קרח: כל הלומד תורה ואינו חזר עליה, דומה לאדם הארע ואינו קוצר. רבי יהושע אומר: כל הלומד תורה ומשכחה, דומה לאשה שזילדת וקוברת. רבי עקיבא אומר: זכור בכל יום - בכל יום, ופרש רש"י שפונתו לסדר את הלמוד בכל יום, גם כאשר היא סדורה בפיו כפזמר. (מסכת סנהדרין)

• השוכח דבר אחד ממשיגתו, מעלה עליו הפתוב כאלו מתחב בנפשו. שנאמר "רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך". (מסכת אבות)

• המשכח דבר אחד מתלמודו, גורם גלות לבניו, שנאמר "ותשכח תורת אלקיך אשכח בניה גם אני". (מסכת יומא)

מהלל

מספורי חז"ל

מִשְׁרֵי הָרוֹמָאִים רָאֵתָה אוֹתוֹ, וְהִתְפַּלֵּאָה לְרֹאוֹת שְׁפָנָיו מְאִירִים וְזוֹרְחִים. אָמְרָה לוֹ הַמְטְרוֹנִיָּתָא: "זָקוּ, זָקוּ! רֹאֶה אֲנִי שְׁפָנֶיךָ מְאִירִים וְזוֹרְחִים, וְכִשְׁעֶרְתָּ אֲנִי אֶחָת מִשְׁלֵשׁ הַסְּבּוֹת הַלָּלוּ לָכֶּה. אוֹ שְׂאֵתָה רְגִיל לְשִׁתּוֹת זֵן, וְלָכֵן פָּנֶיךָ צוֹהֲלִים. אוֹ שְׂאֵתָה מְלוּהָ בְּרַבִּית וְאֵין לָהּ דְּאֵגוֹת שֶׁל פְּרִנְסָה, אוֹ שְׂאֵתָה מְגִדֵּל 'דְּבַר אַחֵר' שֶׁהֵם בְּעָלֵי חַיִּים הָאֲסוּרִים לָנוּ בְּאַכִּילָה וְהוֹגִיִּים מְגִדִּילִים אוֹתָם וּמַתְעַשְׂרִים מֵהֶם". אָמַר לָהּ רַבִּי יוֹנָה: "תִּפְח רֹחוּהָ שֶׁל אִשָּׁה זוֹ, אֲפֹלוּ אֶחָד מִשְׁלֵשֶׁה דְּבָרִים אֵלּוּ אֵין בָּי! וְאִם תִּשְׁאַלֵּי מַדּוּעַ פָּנֶי כֹה מְאִירִים? הַסְּבָה לָכֶּה הִיא, שֶׁכָּל הָעֵת אֲנִי מַחֲדִּשׁ חֲדוּשִׁים בַּתּוֹרָה הָאֲהוּבָה עָלַי, וְכִמְרַב שְׂאֵנִי אוֹהֵב אֶת הַתּוֹרָה וְשׂוֹמֵחַ בָּהּ, פָּנֶי מְאִירִים כְּמוֹ הָעֶשֶׂיר הַגָּדוֹל בְּעוֹלָם שֶׁיֵּשִׁי לוֹ אֶת-כָּל-מַה שְׂאֵתָה נִפְשׁוֹ, וְכֵן נֹאמַר 'חֲכָמַת אָדָם תֹּאדִיר פָּנָיו'". (ירושלמי מסכת שקלים)

פַּעַם אַחַת, חָלָה רַבִּי יוֹסֵף בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-לֵוִי, וְחָלְיוֹ הִכְבִּיד עָלָיו עַד שֶׁגִּיעָה וּפְרָחָה רֹחוֹ, וּלְאַחֵר מִכֵּן שָׁבָה רֹחוֹ אֵלָיו וְחִזַּר לְעוֹלָם הָאֵל. אָמַר לוֹ אָבִיו: "מָה רָאִיתָ שָׁם בְּעוֹלָם הָעֲלִיוֹן, בְּשַׁעֲה שֶׁנִּשְׁמַתָּה פְּרָחָה מִפֶּה?" הָשִׁיב הֵבֵן וְאָמַר: "רָאִיתִי שָׁם עוֹלָם הַפֶּה, עֲלִיוֹנִים לְמִטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעֲלָה, שֶׁכֵּן אוֹתָם הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵם עֲלִיוֹנִים כָּאֵן בְּעוֹלָם הָאֵל מַחְמֹת עֲשָׂרָה וּבְבוֹדָם, רָאִיתִי שֶׁשָׁם הֵם לְמִטָּה. וְאֵלּוּ הָעֲנִיִּים שֶׁכָּאֵן הֵם מְשֻׁפְּלִים וּבְזוּיִים, שָׁם הֵם חֲשׂוֹבִים וְנִכְבָּדִים". אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: "בְּנִי, לֹא עוֹלָם הַפֶּה רָאִיתָ, אֲלֹא עוֹלָם בְּרוּר רָאִיתָ, שֶׁכֵּן הוּא סֵדֶר הָעוֹלָם, שֶׁכָּאֵן בְּעוֹלָם הַשָּׁקֶר הָעֲשִׂירִים לְמַעֲלָה וְהָעֲנִיִּים לְמִטָּה, וְשָׁם בְּעוֹלָם הָאֱמֶת יוֹשֵׁב כָּל-אָדָם לִפִּי מַעֲלָתוֹ הָאֱמֶתִית וְהַפְּנִימִית". וְשׁוֹב שָׁאֵל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶת-בְּנוֹ: "וְאוֹתָנִי, שְׂאֵנִי בְּעָלֵי תּוֹרָה, כִּיצַד אֲנִי נִחְשָׁבִים שָׁם?" הָשִׁיב הֵבֵן וְאָמַר: "כִּשֶׁם שְׂאֵנִי חֲשׂוֹבִים וְנִכְבָּדִים כָּאֵן בְּעוֹלָם הָאֵל, כֵּן אֲנִי חֲשׂוֹבִים גַּם בְּעוֹלָם הָעֲלִיוֹן. וְשִׁמְעֵתִי שֶׁמְכַרְזִים וְאוֹמְרִים שָׁם בְּבֵית דִּין שֶׁל-מַעֲלָה, 'אֲשִׁירִי מִי שֶׁבָּא לָכֵן וְתִלְמוּדוֹ בִּידוֹ'". (מסכת בבא בתרא)

וּמַעֲשֶׂה בְּזָבְדֵי בֶן-לֵוִי, שֶׁהִשְׁתַּקֵּק מְאֹד לְרֹאוֹת אֶת-פָּנָיו שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-לֵוִי בַּחֲלוֹם, וּפַעַם זָכָה לְרֹאוֹתוֹ בַּחֲלוֹם וְהִרְאוּהוּ בְּנֵי-אָדָם שׂוֹנִים, שֶׁחֲלָקָם בְּעָלֵי פָנִים זָקוּפִים וּמְכַבְּדִים, וְחֲלָקָם מְשֻׁפְּלִים וּנְמוֹכִים. שָׁאֵל זָבְדִּי אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל פֶּשֶׁר הַדֶּבֶר, וְהוּא הָשִׁיב לוֹ, כִּי אֵלּוּ שְׁפָנֶיהֶם זָקוּפִים הֵם בְּעָלֵי תּוֹרָה שֶׁתִּלְמוּדָם בִּיָּדָם, וְאֵלּוּ שְׁפָנֶיהֶם נְמוֹכִים אֵין תִּלְמוּדָם בִּיָּדָם, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁנְנוּ אֶת-לְמוּדָם. וְכֵן מְסַפֵּר עַל רַבִּי אַחָא, שֶׁהָיָה מִשְׁתַּקֵּק לְרֹאוֹת אֶת-פָּנָיו שֶׁל רַבִּי אֶלְפִּינְדָרִי שֶׁכָּבַר נִפְטָר לְבֵית-עוֹלָמוֹ, וּלְבִסּוֹף רָאָהוּ בַּחֲלוֹם. וְאֵז גָּלָה לוֹ שֶׁנִּי דְּבָרִים, הָאֶחָד שֶׁהָרֹגִי לוֹד שֶׁמְסָרוֹ אֶת-נַפְשׁוֹ עַל-קִדּוּשׁ הַשֵּׁם כְּדִי לְהַצִּיל אֶת-אַחֵיהֶם מִמִּיתָה, הֵם בְּעָלֵי דִרְגָּה כֹה גְבוּהָה בְּגִי' עַד שֶׁאֵין לָפָנִים מְחוּצָתָם, וְהַשֵּׁנִי כִּי בְּשִׁמְרִים מְכַרְזִים וְאוֹמְרִים 'אֲשִׁירִי מִי שֶׁבָּא לָכֵן וְתִלְמוּדוֹ בִּידוֹ'. (קהלת רבה)

סֵפֶר פַּעַם אֵלָיו הִנְבִּיא: פַּעַם אַחַת הָיִיתִי עוֹבֵר מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וּמִצָּא אוֹתִי זָקוּ אֶחָד וְהִחֵל לְשׁוֹחַח עִמִּי, לְפַתֵּחַ הִגִּיעַ אֵלָיִנוּ תִלְמִיד אֶחָד שֶׁלֹּא הָיָה בָּקִי בַּהֲלָכָה וְאָמַר לִי: "עוֹסֵק אֲנִי בְּדְבָרֵי תּוֹרָה, וְאֲנִי חוֹמֵד אוֹתָהּ וְאוֹהֶבָהּ, אֲבָל אֲנִי מִצְפָּה וּמִתְאַוָּה מִתִּי תְּבוֹא הַתּוֹרָה אֵלַי וְתִהְיֶה זְכוּרָה בְּרָאשִׁי, וְעֵדִין לֹא זָכִיתִי לָכֶּה". אָמַר לוֹ אֵלָיו: "בְּנִי, אֵין הָאִישׁ זֹכֵר לְדְבָרֵי תּוֹרָה, אֲלֹא אִם כֵּן מוֹסֵר נַפְשׁוֹ לְמִיתָה עָלֶיהָ לְכָבוֹד שְׁמַיִם, כְּמוֹ הַשּׁוֹר הָאֵל שֶׁמְכַנְּסִים אוֹתוֹ לְעַל וְהוּא מוֹסֵר עַצְמוֹ עַל כָּבוֹד בְּעָלָיו לְעַבְדּוֹ, וְכִי שֶׁעָמַל וְיָגַע בַּתּוֹרָה כְּמוֹ שׁוֹר בָּכֶל כָּחוֹ, הוּא זֹכֵר לְזָכֹר אֶת הַתּוֹרָה כָּל יְמָיו". (תנא דבי אליהו)

אֲשֵׁתוֹ שֶׁל רַבִּי מְאִיר בְּעַל הַנֶּסֶס, הָיְתָה צִדְקָת גְּדוֹלָה וְשִׁמְהָ בְּרוּרָה. פַּעַם אַחַת רָאֵתָה תִלְמִיד אֶחָד שֶׁהוּא יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד בְּלֶחֶשׁ, גִּעְרָה בּוֹ וְאָמְרָה: "הֵרִי כְּתוּב בְּסֵפֶר שְׂמוּאֵל, 'עֲרוּכָה בְּכָל וְשִׁמְרָה!' אִם הַתּוֹרָה עֲרוּכָה בְּכָל רֶמ"ח אֵיבָרִים שְׁלָהּ, שְׂאֵתָה לּוֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה בְּקוֹל רֶם וּמִנִּיעַ אֶת כָּל הָאֵיבָרִים, אֲזִי תִזְכֶּה שֶׁהַתּוֹרָה תִּהְיֶה שְׂמוּרָה אֲצִלָּהּ, אֲבָל אִם תִּשָּׁב וְתִלְמֹד בְּלֶחֶשׁ לֹא תוּכַל לְזָכֹר אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה". וְהִגְמִרָא מְסַפֶּרֶת גַּם עַל תִּלְמִיד אֶחָד שֶׁל רַבִּי אֶלְיעֶזֶר, שֶׁהָיָה נוֹהֵג לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּלֶחֶשׁ, וְלְאַחֵר שְׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁכַח אֶת כָּל תִּלְמוּדוֹ, רַחֲמֵנָא לְצִלָּן. (מסכת עירובין)

בְּשַׁעֲה שֶׁנִּהְרַג הַתָּנָא הַקְּדוֹשׁ רַבִּי עֲקִיבָא בְּעִיר גִּי'סָרִי, הִגִּיעָה הַשְׂמוּעָה לְרַבִּי יְהוֹנָדָה בֶּן-בָּבָא וּרְבִי חֲנַנְיָה בֶּן-תִּרְדִּיּוֹן, שְׂאֵף הֵם הָיוּ אַחֲרֵי כֵּן מִהְרֹגֵי הַמַּלְכוּת. עָמְדוּ הַשְּׂנִים וְחִגְרוּ שָׁקִים עַל-מִתְנִיָּהֶם, קָרְעוּ אֶת-בִּגְדֵיהֶם וְאָמְרוּ: "אֲחִינוּ, שְׂמַעְנוּ! לֹא נִהְרַג רַבִּי עֲקִיבָא עַל שֶׁלֹּא עָמַל בַּתּוֹרָה חֲלִילָה, אֲלֹא לְמוֹפֶת כְּדִי לְהַחֲזִיר אֶת-הָעָם בַּתְּשׁוּבָה". (מסכת שמחות)

בְּשַׁעֲה פְטִירָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ, רַבִּי יְהוֹנָדָה הַנָּשִׂיא, זָקָף אֶת עֶשֶׂר אֲצָבְעוֹתָיו כְּלָפֵי מַעֲלָה, וְאָמַר: "רְבוּנוּ שֶׁל-עוֹלָם! גְּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ, שִׁינְעֵתִי בְּעֶשֶׂר אֲצָבְעוֹתַי בַּתּוֹרָה". (מסכת כתובות)

תְּקוּפָה אֶרְפָּה, נִהַג רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן-לֵקִישׁ, הַמְּכַנֶּה 'רִישׁ לֵקִישׁ', לְלַמֵּד תּוֹרָה בַּתּוֹף מְעַרָה בְּטַבְּרִיָּה, כְּדִי לְהַתְּבוּד עִם-קוֹנוֹ וְלַהֲגוֹת בַּתּוֹרָה מִתּוֹף. יָגִיעָה עֲצוּמָה, בְּלִי הַפְּרָעָה מִהַטְרָדוֹת הַסּוֹבְבִים. בְּסִמּוֹן לְמַעֲרָה זוֹ, הָיָה שָׁם אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה יוֹצֵר כְּלֵי חֶרֶס, וְכִשְׂרָאָה אֶת הַחֶכֶם הַגָּדוֹל שֶׁלוֹמֵד תּוֹרָה מִתּוֹף. יָגִיעָה גְּדוֹלָה, הָיָה מִכִּין לוֹ כָּל יוֹם כָּד מֵיָם חַיִּים בַּתּוֹף הַמְּעַרָה, כְּדִי שֶׁרִישׁ לֵקִישׁ יוּכַל לְהַרְוֹת אֶת צְמָאוֹנוֹ בְּמֵיִם אֵלּוּ וְיַחֲיָה בָּהֶם אֶת-נַפְשׁוֹ. וְאָמְנָם רִישׁ לֵקִישׁ הָיָה כֹה עֵיף מִלְמוּדוֹ, עָלָיו יָגַע בְּכָל נַפְשׁוֹ וּמְאוּדוֹ, עַד שֶׁהָיָה נִכְנָס בְּעִיפּוֹת אֶל-תּוֹף הַמְּעַרָה וְשׁוֹתָה אֶת-הַמֵּיִם הַצּוֹנְנִים שֶׁהָיָה לוֹ יוֹצֵר כְּדִי הַחֶרֶס, וּבְרָכּוֹ עַל שֶׁהוּא מַחֲיָה אֶת-נַפְשׁוֹ. (קהלת רבה)

פַּעַם אַחַת, הָלַךְ הָאֲמוּרָא רַבִּי יוֹנָה בְּרַחוּב, וְאִשָּׁה חֲשׂוּבָה אַחַת

מתבבל

אמרות ופתגמים

- הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה הֵיא הָעֵנֶג וְהַשְׁמִיכָה בָּזָה וּבִבְּאָ. (תנחומא)
- "וּמִתּוֹק הָאוֹר" - מִתּוֹק הֵיא אוֹרָה שְׁלִי-תוֹרָה. (רש"י בקהלת)
- "וְתוֹרַתָּךְ בְּתוֹךְ מַעֲי" - פְּרוּשׁ, לְצַד חֲשֵׁק עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, עַד שֶׁמִּרְגִּישׁ בְּלִמּוּדוֹ תּוֹרַת ה' פֶּאֱלוֹ אוֹכֵל, וּמִמִּלָּא בְּנֵי מַעֲי בְּמִזְוֹן טַבְּעִי. (האור החיים הק')
- "אֲשֶׁרִי מִי שָׂבָא לְכָאן וְתִלְמּוּדוֹ בִּידוֹ" - לְכָאן בְּגִימְטְרִיָּה ק"א, כְּדִבְרֵי חֲז"ל שְׂאִינוּ דוֹמָה מִי שֶׁשׁוֹנָה פֶּרְקוֹן מֵאָה פְּעָמִים לְשׁוֹנָה ק"א פְּעָמִים. (הג"א מוילנא)
- וְהִנֵּה יְדוּעַ, כִּי הַחֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים, אֲף־עַל־פִּי שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק בְּנֵעַם חֲשֵׁק תַעֲנוּגֵי עוֹלָם הַכְּלִיּוֹן הַזֶּה, רוֹאִים עוֹלָמָם בְּחִיָּהֶם, נִהְיִים מִמַּטְעֵמִי מַעֲדָנֵי חֲכָמָתָם, הַעֲרִיבִים מִכָּל מִתְקִיּוֹת מַחֲמַדֵּי תַבֵּל. (העב"ץ)
- מִי שֶׁלֹּמֶד הִרְבֵּה וְאִינוֹ חוֹזֵר תָּמִיד וְרוֹצֵה לְאֶסֶף הִרְבֵּה, לֹא יִשְׁאָר בִּידוֹ כְּלוּם. (הג"א מוילנא)
- מִי שֶׁאֲפֹשֶׁר לוֹ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְאִינוֹ עוֹסֵק, הֵרִי זֶה גּוֹזֵל אֶת אוֹתָהּ הָעֵת מִהַקְבָּ"ה. (ישמח משה)
- הָאִישׁ שֶׁשׁוֹנֵן אֶל־לְבוֹ לְחֹזֵר עַל־לִמּוּדוֹ, לְכַד שְׂבֻזָּה מִצְלִיחַ וּמִשְׁתַּמְרֵת תּוֹרָתוֹ, נִכְרַת בָּזָה חֲבִיבוֹתוֹ לַתּוֹרָה, שְׁחָס לְשִׁמְרָהּ שְׂלֵא לְשִׁכְחָהּ. וּכְמוֹ שֶׁשׁוֹמֵר אָדָם כִּים שְׁלִי־פְנִינִים שְׂלֵא לְאִבְדָּהּ. וְכָל־מִי שֶׁשׁוֹנֵן לְבוֹ לְחֹזֵר לְתִלְמּוּדוֹ יוֹתֵר, הוּא מֵרָאָה יוֹתֵר חֲבִיבוֹתוֹ לַתּוֹרָה. (החפ"ץ חיים)
- הַתּוֹרָה אֵינָה נִקְנִית אֶלָּא לְמַתְעַמְלִים בָּהּ כָּל־יְמֵי חַיֵּיהֶם. (החזו"ן א"ש)
- מִי שֶׁאֵין לוֹ סִבְלָנוּת לְחֹזֵר עַל־תִּלְמּוּדוֹ, לֹא יֵצֵא מִמְּנוֹ מְאוּמָה. (רבי יצחק הוטנר)
- מִנְּסִיּוֹנִי לְמַדְתִּי, שֶׁמִּקּוֹר הַבְּרָכָה בְּשִׁקִּידָה וּבַחֲזָרָה הִרְבֵּה פְּעָמִים, כִּי אֵין הַבְּקִיאוֹת בָּאָה אֶלָּא עַל־יְדֵי הַחֲזָרָה, וְאֵין קוֹץ לְרַבּוֹי הַחֲזָרָה וְהַשְׁנוֹן. (רבי צבי פסח פראנק)
- אַחֲרֵי שֶׁהָאָדָם מִתְעַמֵּל וְמוֹן מַעֲט בַּתּוֹרָה, הוּא קוֹנֶה בָּזָה אֲהַבַת הַתּוֹרָה, וְהוּא מִתְאַוֶּה לְלִמּוּד הַתּוֹרָה יוֹתֵר מִכָּל תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם. (החזו"ן א"ש)
- כִּךְ הֵיא דְרָכָה שְׁלִי-תוֹרָה וְכו' וּבַתּוֹרָה אֲתָה עֵמֶל. אֲשֶׁרִיךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לָךְ לְעוֹלָם הַבָּא. (מסכת אבות)
- אִם עֵמֶלְתָּ בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לֹךְ שָׂכָר הִרְבֵּה לְתֵן לָךְ. (שם)
- הֵיךְ מִשָּׁה רַבְּנוֹ לִמּוּד תּוֹרָה בַּיּוֹם, וּפּוֹשֵׁט אוֹתָהּ וְחוֹזֵר עָלֶיהָ בְּלִילָהּ, עַד שֶׁהִיָּה פְּשׁוּט וְרָגִיל בְּפִיו. (מדרש רבה)
- אָמַר לָהֶם מִשָּׁה לְיִשְׂרָאֵל: שְׂמָא אֵין אַתֶּם יוֹדְעִים כַּמָּה נִצְטַעְרְתִּי עַל־הַתּוֹרָה, וְכַמָּה עֵמֶל עֵמֶלְתִּי בָּהּ, וְכַמָּה יִגְעִיהָ יִגְעִיתִי בָּהּ. נִפְשִׁי נִתְּתִי עָלֶיהָ, דְּמִי נִתְּתִי עָלֶיהָ. כִּשֵּׁם שֶׁלִּמְדִיתִי אוֹתָהּ בְּצַעַר, כִּךְ תִּהְיֶה מְלָמְדִים אוֹתָהּ בְּצַעַר. (ספרי האזינו)
- אִם יֹאמַר לָךְ אָדָם לֹא יִגְעִיתִי וּמִצְאִיתִי, אֵל תֹּאמְרוּ! (מסכת ענילה)
- "לִחַת אֶבֶן" - אִם אָדָם מִשִּׁים אֶת־לִחְיָיו כְּאֶבֶן זֶה שְׂאִינָה נִמְחִזִּית מִפְּנֵי דְרִיסַת רַגְלֵי בְּנֵי־אָדָם, כִּךְ לִחְיָיו אֵינֶם נִלְאִים מִלְּחֹזֵר עַל־תִּלְמּוּדוֹ, אֲזִי תִלְמּוּדוֹ מִתְקִים בִּידוֹ. וְאִם לֹא, אֵין תִּלְמּוּדוֹ מִתְקִים בּוֹ. (מסכת עירובין)
- כִּלְהִלּוּמֵד תּוֹרָה וְאִינוֹ חוֹזֵר עָלֶיהָ, דוֹמָה לְאָדָם שֶׁזוֹרַע וְאִינוֹ קוֹצֵר. כִּי הַלּוֹמֵד תּוֹרָה וְאִינוֹ חוֹזֵר עָלֶיהָ, תַּחֲלַת פְּעֻלָּתוֹ הֵיא לְכֹל יוֹעִיל לוֹ וְלֹאֵין תַּכְלִית. וְכֵן הוּא פְּעֻלַת הַזּוֹרַע וְאִינוֹ קוֹצֵר, תַּחֲלַת פְּעֻלָּתוֹ שְׂלֵמֵד - לְרִיק הוּא. (מהרש"א בסנהדרין)
- "כִּי דְבַר־ה' בָּזָה" - רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּרִקְרָחָה אָמַר, כִּלְהִלּוּמֵד וְאִינוֹ חוֹזֵר עָלֶיהָ, דוֹמָה לְאָדָם שֶׁזוֹרַע וְאִינוֹ קוֹצֵר. וְאֵין לָךְ בְּדִין יוֹתֵר מִמִּי שֶׁזוֹרַע, וּמִנִּיחַ אוֹתוֹ לְעוֹפּוֹת הַשָּׁמַיִם לְאֹכֵל, וְהִנֵּה אֵין סִפֵּק שֶׁהוּא מְבַזָּה אֶת־הָעֵדֶה, כִּי אַחֵר שֶׁזּוֹרַע מְנִיחוֹ לְאֹכֵל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם. וְכֵן הוּא מִי שֶׁשׁוֹנֵן וְאִינוֹ חוֹזֵר עַל־תִּלְמּוּדוֹ, וְהוּא מְבַזָּה אֶת־הַתּוֹרָה. (מהר"ל ספראג)
- אֵין דְּבַר־י תּוֹרָה מִתְקִימִים. אֶלָּא לְמִי שֶׁהוּא עֵמֶל בָּהֶם כָּל־צָרָכָם. (פסיקתא דרב כהנא)
- בַּתְּחִלָּה נִקְרְאת הַתּוֹרָה עַל־שְׁמוֹ שֶׁל הַקְבָּ"ה, וְלַפּוֹף נִקְרְאת עַל־שְׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ תִּלְמִיד שֶׁטָּרַח בָּהּ. (מסכת עבודה זרה)
- הַתֵּקֵן עֲצָמָךְ לְלִמּוּד תּוֹרָה שְׂאִינָה יִרְשָׁה לָךְ, וְלֹא תִשְׁיַנֶּנָּה אִם לֹא תִתְנַעֵב בָּהּ, שְׂאִינָה בִּירְשַׁת אֲבוֹת שֶׁהֵבִין זִכְרָה בָּהּ בְּלִי טֵרַח. (רבינו יונה)

אתה לעשות לי מה שעשה פעם רבי יהושע בן לוי? שאף הוא רצה לראות את מקומו בגן עדן והולכת אותו לשם, ובדרך נטל מפני את ספיני, וכאשר הגיע לגן עדן קפץ פנימה ולא יכלתי להוציא אותו משם בתורה, ובקשי הספים להחזיר לי את ספיני, לאחר שהקב"ה בכבודו ובעצמו צוה לו לעשות זאת". אמר לו רבי חנינא: "הבא נא ספר תורה, וראה שם אם יש בו דבר אחד שלא מימתי". אמר לו הפולא: "וכי עשית כמו רבי יהושע בן לוי, שהיה מטפל באנשים בעלי חלי מדבק, ובשעה שהיה עוסק בתורה, הושבם אצלו וספן נפשו כדי לכבד את התורה, מפני שמבטח היה שהתורה תגן עליו". וכשנפטר רבי חנינא, הפסיק עמוד שלי אש בינו לבין העולם, וקבלה בידינו שאין עמוד אש נראה רק לאחד או לשנים בדור. בא רבי אלכסנדר וביקש מרבי חנינא הנפטר שיסלק את עמוד הענו, כדי שיוכל לטפל בקבורתו וקברוהו בכבוד גדול. (מסכת כתובות)

אצל רבי חנינא בר פפא, היה מלאך הפנות רגיל לבוא אליו תמיד והיה אוהבו מאד. וכאשר הגיע זמנו של רבי חנינא להפטר מן העולם, בא אליו מלאך הפנות כדי לטל את נפשו, אך מן השמים הזהירו את הפולא לעשות כרצון רבי חנינא. בא אליו מלאך הפנות וספר לו כי בא יומו, ורבי חנינא בקש ממנו להמתין לו שלשים יום כדי שיכל לחזר על תלמודו, מפני שמכריזים ואומרים בשמים "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", ולכן רוצה הוא תחלה לחזר על תלמודו, כדי שיהיה תלמודו שגור היטב בפיו. לאחר שלשים יום, בא שוב מלאך הפנות ונראה לפני רבי חנינא, אך רבי חנינא בקש תחלה ואמר: "הראני נא את מקומי בגן עדן". הסכים מלאך הפנות וביקש ממנו להתלוות אליו, אך רבי חנינא בקש ממנו את ספינו שבו הוא הורג את בני האדם ונוטל את נשמתם, ואמר לו: "חושש אני שמא תבהיל אותי בדרך". לא הסכים מלאך הפנות, ואמר לרבי חנינא: "וכי רוצה

מספר

ספורי צדיקים

החבר עם גמרא פתוחה בידו, וראה שלא החסיר ולא הוסיף אפלו תבה אחת, בגלל שחזר פעמים רבות על דברי הגמרא ומפרשיה.

(מעשה א"ש)

בירושלים של מעלה לפני שנות דור, היו גאונים מכלגים בתורה, שהיו צנועים ונחבאים אלהפלים ולא החזיקו טובה לעצמם. כאשר הגיע רבי אהרן קוטלר לארץ ישראל, לנהו רבי ניסן אהרן טונקצי' נסקי מנהל תלמוד תורה וישיבת 'עץ חיים' במסעיו בארץ, ובאחת הנסיעות אמר לו רבי אהרן ששמע על בעלי מלאכה שבירושלים שגוראים באנשים פשוטים ובאמנות הם גדולי תורה, והביע את רצונו לפגש את אחד מהם. באמצע הנסיעה עצר רבי ניסן את המכונית, הצביע על מחלק החלב שהלך ברחוב ואמר: "רואה אתה יהודי זה? שמו הוא רבי בצלאל גולדשטיין, והוא משמש כחלבן שנושא כדי חלב לבתי התושבים, אך בקי הוא בכל התורה כלה". לא האמין רבי אהרן, ובקש לבחון את רבי בצלאל. נכנסו שלשתם לבית פנסת סמוך, ורבי אהרן שאל את החלבן: "באיזו מסכת אפשר לשוחח עמו בלמוד?" השיב ר' בצלאל החלבן: "מדוע כבודו מאריך בדבריו? ישאל היכן שירצה ואענה בעזרת ה'". אמר לו רבי אהרן קוטלר: "אם כן, הבה נתחיל לחזר על כל התוספות שבמסכת יבמות, אני אגיד קטע אחד ואתה תמשיך, וחוזר חלילה". מסכת יבמות היא פידוע אחת הקשות ביותר שבש"ס, ולמרות זאת החלו השנים לחזר על המסכת כלה, כאשר כל אחד מקריא קטע תוספות אחד והשני ממשיך אחריו בלי להתבלבל אפלו פעם אחת. ר' בצלאל חזר במשך חמש שעות על דברי התוספות מלה במלה, ואף הסביר את כל הדברים עם כל הפרטים בלי להחסיר שום דבר, ורבי אהרן קוטלר, שהיה גאון הדור, עמד נפעם כלו והשתומם למראה פח האברון הנפלא של החלבן 'הפשוט' שלפניו. כשיצא אמר לר' ניסן: "דע לה שאיש זה שגורא פחלבן פשוט, היה יכול להיות אחד מגדולי הדור ממש!" (דרכה של תורה)

רבי אהרן ליב מפרמישלין היה צדיק גדול, שאהב לגלוי אליהו הנביא. ספור מפעם אודותיו ספר פעם בנו המפרסם רבי מאיר מפרמישלאן. פעם אחת נסע רבי אהרן ליב אל הרבי ר' אלימלך מליז'נסק, והגיע אליו בערב שבת. בבואו, נטל שלום מאת הרבי והלך אל אכסניתו. בליל שבת קדש, ראה רבי אלימלך כי האורח נעדר מבית מדרשו, ופקד על משמשו לחפש. רק לאחר מאמצים מרבים, עלה בידי המשמש למצא אותו בבית קטן ודל בקצה העירה, שם התגורר מלמד תינוקות עני אחד וירא שמים, ואצלו מצא רבי אהרן ליב אכסניה. מסרו לו המשמשים את המפתח של הרבי, והוא נעתר והלך עמו אל רבי אלימלך. בבואו, התקבל בשמחה על ידי הצדיק והוא הושיבו בסמוך לו בראש השלחן. אולם במהלך הסעודה נענה רבי אלימלך ואמר פעמים מספר בלשון תמימה: "הרבי ר' אהרן ליב, יהיה בעל גאונה

רבי אביגדור הלפרשטם, רבה של דוקלא ואחיו של ה"דברי חיים" מצנז, היה גאון מכלג ומפרסם פתמיד עצום בתורה. נוהג היה, שבכל פעם שהתחיל לשנן מסכת, היה עוצם את עיניו וגורס את דברי הגמרא עם רש"י ותוספות, מלה במלה מתחלה ועד סוף. וכאשר פקח את עיניו ידעו כלם שהוא סים את המסכת כלה, וכאשר היה יושב בעיניו העצומות לא היה מרגיש כלום מה שמתרשט סביבו, ולא יכלו לדבר אליו בכלל, כי היה שקוע כל-כלו בתורה. את מסכת ערובין הרבה לשנן פעמים רבות יותר משאר המסכתות, וכאשר ראו בני ביתו שהוא מאריך בלמודו, ידעו שעכשו הוא לומד את מסכת ערובין. (צבי תפארה)

המהרש"ם מברז'ן, שהיה אחד מגדולי גאוני דורו, היה מתמיד בלמודו עוד בהיותו ילד קטן, והצטנן בכשרונות נדירים וברצון עז לרפ"ש את כל התורה כלה על כל חלקיה. בתקופה שלאחר נשואיו, נהלה אשתו חנות למחיתם ולעתים היה נכנס לעזר לה, אך גם כשהיה מסייע בחנות, היה מניצל פנוי ללמוד התורה. דרכו היה לחזר פעמים רבות על כל מה שלמד, ואפלו מאות פעמים בלי גזמה, מבלי להתעייף. כשהיה נוטל ידיו, היה חוזר על הלכות נטילת ידים, וכשהיה אוכל היה חוזר על הלכות ברפת הפרות והלכות ברפת הקזון. בכל שבת היה חוזר על המסכתות שבת וערובין, כשהוא עורך את הסיים על מסכת ערובין במוצאי שבת בשעת סעדת מלוג מלכה. ספר רבי מאיר שפירא מלבלין, כי בימי עלומיו שהיה אצל המהרש"ם, לאחר שאקנתו נשאה לו בזוג שני, והתפעל מגאונותו הכפירה ובקיאנותו העצומה. יום אחד, בשעה שהמהרש"ם כבר היה מוטל על ערש דוי, התאספו כמה לומדים בחדר הסמוך, והחלו להתפלל בענגן הלכתי, אם אדם הנותן בזמן הזה זרוע לחיים וקבה לכהן, נחשב כיוהרא וגאונה. קולות הנוכח הגיעו לאזני הרב שהיה רתוק למטתו, והוא התענגן אצל רבי מאיר שפירא על הענגן בו דנים הנאספים. כששמע את דבר הנוכח אמר על אתר: "הלא דין מפרש הוא ב'דרכי משה' של הרמ"א הלכות מזוזה סמן רפ"ו". התפלל רבי מאיר על הדבר, שכן מה ענגן מתנות כהנה להלכות מזוזה, אולם כשהביא את הטור ודקדק במקום בו הורה המהרש"ם, מצא כדבריו. התפעלותו העצומה של רבי מאיר נכרה על פניו, והמהרש"ם בקש ממונו להביט בשולי הדף האחרון מה שרשם שם: "היום הגעתי לסיום את ספר הטור מאה פעמים ואחת", והתבטא: "עכשו אתה מבין מהיכן אני זוכר כל כך טוב..." (הקדמת דרכי שלום)

בשכנותו של ה"חזון אי"ש" כשהיה בצעירותו, התגורר תלמיד חכם בשם רבי משה הפהן, וכל ערב למד עמו בצותא בבית המדרש. פעם אמר החזון אי"ש לחברו לחזר לבדו הביתה, כי הוא רוצה להשאיר עוד בבית המדרש ולחזר על תלמודו. הקשיב החבר וראה את החזון אי"ש מתהלך בבית המדרש, וחוזר בעליפה שמונה עשר דפי גמרא עם רש"י ותוספות. עקב אחריו

גדולה שפיו? בצאת השבת, נכנס רבי אהרן ליב להפרד מרבי אלימלך, ותהה בפני הרבי: "מה היא הגאווה הגדולה שהרבי רואה עלי?" אמר לו רבי אלימלך: "וכי יש גאווה גדולה מאז? הלא אליהו הנביא בא אלי כמה פעמים והתלונן עליה שאינה רוצה ללמד ממנו תורה. והרי כמה צדיקים משתוקקים לזכות ללמוד תורה מפני אליהו הנביא, ואתה יכול ומסרב?! אמר לו רבי אהרן ליב: "גם אחרי בקשתכם לא ארצה ללמד עמו". תמה רבי אלימלך ורבי אהרן ליב הסביר: "מפני שרוצה אני לעמול בעצמי בתורה הקדושה, כמו שנאמר 'גיע פסוק כי תאכל', ואמרו חז"ל שאין התורה מתקיימת אלא במי שפומית עצמו עליה, ולכן לא למדת מאליהו הנביא ולא אלמד ממנו, אלא אקנה לה'. יתברך שאוכל בעצמי להתנגע וללמוד בתורה הקדושה". שמח רבי אלימלך למשמע דבריו, והוא ברכו בברכת הדרה ורבי אהרן ליב שב לתורתו. (רבי אלימלך מליז'ענסק)

ספר פעם ה"דברי חיים" מצנו, כי בצעירותו נכנס פעם לבית המדרש סמוך לכניסת השבת, וראה שם את רבי אלימלך מירודניק יושב ומתנגע להבין איזה קטע בדברי הר"ן שהיו מקשים בעיניו, והוא ישב ובכה בדמעות שליש מרב התאמצותו להבין את דבריו. פנה אליו רבי חיים והציע לו שהוא יסביר לו את הדברים על נקלה, אולם רבי אלימלך דחה אותו ואמר: "גם אם רבנו נסים הקדוש יבוא בעצמו להסביר לי את דבריו, לא ארצה לשמע אותו, כי רצוני להגיע אל הפרוש האמתי בכחות עצמי, ולקיים בי 'געת ומצאת תאמין'". העיד ה"דברי חיים", כי לאחר זמן מה בא אליו רבי אלימלך והסביר לו את דברי הר"ן בפרוש כה נפלא, ששום אדם בעולם לא היה משיג פן מודעתו, "כי בודאי מן השמים נתנו בלבם להבין את הפרוש", בזכות גיעתו הגדולה. (דברים ערבים)

אחד מגדולי ישראל הנודעים, היה רבי משולם אגרא מטיסמניץ, שנודע בגאונותו האדירה ובחריפותו הנפלאה. פעם אחת, היו שני שתפים בעירה סמוכה לטיסמניץ, שביניהם נפל סכסוך ממוני והם החליטו להכנס אל רבי משולם כדי לעמוד אצלו בדיו תורה. מפיו שהענין היה קשה ומסובך והפרטים בו היו רבים ומפתלים, בקש מהם רבי משולם לבוא למחרת, אולם הדרה אצה להם לשני השתפים, והם אמרו לעצמם: "הרי גם בעירנו יש רב, נלך אליו והוא יפסק לנו את הדיו". לאחר זמן מה עמדו שני השתפים בפני הרב שבעירתם, והציגו לפניו את הסכסוך שביניהם. עץ הרב בענין ובקש מהם להמתין מעט, נכנס לחדרו הפנימי, שהה שם זמן מה, ולאחר מכן יצא עם פסק דין מוכן וערוך, שמצא חן בעיני השתפים ושניהם שמחו מאוד על כך. לאחר תקופה מסוימת, הגיעו השתפים שוב אל העיר טיסמניץ, ואמרו לעצמם: "הבה נכנס שוב לרבי משולם, ונראה כיצד הוא פוסק את הדיו שלנו". נכנסו השנים אל הרב, התנצלו על כך שלא המתונו ונסעו לדרך, ורבי משולם פסק את דינם בדיק כמו פסק דינו של אותו רב בעירתם. הביטו השנים זה על זה בחייה נסתה, ורבי משולם חש בכך ובקש מהם לגלות לו את הדבר. ויהי, פאשר נודע לרבי משולם, שיש רב בלתי מוכר בעירה קטנה מאד, שפסק את הדיו במחצית השעה, בעוד הוא עצמו נזקק לזמן רב בשביל כך, ותור על פבדו ויצא להקביל את פניו של הרב ההוא, בחושבו שבאחד מגאוני הדור

מדבר. אולם כשבא אל אותו רב ושאל אותו מהיכן שאב את הפסק, ספר לו הרב בתמימות: "יאמין לו כבוד הרב, שבשעה ששמעתי את פסק הדיו לא ידעתי מה לפסק. נכנסתי לחדרי ושם בכיתי לפני הקב"ה שלא יצא חלול ה' מה שאני יודע מה לפסק, ומן השמים האירו את עיני ומצאתי ספר שבו היה כתוב כל הפסק". שמע זאת רבי משולם, ומיד קם ממקומו ואמר: "לבבות?! גם אני יכול! על התורה צריך לעמול ולהתנגע ולא לבכות", והלך לדרך. (שאל אביר ויגד)

על גדולי ישראל לדורותיהם, היתה נפרת אהבת התורה הטבועה בהם, עד שהיו מחבבים את התורה בכל נימי נפשם ודבוקים בה בכל מאודם. ספר רבי צדוק הכהן מלפלין על החוזה מלפלין, שאמר פעם על אחד מגאוני דורו, שהיה בעל פשר למרות שהיה עני מרוד, וכל ימיו היה מתמיד עצום בתורה, ומרב אהבתו את התורה היה חש תענוג נפלא ובריאות הגוף בשעת למודו, עד כדי כך, שגופו היה משמין מרב אהבת תורה, בלי לאכל מאומה, כי הפזון הרוחני של התורה היה משביע אותו יותר מכל מאכל גשמי אחר. (פרי צדיק)

כך מספרים גם על רבי אשר למיל רבה של גאלין וראב"ד ירושלים, אחיו של רבי נחום משאדיק, כי פעם אחת ישב עם חכמי ירושלים ונשא ונתן עמם בדברי תרומב"ם שהיו קשים בעיניהם, ואף אחד לא הצליח לישוב את הדברים. התעמק רבי אשר למיל בדבריו הקדושים של תרומב"ם, ולאחר גיעה עצומה, עלה בידו לפרש את דברי תרומב"ם, והוא מצא תרון הולם שישר את כל ההדורים וכל דבריו התבררו כפאמת לאמתה והיו מחוברים כשמלה. התמלא רבי אשר למיל בשמחה עצומה, ושמחת התורה אפפה את כל ישיבתו ומהותו, עד שקם ממקומו ויצא בגילה לשוב לביתו. עם יציאתו מבית המדרש לכוון ביתו, בירושלים העתיקה של אז, עוד בטרם נבנו השכונות החדשות שמחוץ לחומות ירושלים העתיקה, נתקל רבי אשר למיל בכמר נוצרי אחד, שעבר ברחוב מולו, ובעל פרוח נאלץ להביט בו כדי שלא להתקל. האיש היה בעל קומה תמידה, רחב ממדים ופניו שמיחות וצוהלות. תמה רבי אשר למיל על הדבר ואמר לחבריו בתמימה גדולה: "אמרו לי נא, כיצד יתכן שגוי ערל כזה, איש טמא ומשקץ, הגיע לשמחה כה גדולה ופניו כה מאירות? וכי מימיו זכה לתרץ אפילו רמב"ם מקשה אחד, שבזכות זה הגיע לשמחה כה גדולה?" (תפארת אבות)

מתמיד גדול ומפרסם היה בירושלים שלפני שנות דור, ושמו רבי גרשון לפידות. אהבתו לתורה היתה ללא מצרים, וכל ימיו חי בתחושה שהתורה היא מקור חייתו ומשוש חיו. וכה היה מבאר את הפסוק בתהלים: "לעולם לא אשכח פקודיך כי הם חייאתי", והיה אומר: "איך אפשר בכלל לשכח דברי תורה? הרי היא מקור החיות של כל אדם, וללא התורה אין לו כלל יכולת לחיות בעולם!" מספרים עליו, שבכל שנה היה עורך סיום על כלי הש"ס וארבעת חלקי השלחן ערוך, וכל זאת הודות להתמדתו העצומה. גם במוצאי יום הכפורים, כשפלים חזרו הביתה לאחר הצום הארוך, היה ממחר להבדיל על הכוס, ורץ שוב במסירות נפש לבית הפנסה, ושם התמיד בתורה כל העת. הוא לא היה מסוגל להפרד מן הגמרא אפילו לרגע, ואף כשעלה

שְׁאֵנִי עֲלֵי גְדוֹל, וַיֵּשׁ לִי זְכוֹנוֹ טוֹב מִמֶּנּוּ. אַךְ לֹא בֶן הַדְּבַר, פֶּשׁוּט עֲבָרְתִּי
עַל־הַסֵּפֶר 'קִצּוֹת הַחֶשֶׁן', אֲרֻבַּע מֵאוֹת פַּעֲמִים! וְכִי חֲכָמָה הִיא לְזַכֵּר
אֶת־דְּבָרָיו בְּמִדָּק, לְאַחֵר מִסֵּפֶר כֹּה רַב שֶׁל חֲזָרוֹת?" (אֲרוּחוֹת חֲסִידִים)

עַל בְּקִיאוּתוֹ שֶׁל רַבִּי אֲשֶׁר אֲנִשִּׁיל וַיֵּשׁ הִ"ד, רַבָּה שֶׁל נִדְיָפֶלוּ, סֵפֶר בְּנוֹ
בַּהֲקָדְמָה לְסִפְרוֹ שֶׁל־אָבִיו: "בִּשְׁנָה הָרִאשׁוֹנָה אַחֵר פְּטִירַת אָמוֹ, קָבַל
עַל־עַצְמוֹ לְסִים אֶת־כָּל־הַש"ס, אֶת־הַמְדַּרְשִׁים, אֶת־הַהֲאָרָה הַקְּדוּשָׁה
וְאֶת־הַתְּקוּנִים. חֲשׁוֹבוֹנִי הָיָה לְהַגְבִּיר קִצֵּת אֶת־שְׁעוֹרָיו, מִשְׁלָשָׁה דָּפִים
יוֹמִיִּים לְשַׁבָּעָה, וְלְסִים אֶת־הַמְדַּרְשִׁים וְאֶת־הַהֲאָרָה. זְכוֹנוֹנִי, שֶׁלִּקְרֹאת
סִיִּים הַשְּׁנָה הַצִּיעַ לִי, וְאֵנִי אֵין בֶּן "ד' שָׁנִים, שֶׁאֲבַחֵן אוֹתוֹ, לְרֹאוֹת אִם
אֲמַנֵם לִמַּד אֶת־כָּל־הַש"ס. 'אֲבָא חוּמֵד לוֹ לְצוֹן', אֲמַרְתִּי, 'הַכִּיצָד אוֹכֵל
לִבְחוֹן אֶת־אֲבָא, וְאֵנִי בַּעֲצָמֵי אֲבִי יוֹדֵעַ אֶת־הַפֶּשֶׁט בְּכָל־מְקוֹם בִּשְׁ"ס?
וְכֹה הִרְבוּתָא אִם אֲבַקֵּשׁ אוֹתוֹ שֶׁיִּקְרָא בְּמְקוֹם כָּל־שָׁהוּא, וְהָרִי אוֹתָהּ
שָׁעָה מִמֶּשׁ יָכוֹל אֲבָא לְתַפֵּס אֶת־הַסְּגִיָּה וְאֶת־פְּרוּשָׁהּ, וְכֵּן גַּם אִם
לִמַּד כָּבֵד אֶת־הַמַּסְכֶּת פַּעַם אַחַת קֹדֶם לְכוֹ'. אֲבָל אֲבָא נָתַן בְּיָדִי קִנְיָה
מִדָּה מְשֻׁכָּנֶה בְּיוֹתֵר, וְאֵנִי הַסְכַּמְתִּי לִבְחוֹן אוֹתוֹ. וְכֹךְ אָמַר לִי: 'אַתָּה
תִּבְחַן אוֹתִי בְּדֶרֶךְ פְּשׁוּטָה. הִנֵּה אֲנִי אֶפְנֶה אֶת־גִּבִּי אֵלֶיךָ, וְאֶסְתַּכַּל בְּדֶרֶךְ
הַחֲלוֹן לְחֹצֵר בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְאַתָּה תוֹצִיא מִסְכַּת מִתּוֹךְ אֲרוֹן הַסִּפְרִים,
כֹּךְ שְׁאֵנִי לֹא אֲרָאָה אֶת־הַמִּסְכָּת. אַחֲרֵי־כֵן תִּכְסֶּה אֶת כָּל־הַדֶּף, וְתִשְׁאִיר
בְּסֶדֶךְ־הַכֹּל כְּמָה שְׁאוֹרוֹת תַּחְתּוֹנוֹת בַּגְּמָרָא אוֹ בַּתּוֹסְפוֹת, וְאֵנִי אֶסְתַּכַּל
וְאֵגִיד לָךְ אִיזוֹ מִסְכָּת הִיא וְאִיזָה דָף". הֶעֱסַק מִצָּא חֵן בְּעֵינַי, וְנִגְשָׁתִי
לִבְחוֹן אוֹתוֹ. פְּתַחְתִּי מִסְכָּת שֶׁלֹּא לוֹמְדִים אוֹתָהּ בִּישִׁיבוֹת, כְּסִיתִי אֶת־
הַדֶּף כָּלוּ, וְהִשְׁאֲרִיתִי כְּמָה שְׁאוֹרוֹת פְּתוּחוֹת לְמִטָּה, וּבְקִשְׁתִּי אֶת אֲבָא
שֶׁיִּסְתַּבֵּב. זָכַר אֲנִי שֶׁהִתְעַפֵּיתִי מֵהָר, אַחֲרֵי שֶׁהִכִּיר אֲבָא מִיָּד לֹא כָל־
הַסּוֹס אֶת־הַמִּסְכָּת, וְאֵיךְ נִקַּב גַּם בְּמִסְפֵּר הַדֶּף, כִּפְּלוּ קִרְאָה אֶת־הַמִּסְפֵּר
מִתּוֹךְ פֶּתַח סְמוּי שֶׁהִכִּין לְעַצְמוֹ קֹדֶם לְכוֹ. פַּעַם אַחַת עָמַד רָגַע וְחָשַׁב,
הָיָה זֶה מְקוֹם מְסִים בְּמִסְכַּת זְבָחִים, חָשַׁב וְאָמַר 'דָּף פ"א אוֹ פ"ח', וְאֵיךְ
הוֹסִיף 'נִדְמָה לִי שֶׁאֵה בְּכָל־זֹאת דָּף פ"ח', וְכֵן הָיָה. כְּשֶׁלִּמַּדְתִּי בְּסִטְמֹר,
סִפְרִיתִי אֶת־הַדְּבָרִים לְאַחֵי רַבִּי מִרְדְּכִי הִ"ד בַּהֲזָדְמָנוֹת מְסִימָה, אֲבָל
הוּא לֹא הִתְפַּעֵל כָּלֵל מִדְּבָרִי, וְסִפֵּר לִי שֶׁבִּשְׁבִּילִי אֵין בְּכֹךְ מְשׁוּם חֲדוּשׁ,
שֶׁהָרִי הוּא בָחוּן אֶת־אֲבָא עוֹד לִפְנֵי כַּעֲשָׂרִים שָׁנָה, כִּפְּשָׁר הָיָה עוֹד עֲלֵם
צָעִיר בְּבֵית אֲבָא, בְּדֶרֶךְ זֶה מִמֶּשׁ לִפִּי בְּקִשְׁתוֹ, וְאֲבָא עָמַד בְּבַחֲנוֹת אֵלָה
יָפָה יָפָה וְהִפְלִיא בִּידְעוּתוֹ הַמְּדִימוֹת". (הַקְדַּמַּת שְׁמוֹן לִמְנוּחָה)

עַל־מִטָּתוֹ לְנוֹחַ מַעֵט, נָטַל עִמּוֹ אֶת־הַגְּמָרָא, וְהָיָה מַעֲיָן בָּהּ עַד שֶׁנִּפְלָה
עָלָיו תִּרְדָּמָה. וְאֵיךְ פֶּשֶׁקֶם, נָטַל יָדָיו וְהִמְשִׁיךְ לְהַגִּית בַּתּוֹרָה בְּכָל־רָגַע
פְּנוּי. פַּעַם אַחַת הִלֵּךְ רַבִּי גְרִשׁוֹן לְבֵית הַמְדַּרְשׁ שֶׁבִּשְׁכּוֹנַת בֵּיתִי בְּרוּיָדָא
בִּירוּשָׁלַיִם, בְּמִטָּרָה לְלַמֵּד שָׁם כְּדָרְכוֹ, אוֹלָם מִפְּנֵי שְׁבָאוֹתָהּ עַת כָּבֵד
הָיָה זָקֵן מְפֻלָּג, נָפַל בְּמִדְרָגוֹת וְשָׁכַב אֵין־אוֹנִים עַל־הָאָרֶץ. מִן הַשָּׁמַיִם
זָמְנוּ לָשֵׁם אֶת־אֶחָד מִתּוֹשְׁבֵי הַשְּׁכוֹנָה, שֶׁנִּחְרַד לְרֹאוֹת אֶת הַגָּאוֹן הַנִּיעֵרֵץ
שׁוֹכֵב עַל־הָאָרֶץ, וְמִהָרָה לְהִרְמֹז וּנְשָׂאוֹ אֶל־בֵּית הַמְדַּרְשׁ, שָׁם הִשְׁכִּיבוֹ עַל
הַסִּפְסָל כְּדִי שֶׁיָּנוּחַ מַעֵט. רַבִּי גְרִשׁוֹן הָיָה חוֹר פְּסִיד, נָשָׁם וְנָשָׁף בְּכַבְדוֹת
מִרְבַּ חֲלָשָׁה וְכָאֵב, וְהָאִישׁ שֶׁהֲצִילוֹ לֹא יָדַע אֶת־נִפְשׁוֹ. "מַה־תִּרְצֶה
לִישְׁתּוֹת, קָפָה אוֹ תָה?" שָׁאַל הָאִישׁ, אוֹלָם רַבִּי גְרִשׁוֹן לֹא עָנָה מֵאוֹמָה
מִרְבַּ חֲלָשָׁה. רַק לְאַחֵר מֵאַמְצֵן רַב, הֲצִלִּים לְהוֹצִיא אֶת־הַמְּלִים: "הֵבֵא נָא
לִי גְמָרָא שְׁבֵת!" זֶה הָיָה כָּל מִבְּקָשׁוֹ וּמִשְׁאֵת נִפְשׁוֹ. פַּעַם הִתְבַּטָּא וְאָמַר,
שֶׁכָּל־מִבְּקָשׁוֹ בְּעוֹלָם הָבָא הוּא, שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ גְּמָרָא גְּדוֹלָה עִם סֻטְגָּד חֻקִּי,
שֶׁיִּיכַל לְלַמֵּד שָׁם בַּהֲתַמְדָּה כְּפִי שֶׁהָיָה רָגִיל בְּעוֹלָם הָאֵל. וְאֲמַנֵם, בִּשְׁעַת
הַלְוִיתוֹ לִפְנֵי כְּשָׁשִׁים שָׁנָה, הִכְרִיז וְאָמַרוּ כִּי "אֲנוּ מְזִמְנִים בְּזֹאת לְנִפְטֹר
הַגְּדוֹל, סֻטְגָּד וְגְמָרָא בְּגוֹעֵדָן" ... (סִיפּוּרִים יְרוּשְׁלָמִיִּים)

רַבִּי זְלִיג רָאוּבֵן בְּנֵגִיס, רַבָּה שֶׁל־יְרוּשָׁלַיִם, נוֹדַע כְּגָאוֹן וּבָקִי בְּכָל־
הַתּוֹרָה כְּלָה. טוֹבֵי הַלְמָדָנִים בִּירוּשָׁלַיִם הָיוּ עוֹלִים לְבֵיתוֹ כְּדִי לְהִשְׁתַּעֲשֹׁעַ
עִמּוֹ בְּדְבָרֵי תּוֹרָה, וְעִמְדוֹ נִפְעָמִים אֶל מוֹל בְּקִיאוּתוֹ הַנִּדְרָה, שֶׁלֹּא רָאוּ
כְּמוֹתָהּ. סֵפֶר פַּעַם רַבִּי שְׁלֹמֹה זְלָמָן אוֹרְפֶּה, כִּי פַעַם עָלָה אֵלָיו כְּדִי
לְהַרְצוֹת בְּפָנָיו שְׁעוֹר שֶׁתִּכְנֵן לְמוֹסֵר לְמַחְרַת בִּישִׁיבָתוֹ, יִשְׁיבַת "קוֹל
תּוֹרָה". בְּמַהֲלָךְ הַשִּׁיחָה, הִזְכִּיר רַבִּי שְׁלֹמֹה זְלָמָן אֶת־דְּבָרָיו שֶׁל ה"קִצּוֹת
הַחֶשֶׁן", אוֹלָם רַבִּי זְלִיג רָאוּבֵן עֲצַר אֶת בֶּן־שִׁיחוֹ, וְהָעִיר לוֹ עַל אֵי־דִיקָה
מְסִים בְּהַצָּגַת דְּבָרֵי ה'קִצּוֹת'. עָמַד רַבִּי שְׁלֹמֹה זְלָמָן עַל־דַּעְתּוֹ, וְהָרַב
הַצִּיעַ לְהִבִּיא אֶת סֵפֶר ה'קִצּוֹת' וּלְבָדֵק בְּגוֹף הַסֵּפֶר, וְאֲמַנֵם הִתְבַּרֵּר
שֶׁהֲרָאֵב "ד' צִדֵּק וְלִשׁוֹן ה'קִצּוֹת' לֹא הָיְתָה כְּדְבָרֵי רַבִּי שְׁלֹמֹה זְלָמָן.
"שֶׁהָרַב יוֹדֵעַ טוֹב מִמֶּנִּי, יָדַעְתִּי כְּבֵד מִזָּמָן", סֵפֶר לִימִים רַבִּי שְׁלֹמֹה זְלָמָן
בַּהֲתַפְעֻמּוֹת, "יָדַעְתִּי גַּם שֶׁאֲרוֹנוֹ כְּבִיר וְהוּא בּוֹר סוֹד שֶׁאֵינִי מֵאֲבִד טִפָּה,
אוֹלָם בְּכָל־זֹאת הָיָה לִי בְּטָחוֹן שֶׁאֵין צוֹדֵק. שֶׁהָרִי אֲנִי הַסִּתְפַּלְתִּי בַּסֵּפֶר
רַק מִסֵּפֶר יָמִים קֹדֶם לְכוֹ, כִּפְּשָׁר הַכְּנִיתִי אֶת־הַשְּׁעוֹר, וְאֵלּוֹ הָרַב בּוֹדָאִי
רָאָה אֶת־הַדְּבָרִים לִפְנֵי זָמַן רַב, וְלָכֵן חֲשַׁבְתִּי שֶׁאֵין צוֹדֵק". וְכִשְׁרָאָה רַבִּי
זְלִיג רָאוּבֵן אֶת־מִבּוֹכָתוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁלֹמֹה זְלָמָן, אָמַר: "אַתָּה בּוֹדָאִי חוֹשֵׁב

מִמְלָכָה

אִישׁ צָעִיר לִימִים, נִכְנָס פַּעַם אֶל רַבִּי אִיזִיל חֲרִיף, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְקַבֵּל סְמִיכָה לְהוֹרָאָה. בְּחֵנוֹ רַבִּי אִיזִיל, וּמִצָּא כִּי אֵין בּוֹ לֹא תּוֹרָה וְלֹא
חֲכָמָה, שָׁכַן לֹא שָׁנָן אֶת־תְּלַמּוּדוֹ, וְכָל־מָה שֶׁלִּמַּד לֹא נִשְׁתַּמֵּר בִּידְיוֹ. פָּנָה רַבִּי אִיזִיל וְשָׁאַל אֶת־הָאִישׁ: "אָמַר נָא לִי, מַהוּ הַנוֹטְרִיקוֹן ת"ר
הַמוֹפִיעַ פַּעֲמִים רַבּוֹת בְּגְמָרָא?" תָּמָה הָיָה לְפָשֶׁר הַשְּׁאֵלָה הַפְּשׁוּטָה, וְאָמַר מִיָּד: "הָרִי דְּבַר זֶה כָּל יָלָד קָטָן יוֹדֵעַ, ת"ר הָרִיחוּ 'תְּנוּ רַבְּנָן'".
חִידָה רַבִּי אִיזִיל וְשָׁאַל: "וְשָׂמָא תֹאמַר לִי, כְּמָה נֵאמַר תְּנוּ רַבְּנָן, וְלֹא רַבְּנָן תְּנוּ?" נְבוֹד הָאִישׁ וְשִׁתַּק, וְרַבִּי אִיזִיל עָנָה בְּחִירְפוּת: "מִפְּנֵי
שֶׁהוֹרָאָה יֵשׁ כָּאֵן לְכָל־אָדָם. כְּדִי לְהַגִּיעַ לְהִיּוֹת בְּגֵד 'רַבְּנָן', צָרִיךְ לְקַנֵּס קֹדֶם־כָּל־תְּנוּ, לְחַזֵּר וּלְשַׁנֵּן אֶת־הַלְּמוּד..."

דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אִיזִיל חֲרִיף, לֹא הָיְתָה נוֹחָה מֵאוֹתָם צוֹרְבִים צָעִירִים, שֶׁהָיוּ לוֹמְדִים בְּמַהֲרָה וּבְחִפְזוֹן דָּפִים רַבִּים, כְּלִי לְשַׁנֵּן אֶת־תְּלַמּוּדוֹם
וּמִבְּלִי לִירֵד לְעַמְקֵם שֶׁל־דְּבָרִים. חֲבוּרָה מְסִימָה שֶׁל־תְּלַמְּדִים הָיְתָה בְּעִירוֹ, שֶׁהָיוּ שׁוֹקְדִים בְּמִרְץ רַב עַל לְמוּד מַהֲרָה שֶׁל דְּפִי גְמָרָא
כְּכֹל הָאֲפָשֶׁר, וְאֲמַנֵם שָׁנָנוּ אוֹתָם כְּמָה פַּעֲמִים, אֲבָל כְּלִי הַבְּנָה וּבְלִי חֲזָרָה אֲמַתִּית. נִעְנָה רַבִּי אִיזִיל וְאָמַר עֲלֵיהֶם: "צָאוּ וְרֹאוּ, כְּמָה עָמַל
וַיִּגְיַעַה מְשִׁקִּיעִים תְּלַמְּדִים אֵלּוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא לְדַעַת..."

רַבִּי אִיזִיל מְפוֹנִיבֵז הָיָה אוֹמֵר, כִּי מַעֲוֹלָם לֹא נִצְחוּ אָדָם חוּץ מִעֵגְלוֹן אֶחָד. פַּעַם נָסַע בַּעֲגָלָה, וְכִשְׁהִגִּיעַ זָמַן תַּפְּלַת הַמְּנוּחָה, יָרְדוּ כָּל־
הַנוֹסְעִים לְהַתְּפַלֵּל. בַּעֲדֵי הָרַב שֶׁקוֹעַ בַּתְּפִלָּה, כָּבֵד סִים הָעֵגְלוֹן אֶת־תַּפְּלָתוֹ וּפָנָה לְטִיפֵל בְּסוּסָיו. לְאַחֵר הַתְּפִלָּה פָּנָה אֵלָיו הָרַב וְשָׁאַל: "כִּיצַד אַתָּה זָרִיז יוֹתֵר מִמֶּנִּי בַּתְּפִלָּה? וְכִי בָקִי אַתָּה בַּסְּדוֹר הַתְּפִלָּה יוֹתֵר מִמֶּנִּי, אוֹ שְׂמָא שֶׁנָּתַת אֶת־מְלּוֹת הַתְּפִלָּה פַּעֲמִים רַבּוֹת יוֹתֵר
מִמֶּנִּי?" הִשִּׁיב הָעֵגְלוֹן מִיָּד בְּחִיּוֹב, וְאָמַר: "בּוֹדָאִי! שֶׁהָרִי עַד אִיזָה גִיל לִמַּד הָרַב לְקִרְאָה בַּסְּדוֹר? עַד גִּיל חֲמֵשׁ לְכָל הָיְתָה, וְלְאַחֵר מִכֵּן לִמַּד
חֲמֵשׁ, מִשְׁנָה וְגְמָרָא. וְאֵלּוֹ אֲנִי, לְמַדְתִּי לְקִרְאָה בַּסְּדוֹר עַד הִגִּיעִי לְמַצּוֹת. וְכִי אֲפּוֹא בָקִי מִשְׁנִינוּ בְּמַלּוֹת הַתְּפִלָּה?"...

דבר התורה שלי

לשאלון השבת

רשמי ילדות נחקקים בנפש

"הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגו' למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את יי' וגו' ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את יי' וגו' (דברים לא, יב-יג).

בזמן שבית המקדש היה קיים, אחת לשבע שנים במוצאי חג הסוכות, נערך מעמד נדיר ומיוחד שנקרא "הקהל". ירושלים לבשה חג, ורבבות יהודים מכל קצוות הארץ היו מתאספים לשמע את מלך ישראל קורא מספר דברים. היחודיות של מעמד זה הייתה שהוא כלל גם נשים וטף.

הגמרא במסכת חגיגה (ג' ע"א) **שואלת לשם מה היה צורך להביא את הטף:** אנשים באים ללמד ונשים באות לשמע, טף למה באים?

עונה הגמרא: "כדי לתן שכר למביאיהן".

לכאורה תשובת הגמרא אינה מתאימה לפסוק שבו נאמר "ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו", משמע ששיק שמיצה ולמוד בבנים קטנים אשר לא ידעו, ומדוע הגמרא אומרת שהסבה היא רק כדי לתת שכר למביאיהן?

מבאר הגאון **רבי יצחק עראמה זצ"ל** בספרו **"עקדת יצחק"** (סוף שער ק"ב, עמוד קל"ג ע"א) שרשמי ילדות נחקקים עמק בנפש. **וגרסא דינקותא אינה משתכחת לעולם.** גם אם תכן המעמד ישכח מהילד, החוויה תותיר עליו רשם כביר שיאיר לו את הדרך לכל החיים, וגם כי יזקין לא יסור ממנה.

אם כן, הפסוק מדבר על העתיד: "ובניהם אשר לא ידעו ישמעו" – די להם לשמע ולראות את המעמד החגיגי בהקהל, לחזות במלך העומד על בימה גדולה (עין סוטה מ"א ע"א) וקורא מספר פרשיות מן התורה, ועל ידי כן: **"ולמדו"** בעתיד ליראה את ה' אלוהיהם, וכבר תקל משא האבות וטרחם המוטל עליהם להביאם בעל מלכות שמים, במה שקדם להם מההרגל בקטנותם.

וזוהו "שכרם" של הוריהם שהביאום, שכאשר יגדלו הנערים, הם לא יצטרכו לעמל קשה על חנוכם.

(אוצריתנו)

שבת שלום ומברק!

דברים

ואתחנן

עקב

ראה

שופטים

כי תצא

כי תבוא

ניצבים

וילך

האזינו

וזאת הברכה

ממקום מלבנו תופיע, והמליץ עלינו כי מביאים אנו את מתי המלך בציון. בקרוב בימינו לעולם ועד תשכון, תתגדל ותתקדש ברוך וירושלים עירך לדור ודור ולנצח נצחים. וענינו תראנו מלכותך בדבר האמור בשירי עקב. על ידי דור משנת צדקך:

מכניסי רחמים הכניסו רחמינו לפני בעל התרומים משמיע תפלה השמיעו תפלתנו לפני שומע תפלה משמיע צעקה השמיעו צעקתנו לפני שומע צעקה. מכניסי דמעה הכניסו דמעותינו לפני מלך מטרות ברמעות. השתדלו ותרבו תתנה ובקשה לפני מלך א-ל רם וגשם:

קול ברמה נשמע, נהי כבי תמרוצים רחל, מכבה על-בניה, מאנה להנחם על-בניה, כי איננו, כה אמר ה', מגיע קולך מכבי, וענין, מרמעה: כי יש שכן לפעלתך נאם ה', ושב מארץ אויב, ויש-תקוה לאתריהם, נאם ה', ושבו בנים, להגדלם: תפלה לפני כי נעמך, ולפני ה' ישפך שיתו, ה', שמעה תפלת, וישועתי אלך תבוא. אל תסתר פניך, מפני כיום צר לי:

ישמך א-להים באפרים וכמנשה. וברכה זו וישמך, ואר זו פניו אליך ויהיך, וישא זו פניו אליך וישם לך שלום: **א-להים צ-באות** שוב נא הבט משמים וראה ופקד נפן זאת, וכנה אשר נמעה וימיר ועל בן אמונתה לך: **המלאך הנא** אתי מב' רע ברך את הנערים. ונקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק. וידעו לרב בקרב הארץ:

אכינו מלבנו, תננו ועננו, כי אין כנו מעשים. עשה עמנו צדקה וחסד והושיענו: **בשעה שאלך** תפושית כא עומר על גג בית המקדש ומשמיע לישראל ואומר: עמים הגיע זמן נאלצתם ואם אין אתם מאמינים ראו באורי שוורת:

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת, ולמדה את בני ישראל. תורה הקדושה, התחנני בבקשה, פני הצור נערין בקדשה: **צמאה לך נפשי**, כמה לך בשרי, בארץ ציה ועדך בלי מים. בן בקדש חיותך לראות עוף ובבדך:

הצלחה ברוחניות ובגשמיות
לבתא וגבראל יושיע ומשפחתם הי"ו

להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999

להצלחת נתנאל יעקב
וגליה בלוקה הי"ו
והבנות אוריה ויסכה הי"ו
ולע"נ אליהו בלוקה
בן חנה ז"ל

להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999

לרפואת
שילה (שוקי) סעיד
בן ר' שלום הי"ו

בזשלי מאידים

הגביר של העיר

פאן... הכרזת קדם שאגה מחפש עבדה, לא???

וְכָן... כְּמוֹכֵן... אֲנִי אֶשְׁמַח מְאֹד!!!

וְכָן... בָּא אֲנִי...

טוֹב וְיִפְהָ! תִּקְבֵּל אֶת הַמְּגִיעַ לְבָבִי!!!

וְכָן, אֲנִי מוֹכֵן לְבָצֵעַ אֶת הַמְּלָאכָה תַּכְרֵךְ וְיָמִיד...

וְכָן... הִנֵּה כָּבֵד כָּל כֶּהֱ... אֲבָל לֹא נוֹרָא... בְּעוֹד יָמִים סְפָרִים, יִתְכַּן שֶׁכָּכֵר לֹא אֶצְטָרֵךְ לַעֲבֹד בְּכָל־...

וְכָן... הִנֵּה, הַבָּאֲנִי אֶת הָאָרוֹן... אוֹכֵל לְקַבֵּל אֶת הַמְּגִיעַ לִי?

וְכָן... הִנֵּה, הַבָּאֲנִי אֶת הָאָרוֹן... אוֹכֵל לְקַבֵּל אֶת הַמְּגִיעַ לִי?

בְּגִילִי, זֶה כָּכֵר קֶשֶׁה מְדִי לַעֲבֹד... הַכְּחוֹת שְׁלִי אֵינָם כְּכִי שְׁהִיוּ כַּעַם...

כּוֹדֵאִי!!! כּוֹדֵאִי!!! הִנֵּה לְךָ חֲצִי רוֹבֵל, בְּדִיק כְּכִי שְׁסַפְכֵנִי...

זמירות לשבת

רחם, נא ה' א-לֵהֵנוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ, וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכֵּן כְּבוֹדְךָ, וְעַל מְלִכּוֹת בֵּית דָּוִד מְשֻׁכֵּד, וְעַל הַבֵּית הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ:

כֹּאִלֵּי תַעֲרַג עַל אֲפִיקֵי מַיִם, כֵּן נַפְשֵׁי תַעֲרַג, אֵלֶיךָ א-לֵהֵנוּ. צִמְאֹה נַפְשֵׁי, לֹא-לֵהֵם לֹא-לְךָ, מֶלֶךְ, מֶלֶךְ אֲבוּא, וְאַרְאֵה, עֲבֵי א-לֵהֵנוּ:

הַמּוֹלַע עַל מַעֲשֵׂיךָ, וְהַשֹּׁמֵעַ בְּמַעֲשֵׂיךָ, וְיֹאמְרוּ לְךָ חוֹסְדֵי, בְּצִדִּיק עֲמוּסֵיךָ. תִּקְדֵּשׁ אֶרֶץ, עַל כָּל מַעֲשֵׂיךָ, כִּי מְקִדְשֵׁיךָ, בְּקִדְשֶׁיךָ קִדְשֶׁיךָ, נֶאֱחָ לְקִדְשֶׁיךָ, פֶּאֶר מְקִדְשֵׁיךָ:

אֵין עִירֶךָ לֶךָ ה' א-לֵהֵנוּ בְּעוֹלָם הַהוּא, וְאֵין וּלְהֶךָ מִלְכֵנוּ, לְחַיֵּי הָעוֹלָם בָּא. אָפֶס בְּלֶחֶךָ גּוֹאֲלֵנוּ לַיְמֹת הַמְּשֻׁכֵּת, וְאֵין דּוֹמָה לְךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לְתַתִּית הַמַּתִּים:

י-ה אֲבִיכֶם נָעַם שֶׁבֶת הַמִּתְאַמֵּת וּמִתְאַדָּת בְּסִגְלֶתְךָ. מִשָּׁךְ נָעַם וְרִאֲתֶךָ לְעַם מְבֻקָּשׁ רְצוֹנֶךָ. קִדְשֶׁיךָ בְּקִדְשֶׁיךָ הַשֶּׁבֶת הַמִּתְאַדָּת בְּתוֹרֶתְךָ. פֶּתַח לָהֶם נָעַם וְרִצּוֹן לְפָתוֹחַ שְׁעֵי רְצוֹנֶךָ: תִּהְיֶה הַחַד שְׁמוֹר שׁוֹמְרֵי וּמִצְוִים שֶׁבֶת קִדְשֶׁיךָ. כֹּאִלֵּי תַעֲרַג עַל אֲפִיקֵי מַיִם כֵּן נַפְשֵׁי תַעֲרַג לְקַבֵּל נָעַם שֶׁבֶת הַמִּתְאַדָּת בְּשֶׁם קִדְשֶׁיךָ. הַצֵּל מֵאֲחֵרֵי לְפָרֵשׁ מִן הַשֶּׁבֶת לְבִלְתִּי תִּהְיֶה סִגוֹר מֵהֶם. שֶׁשָּׁה יָמִים הַמְּקַבְּלִים קִדְשֶׁיךָ מוֹשְׁבֶת קִדְשֶׁיךָ. וְיִתֵּן לָהֶם בְּאִמָּת וּבְאִמּוֹנָת לְעַבְדְּךָ:

וְיִהְיֶה רַחֲמֶיךָ מִתְגַּלֵּים עַל עַם קִדְשֶׁיךָ. לְהַשְׁקוֹת צִמְאֵי הַסֶּדֶק מִנְהַר הַיּוֹצֵא מִעֵדֶן. לְעַשֵּׂר אֶת יִשְׂרָאֵל בְּתַפְאֵרַת הַמַּפְאִרִים אוֹתְךָ (בַּיּוֹם שֶׁבֶת) עַל יְדֵי שֶׁבֶת קִדְשֶׁיךָ. כִּי שֶׁשָּׁה יָמִים לְהַנְחִילֵם נִחְלָת וְעַקֵּב בְּחִירֶךָ:

הַשֶּׁבֶת נָעַם הַנִּשְׁמָוֶת, וְהַשְׁכִּיעַ עַנַּן הַרְוּחוֹת, וְעַד הַנִּפְשׁוֹת. לְהַתְעַדֵּן בְּאִהְבָתְךָ וְיִרְאָתְךָ. שֶׁבֶת קוֹדֵשׁ נַפְשֵׁי חוֹלֵת אֲהֵבְךָ. שֶׁבֶת קוֹדֵשׁ נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יְחִסִּינוּ. יְרוּחַן מְדִשֵּׁן בִּיתְךָ:

להצלחת אהרון ודורין קלנדרוב ובני ביתם הי"ו בפרנסה, רפואה שלמה, וחינוך לילדים	להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999	להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999	להצלחת ג'קי ושמריט סורג'ון וילדיהם הי"ו	להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999

משכן שילה

תקציר: חייקל חולם בלילה ובהקיץ כיצד יראו חיייו במדה ואכן יזכה בהגהלה הגדולה. בין לבין, הוא מתעורר למציאות ההפוכה בה הוא חי ומתעורר...

המחשבה הראשונה

זמירות לשבת

אבא שבשמים, אומר לנו אנכי אסתיר פני ביום זהווא. אבא רבי נחמן אומר: ואפילו בהסתרתה שבתוך התסתרה גודאי גם שם נמצא השם ותבדק. גם מאחורי תרדברים הקשים העוברים עליך אני עומד:

רבונו העולמים ודעתי כי הנני כדרך לבר בחסדך ביד היוצר. ואם גם אתאמין בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולהציל נפשי. מבדעני עקד ועזרתך אין עזרה וישועה:

שיר למעלות אשא עיני אל הקדוש מאין ובא עזרי: עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ: אל ותן למוט רגלך אל ינום שומרך: חנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל: ה' שמרך ה' צלך על יד ומימך: יומם השמש לא יקבה וירח בלילה: ה' ישמרך מבלי רע ישמר את נפשך: ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם:

אדון עולם אשר מלך: במרם כל יציר נקרא: קצת נעשה בחפצנו כל: איז מלך שמו נקרא: ואשרי בכלות הכל: לברו ומלך נקרא: והוא יתה והוא יתה: והוא יתה בתפארת: והוא אחר ואין שני: להמשיכו ולהתברכה:

כלי ראשית כלי תכלית: ולו העו והמשינה: כלי ערך כלי דמיון: כלי שני ותמורה: כלי חבור כלי פירוד: גדול בת ונבירה: והוא א-ל ותי גואלי: וצור תכלי כיום צרה: והוא נסר ומנוס: מנת כוסי כיום אקרא:

והוא רופא והוא מרפא: והוא צופה והוא עזרה: בידו אפקיר רוחי: בעת אישן ואעזרה: ועם רוחי גזיתי: א-דני לי ולא אירא: במקדשו תגל נפשי: משיחני ישלח מתהרה: ואז נשיר בבית קרשי: אמן אמן שם הנורא:

להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999	להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999	להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999	להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999	להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999

גבורה בארץ הזהב

סבא, איך בכלל הגעט להיות פֿון עשיר?

התחלתי כמזכיר תפוחים וה' שלח ברכה במעשה ידי. שכרתי נערים יהודים לעבוד עמי וייתנו לי מעט-מעט מרווחים. אחר כך פניתי למכור גם תפוחים ועגבים... כך התחלתי לסחר בפרות וכן התחלתי ליצור מוצרים טובים ואז פתחתי בית חרושת...

סבא, תראה, כתוב פה בעתון שאמרת אחד האנשים העשירים יותר באמריקה!

ריוויה, לעשור בעולם הזה אין מעמדות, העקר זה לעשות מצוות כדי להתעשר בעולם הבא.

הו, דופקים בדלת. מעין מי זה.

אבש לפתח.

אבל דעו לכם ילדים - שום דבר לא בזכותי, הכל בחסדי הקדוש ברוך הוא!

ואני ברח חסדך אבוא ביתך אשתחית אל תיכף קרשך מבעתך ישראלי.

ואני נתתי לך שכר אחר על אחיך אשר לקחת מיד האמרי בתרבי ובקשת.

ואתה קרוש וישב תחלות ישראלי.

ובא ציון גואל ולישבי פשע בעצב נאם ה'.

ובאו האבדים בארץ אשור והנחיתם בארץ מצרים והשתחוו לה' בחר הקדש בירושלים.

- דוד עזריאל
דודות אהרן מנחם
- רבי
הגאון והשופט המהולל
האדמו"ר מבראש
- רבי
שמואל אמסלם
ראשון סודות - מוה"ק
- רבי
נחמן מאור וסופר
מסכת משיבט - פיקוד
- רבי
נחמן בוקרוב
מסכת ורבים
- רבי
משה דאנני
מסכת סודות - מוה"ק
- רבי
קלמן קרויזשט שפירא
האדמו"ר מבראש
- רבי
יעקב בוסקוויץ
מסכת משיבט - מוה"ק

שידורים חסידים

והיה בעין שתול על פלגי מים אשר פרוי יתן בעתו ועלה לא יבול, וכל אשר יעשה וצליח.

והיו למששה שאסר ורחקו כל מבצעך ויש עריך אלסך כמוש חתן על בלה.

והביאותם אל הר קרשי ושמתם בבית תפלתו עולתיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים.

והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנחיתם בארץ מצרים והשתחוו לה' בחר הקדש בירושלים.

ובכן צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלו וחסידים ברנה יגילו.

ובכן תן כבוד לעמך תהלה ליראך ותקנה טובה לדורשיך ופתחון פה למיחלים לך, שמחה לארץך ששון לעירך וצמיחת קרן לדור עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך במתרה בימינו.

והאר צנינו בתורתך, ודבק לבנו במצותיך, ונתן לבבנו לאהבת וליראה את שמך, ולא נבוש ולא נבלם ולא נשכל לעולם ועד.

ואשר ואחקדש בקדשה של מעלה, ועל ידי זה ישפע שפע רב בכל העולמות ולתקן את נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו מכל סיג ופגם, ולשחרנו ולקדשנו בקדשתך העליונה, אמן סלה.

ואמר ביום ההוא הנה אלסנו זה קונו לו ויושענו זה ה' קונו לו נגילה ונשמחה בישועתו. ואנחנו עמך וצאן מרעיך נודה לך לעולם לדור ודור נספר תהלתך.

לעילוי נשמת
שלום ציון כהן
בן שרה ז"ל
נלב"ע י"א טבת ה'תשע"ט
תנצב"ה

להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999

להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999

להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999

לעילוי נשמת
דוד לוי
בן נוריה ז"ל
נלב"ע כ"ז טבת ה'תשפ"ה
תנצב"ה

משכן
שידור

שידורים חסידיים

עליזן על כל הארץ.
 נתן לך האלקים מלל השמים
 לשמוע הארץ ויב דגן ותירוש.
 ולירושלים עירך ברחמים
 תשוב. ותשמן תזכיה כאשר
 תשוב. ונתה אותה כקרום
 בלמינו כגן עולם. וכסא דוד
 עבדך מוריה לתוכה תבין.
 ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.
 ויתר יעקב עליו ויאבק איש
 עמו עד צלות השחר.

וְתָן כֶּנֶס יָצָר מִוֶּיךָ, עֲלֶיךָ?
כִּמְאֵת וּבִרְאָהּ וּבִאֲהָבָה.

אָז

כִּרְנִי נָא וְחֻקֶּיךָ נָא אֶךְ הַפֶּעַם
זֶה הָאֵל-לְהוֹיִם, וְאֶנְקֶשָׁה בָּם
אֶת מִשְׁתֵּי עֵינֵי מַלְאָכֶיךָ.

ח

חֻק וּמִלָּה מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ.
אֲמִינִי וְעֵשֶׂה כְּשִׁמְךָ, וְהוּא
יִשְׁלַח בְּמַעֲשֵׂה דִרְנִי. בְּרַבָּה
וּבְחִלְהֹתָ.

חֲמִל עַל מַשְׁחָמִי, וְתִשְׁמַח
בְּמַעֲשֶׂיךָ, וְאִמְרוּ לְךָ חֲסִידֶיךָ:

בַּדָּרְדָּר עֲמוּסִיד,
תִּקְרַשׁ אֲדוֹן עַל כָּל
מַעֲשֵׂיךָ. כִּי מִקְדָּשֶׁיךָ
בְּקִרְיָתְךָ קְדֹשֶׁת נָאֵה
יִקְדָּשׁ פָּאָר מִקְדָּוִשִׁים.
חֵק וְזֶמֶן נָתַן לָהֶם שָׁלוֹם
וְיִשְׁנוּ אֶת תַּפְפֻּרֵיהֶם פֻּעַל
אֱמֶת שֶׁפַּעֲלָתוֹ אֱמֶת,
וְלִבָּנָהּ אָמַר שֶׁתִּתְחַדֵּשׁ.

ט

טוב לִי תורת פִּיךָ
מֵאֲפִי זָהָב וְכֶסֶף.

לעילוי נשמת
ישראל ציון ז'
בן עליזה הי'
נלב"ע י"ח אייר ה'תשנ"ב
תנצב"ה

לעילוי נשמת
שרה ציון
בת חנה ז"ל
נלב"ע י"ח אייר ה'תש
תנצב"ה

לעילוי נשמת
אוריאל יצחקי ז"ל
בן **אסנת** הי"ו
ע"ט"ו ניסן ה'תשמ"ג
תנצב"ה

**להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999**

לעילוי נשמת
שמחה בת אברהם
עווד הלוי גמליאל ז"
אובן בן סאלם גמליאל ז"
יאת בת מנשה מהצרי ז"
תנצב"ה

השחר מקדצי

אינני מאמין לגדל מזלי הטוב אשר שפר עלי בראותי את כבוד האסיר העבד קעיד ירום הודו אשר שמעו הולך למרחוק. רק ירמז לי האסיר אשר עבד הוא מבקש ומיד אודדו להמציא לו את המיקב שבבבדי הסוחר.

שירים חסידים

קדש את שמך על מקדשי
שמך, וקדש את שמך
בעולם, ובשמימי הרים
ותגבית קרננו למעלה,
והושיענו בקרוב למען
שמך.

קדשנו במצותך וכן
חלקנו בתורתך ושבחנו
משובך ושמחנו בישועתך
וסתר לבנו לעבדך באמת.

צוה ישועות יעקב.
ציון הלא תשאלי לשלום
אסירך.
צמאה נפשו לאלקים
ל'א-ה' ה' מתי אבוא
ואראה פני אלקים.

קול צהלה ורנה. שפתינו
או תרננה. אנא ה' הושיעה
נא. אנא ה' הצליחה נא.

עוד אבינו ה'.
עוד ושמע בערי יהודה
ובהצות ירושלים קול ששון
וקול שמחה קול חתן וקול
כלה. קול מצהלות חתנים
מחפתם ונערים ממשחת
נגינתם.
עורה כבודי עורה הנבל וכנור
אעירה שחר.
עו ותרד לבושה ותשחק ליום
אחרון.
על ידי נגונים ומחאות כף
מתמקטין כל הדינים.
עם ישראל ה'.

פתח שערי שמים
לתפלתנו.
פתחו שערים ונבא גוי
צדיק שמר אמונים.

נעלה נעלה, נעלה נעלה, נעלה
לבוית המקדש ברנה, נעלה,
ברנה, נשתחווה. ברנה, נעלה,
ברנה, נשתחווה.
נגיל ונשיש בזאת התורה.

סימן טוב וקול טוב יהא לנו
ולכל ישראל.

עברו את ה' בשמחה באו
לפניו ברנה.

לעילוי נשמת
יצחק גולן
בן שרה ז"ל
נלב' י"ד אב
ה'תשס"ג
תנצב"ה

להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999

לעילוי נשמת
דניאל אביטל
בן חסיה ז"ל
נלב' י"א סיון
ה'תשס"ד
תנצב"ה

להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999

לעילוי נשמת
רוח שושן
בת חביבה ז"ל
נלב' י"ד טבת
תנצב"ה

משכן
שילה

תקציר: רבי שמעון נושא תפלה חרישית לבוּרָא על ספון האגנה. לאחר טלטלות ים נוספות וארפות, ספינת השודדים עוגנת באַלפסנדריה ורבי שמעון מובל עם שאר האסירים למכירה בשוק העבדים הגדול.

הדוד צדיק
לדאחא את מוֹדֵד

רבי
מאיר ווינקין
רבה של סבירא

רבי
מאיר יצחק הרשקוויץ
האדמו"ר מאוסטריצא

רבי
מייזלע נאמשיץ
הב"ד ארומה ישיבה ב"ד

רבי
נח וויזנברג
ראש ישיבת אש התורה

רבי
שמעון שקאפ
מנהיגי חב"ד ב"ד

רבי
שלום קאגאן
מנהיגי חב"ד ב"ד

רבי
ציון חרשקוויץ
ראש השו"ת

המשורר יצחק בעד"ה

והיכן הוא אחיד? איננו רואה כאן משימה הדומה לך ולי במסגרת

במסגרת המסע צגנה האגנה במגדור וישם פדו אותה בנ הקהלה היהודית ושלחיהו להפשי

וכיצד עפל לומד תורה בידי שודדי ים? האם עקבים הולמים לשוט בגרבי היים?

לומדי התורה עקבים להיות ספוגים בנפתי המדרש אולם אני נלוייתי לאחי הסוחר במסעו חוצה הימים ובמסגרת המסע נשביע

מפשה אצילי שקנה מתאים רק לאדם מיוחד בטיע. האמת היא כי הגעתי לשוק במסגרת למצא נגן אשר יספח את הגנע רחבי הימים המשתרעים סביב אחזתי העהדרת. האם נראה לך כי תמצא את הכחות הדראשים לאחד במסגרת קראוי?

ומדוע לא פדו גם אותה? האם אין קדימה לחכם דת על פני סוחר?

הם אכן בקרו לפדותי אולם אני בקשתי מהם שיפדו את אחי למען יוכל לשוב לביתו ולפרנס את בני משפחתו ואת בני משפחתי

בדואי שכן הבט במבנה גופו החסון ומבריא

וכמה תבקש עבורו
על כל מרשע שבמותר?

במה תבט בנע פדיון בעיר מגדור?

אלף דרזמות

מחמת הקבוד הרב אותו רחש אני להוד מפלתו אסתפק בקיום צנע ביחור של שלשת אלים מקצועות בלבד

שירים חסידים

ובמלכות בית דוד
משחק, במתרה יבוא
ונגל לבנו

שמעתי שהיו אומרים
אשרי מי שקא לאבן
ותלמודו בידו

תורת אמת נתן לנו,
ברוך אשר בחר בנו.
תורת ה' תמונה משיבת
נפש, עדות ה' נאמנה
מחכימת פתח.
תחשב טוב וידה טוב.

שמת תשמח רעים
האהובים בשמחה וצורך
נגן עדן מקדם

שמחו את ורשלים
וגילו בה כל אהבה
שישו אתה משיש כל
המתאבלים עליה

שמחו בבנין שלם כאור
פניך תבהיקם, ורנן
מורשן ביהך ונחל צניק
תשקם.
שמחנו ה' א-לחינו
באלהינו הנביא עבדך,

שומרים הפקר לעירך כל
היום וכל הלילה

שיר למעלות אשר עני
אל התרים מאין יבא
עזרי

שישו ושמחו בשמחת
תורה, והנו קבוד לתורה
כי טוב סתרה מקל
סחורה מופ ומפגנים
וקרה נגיל ונשיש בזאת
תתורה כי היא לנו עז
ואורה

שאו שערים ראשיכם
והנשאו פתחי עולם, ויבוא
מלך תקבוד

שבחי ורשלים את ה'
הללי אלקיך ציון.
שהתנו וקמנו והגיענו
לזמן הזה

שומר ישראל שמור
שארית ישראל

רחמנא דעני לעני ענינא.
רבי שמעון בן יוחאי אומר:
חס ושלום שתשתבח תורה
מישראל, כי לא תשכח
מפי דרעו.

מעבד שיעור

לעילוי נשמת
ר' עמרם בן שטרית
בן תמוז'ל
נלב"ע ח' טבת ה'תש"פ
תנצב"ה

להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999

לעילוי נשמת
ר' אליעזר טויטו
בן רחל מסעודה ז"ל
נלב"ע ל' שבט
תנצב"ה

להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999

לעילוי נשמת
לאה טויטו ז"ל
בת אדל הי"ו
נלב"ע י"ז ניסן ה'תשפ"ב
תנצב"ה

סיפורו של
יונה הנביא
על פי המקורות

ספר יונה

חתימה טובה לקוראים היקרים!

רקע והקדמה ילדותו של יונה

בהקדמה לספר יונה, נביא בקצרה את ספור ילדותו של יונה בן אַמְתִּי הַנְּבִיא, כפי המבואר בספר מלכים ובדברי חז"ל.

ספורנו מתרחש בתקופת בית המקדש הראשון. בעיר צרפת, על יד צידון שבנחלת שבט אשר התגוררה אשה אלמנה ולא בן ושמו יונה. אַמְתִּי בעלה הצדיק נפטר זה מכבר והשאיר אותה לבדה לזאג לכלכלת הבית וגדל את בנה הפעוט.

יום אחד הגיע לעיר אליהו הנביא, ועל פי צווי ה' הוא בא להתגורר בבית האלמנה. אליהו שהה כל היום בקומה העליונה, ואלו האלמנה ובנה יונה התגוררו בקומת הפניסה.

יום אחד חלה הילד יונה. לדאבון לב אמו, מחלתו גברה, והוא מת. האלמנה באה לאלהיו הנביא וספרה לו את אשר ארע.

נשל אליהו את הילד, העלהו למעונו אל הקומה השנייה, והשכיבו על משתו. לאחר מכן נשא אליהו תפלה לבוֹרָא העולם שיחוס וירחם על האלמנה ועל בנה, יעשה נס ויקים את הילד לתחייה.

ה' שמע לתפלת אליהו, והילד יונה קם לתחייה. החזיר אליהו את הילד לאמו ואמר לה: "ראי, בנך חי!" הודתה האלמנה לאלהיו הנביא ואמרה לו: "כעת ידעתי שאיש אלקים אתה ודבר ה' בפיך אמת".

הילד יונה גדל והוא יונה הנביא. משגדל יונה הוא עבר מהעיר צרפת לעיר גת-חפר שבנחלת שבט ובלון. כעת נתחיל לספר את המספר בספר יונה, על פי מדרשי חז"ל:

יונה נביא ה'

יונה היה תלמידו של אלישע הנביא, שהיה תלמידו של אליהו הנביא.

הרחבה: יש מפרשים שיונה היה בן האשה השנומית שאלישע החיה.

הוא נשלח על ידי אלישע לשליחויות שונות. אולם למרות היותו תלמידו של נביא, הוא עצמו בתחלה לא היה נביא, ולא זכה שיתגלה אליו דבר ה'. יונה הצדיק השתוקק לזכות אף הוא למעלת הנבואה – שגם אליו תגלה הקב"ה ויאמר אליו את דברו.

שנה אחת, פתח הסכות, עלה יונה בן אַמְתִּי לרגל לירושלים והשתתף בשמחת בית השואבה. השמחה העצומה שאפפה את כל המשתתפים לא פסחה אף עליו, והוא חש התרוממות רוח מיוחדת.

חז"ל אומרים ששמחה מביאה לנבואה. והנה, מתוך השמחה זכה יונה לשמע את דבר ה' מדבר אליו בנבואה.

פרק א'

נבואה ראשונה

הקב"ה שולח את יונה הנביא יונה בורח

הקב"ה דבר אל יונה בן אַמְתִּי ואמר לו: "קום לך אל יְנִינָה העיר הגדולה וקרא עליה כי עלתה רעתם לפני".

יְנִינָה הייתה "העיר הגדולה". גרו בה הרבה מאד אנשים. אף מעשיהם של אנשי יְנִינָה היו רעים מאוד. וכיון שרעתם עלתה למרום לקטרג עליהם, רצה הקב"ה שיונה ילך אליהם, יוכיח אותם ויזהיר אותם (אף ה' לא הסביר לו עדן מה עליו לומר להם).

הרחבה: יְנִינָה הייתה עיר הבירה של אשור, בצפון עיראק של ימינו, השוכנת על חוף החדקל. ומה זכתה יְנִינָה יותר מכל אמה אחרת ש-ה' העמיד להם נביא להוכיח אותם?

החוקני מבאר, שהעיר יְנִינָה נבנתה על ידי אשור, והוא היה צדיק באותה שעה, ומשרת הקמתה הייתה כדי להתרחק מאנשי דור הפלגה, ועל כן עמדה להם לתושביה זכות מקומה, והם זכו לקריאה לתשובה בשרם ופקדו עליהם חסידיהם. ואף שאשור עצמו סרח לבסוף, מכל מקום עמדה לפני העיר זכותו אשר הייתה לו בעת שהקים את העיר.

האנון עזרא באר שנינה הייתה "עיר גדולה לאלקים", כלומר אנשי נינה היו תמיד 'ראי ה' מקימים קדמונים, ורק עתה בימי יונה התחילו לעשות הרע בעיני ה', ולכן שלח להם ה' את יונה להוכיחם.

נשאלת השאלה: והרי הם גויים, ועל גויים ה' לא מקפיד? אלא שכאן, מכיון שהם עברו גם על אסור חמס – על כך הקב"ה מקפיד אפילו על הגויים.

הרחבה: 'חמס' הוא חסיפת דבר מבטלי, ונתינת תשלום על כך, אדם שעושה כך הוא אִמְנֵם ונָלֵם, אבל הוא מצטדק שהוא שלם על מה ששקיף. ולכן מעשהו חמור יותר מגנל רגיל.

המצודות דוד מבאר שכיון שממלכת אשור היא 'שבט אפ' של הקב"ה, כמו שכתוב: "אשור שבט אפ", כלומר גזרת הנלות בגין חטאם של בני ישראל תתבצע על ידי אשור, ומכאן שלמלכות אשור נותר עוד תפקיד חשוב להשלים, לכן הקב"ה בקש להצילם מכלה – כדי שייכלו למלא את תפקידם.

יונה לא רצה ללכת לשליחות ש'ה' הטיל עליו. כי הוא חשב שאם אנשי יְנִינָה יחזרו בתשובה, יהיה בכך קטרוג על עם ישראל. יונה הבין שהגויים הללו יעשו תשובה מיד, וזה יגרר למוד חובה על עם ישראל, שכל הזמן מוכיחים אותם ואינם חוזרים בתשובה. לכן העדיף יונה שנינה תאבד ברשעותה, ולא יהיו כשטן לעם ישראל. יונה לא נמק את סרובו אלא ברח.

חז"ל אומרים: כמה נתקשה יונה שלא ללכת בשליחות ה'! ולכן: "ויקם יונה לברח תרשישה מלפני ה'".

הרחבה: יש אומרים שתְרִישִׁי היא תוניס שבצפון אפריקה. ויש אומרים שהיא בספרה. ויש אומרים שהיא בטורקיה.

אך איך זה יתכן? הרי אי אפשר לברח מפני ה'? אלא שיונה לא ברח "מפני ה'" אלא "מלפני ה'" – הוא ברח מהמקום שהוא לפני ה', דהינו מארץ ישראל. יונה ידע שהנבואה שורה דוקא בארץ ישראל, ולכן רצה לברח לחוץ לארץ. מקום שאין הנבואה שורה בו.

הרחבה: המלבי"ם מוֹתֵב יונה ידע שגם בספינה המסללת בין משברי הים הוא לא יוכל לקבל נבואה, כיון ששם לקבל נבואה צריך ישוב הדעת. בספינה הוא אף ימצא בהקרתם של עובדי כוכבים, שאף היא אינה מסגלת להשראת שכינה.

ידעה נוספת מובאת במדרש: שיונה הלך לים כדי לאבד עצמו לדעת בים! ואף שידע שבנדיא יענש על כך, למען מסירותו לעם ישראל הוא היה מוכן להקריב את חייו ואף את העולם הבא שלו.

יונה ברח לִפְנֵי, שם היה הנמל הראשי שממנו נסעו אניות, כדי לחפש אֲנִיָּה המפלגה לכוון תְּרִישִׁי. אף כשהגיע לִפְנֵי לא היו כלל אניות בנמל. יונה שם לב שבאפק, במרחק עצום של כיומים הפלגה, נראתה אֲנִיָּה אחת שמפלגה. והנה הביא הקב"ה סערה בים שגרמה בעל כרחיה לאותה אֲנִיָּה להגיע לנמל תוך רגעים ספורים. יונה ראה שהקב"ה הביא לו אֲנִיָּה, והבין ש'ה' מסיע בידו

לברח. לכן הוא בא לנוסעי האֲנִיָּה ואמר להם: "ברצוני לנסע עמכם". ענו לו נוסעי האֲנִיָּה: "אנחנו נוסעים לאי הים, לתְּרִישִׁי". היה זה מקום רחוק מאוד, הפוּדָה בדייק מהפון שיונה היה צריך ללכת אליו בשליחות ה' – לאשור (יְנִינָה).

בספינה היו אנשים מכל אמות העולם, אך עדיו היא לא הייתה מלאה. וכיון שהגיעה הספינה לחוף המתיין רב החובל עד שתמלא הספינה באנשים, משום שרצה לקבל את מלוא הכסף תמורת ההפלגה.

אף יונה בקש לברח מארץ ישראל מהר ככל האפשר! משום כך הוא אמר לבעל הספינה שהוא מוכן לשלם

– ויפול הגורל על יונה.

השאלות שיונה נשאל

אנשי האנייה החלו לשאל את יונה שאלות, וכך אמרו לו: "אחרי שראינו, שהסערה היא בגללך, תענה לנו על שאלות אלו:

א. 'באשר למי הרעה הזאת?' – תאמר לנו מה חטאת ולמי חטאת. האם זה ענין של גנבה, ואנחנו נוכל להחזירה כדי שתפסק הסערה? או אולי קללת איזה אדם, ויש אפשרות לפיסו בכסף?

הרחבה: המלבי"ם מבאר שאלותיו כך: מצד אחד, אם אתה עצמך החוטא – תאמר לנו מה חטאת, ואם אתה לא החוטא, ואתה יודע מיהו – תאמר לנו מי מאתנו הוא הגורם?

ב. 'מה מלאכתך?' אולי יש בידך מלאכת רמיה, שהינית אנשים רבים, ואם כן, איך יודע למי להחזיר?

הרחבה: המלבי"ם מבאר שאולי 'שר הים' שואב בעלי אמונתו – כך הם דמו בהבליהם על פי אמונתם.

ג. 'ומאין תבוא?' – אולי חטאת ונזלת במקום שממנו באת, ואי אפשר ללכת להחזיר את הגול? וכן אולי נגזרה גזרה על אנשי המקום שממנו באת?

ד. 'מה ארצך?' – אולי שנית משהו ממנהג ארצך ואי אפשר לפס את כלם? או שמא כל בני ארצך רשעים?

ה. 'ואי מה עם אתה?' – או מאיזה עם אתה, ומי הוא האל-להים שלך שחטאת לו ואין אפשרות לפס אותו במקומו? ואולי עמך הם שחטאו?

תשובת יונה

יונה ענה להם: אין לכם מה לשאל אותי שאלות רבות כל כך. לא חטאתי לאף אדם, ואם שאלתם מאיזה עם אני – אני עברי, מצאצאי אברהם העברי, ואני ירא את ה' שעשה את השמים ואת הארץ, ואלי חטאתי.

כמו שה' עשה את השמים ואת הארץ, כך הוא מושל בהם, ולכן הוא תפס אותי אפילו בים, כי אני נביא, וה' שלח אותי להנבא על נינוה, אך לא רציתי ללכת ובחרתי מקומו.

הרחבה: המצודות דוד אומר שיונה לא אמר להם במפרש את חטאו, אלא רק הם הבינו על פי דבריו מה חטאו.

"וייראו האנשים יראה גדולה ויאמרו אליו מה זאת עשית" – כששמעו האנשים שיש כאן ענין של חטא לה' ולא יוכלו לתקן זאת במקומו, הם נבהלו מאוד, ושאלו את יונה איך הוא יכל לעשות דבר כזה, למרד בה' ולכרח במקום הנבואה?

כי כששאלו אותו מדוע נגרם הסער, הוא הסביר להם שהוא נביא וברח ממקום הנבואה. לכן שאלו האנשים את יונה: "מה אפשר לעשות אתך כדי שהסערה תרגע?" תן לנו עצה ותגיד לנו מה לעשות. כי אין פנאי, מפני שהסערה כל רגע הולכת וגוברת!"

הרחבה: המלבי"ם מבאר ששאלוהו אם הוא רוצה לעשות תשובה וללכת לנינוה.

ענה להם יונה: "שאוני והטילני אל הים וישתק הים מעליכם, כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה עליכם" – תזרקו אותי לים, ואז בודאי תפסק הסערה, כי אני יודע שרק בגללי הסערה הזו."

הרחבה: בספר חסידים הקשה: למה לא זרק יונה את עצמו לים? ותרין, שיונה לא רצה לאבד עצמו לדעת, אלא רצה למות על ידי הגוים. ועוד, שחשב שאם הם יזרקוהו, אולי ישימוהו בסירה או בתוך קפסא, ויש לו סכוי להציל.

אך אנשי האנייה לא הסכימו לעשות דבר שקוה ולזרק את יונה לים. לכן הם נסו לחתור ולהגיע ליבשה, כדי שיוכלו לזרק

כלם קראו לאלילים שלהם, אך כמובן אף אחד לא ענה להם. לכן הם התחילו לזרק את הכלים שלהם לים, כדי שהאנייה תהיה קלה יותר ותוכל להתמודד עם הגלים. אבל יונה "ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם", כאלו כל זה אינו נוגע אליו כלל. הוא ירד לאחת מפנות האנייה, שכב שם וירדם.

מנהיג האנייה, הממנה על החובלים – שהם מרימי חבלי התרן לכוון אותו לפי הרוח – נקרא "רב החובל". רב החובל חפש את יונה וראה שהוא נרדם וישן, והחל לצעק עליו: "מה זה נרדם? קום קרא אל אלקיך! אולי יתעשת האלקים לנו ולא נאבד" – "מה קרה לך שנרדמת? וכי אינך מרגיש שאנחנו נמצאים בצרה גדולה, ואנו בין חיים למות? איך אתה יכול לישן בשקט במצב כזה?!" התפלל גם אתה אל האלקים שלך, אולי הוא יתרצה ולא נאבד."

אך יונה לא קרא אל ה'. אנשי הספינה אמרו ביניהם: "בואו נעשה גורלות כדי לדעת מיהו הגורם לצרה הזו."

ביים היו עוד אגיונות ומדוע חשבו אנשי הספינה שהאשם נמצא ביניהם, וכי אנשי כל האגיונות מפילים גורלות?

כתוב בפרקי דרבי אליעזר שכל האגיונות שבים הפלגו בשקט ולא התנדנדו מהסערה, ורק האנייה שלהם עמדה להשבר. כך הבינו אנשי האנייה, שהאשם ביניהם, ולכן החליטו להפיל גורלות. אבל על פי גורל אחד אי אפשר עדן לקבע, כי בודאי שבאשר מפילים גורל, הגורל יוצא על אדם אחד. ולכן הם הפילו הרבה גורלות, כך שאם כל הגורלות יצביעו על אדם אחד – זה יוכיח שהגורל אמתי. ובאמת כך הם עשו והפילו הרבה גורלות, ובכלם

את מחיר כל הספינה, ובלבד שתצא לדרך תכף ומיד. יונה לא רק הסכים לשלם את מחיר כל הספינה, אלא גם הסכים לשלם את כל הסכום מראש, ולא כפי שהיה מקובל לשלם רק בעת ההגעה ליעד.

משקבל בעל הספינה את כל שכרו הרימה הספינה עגן ויצאה לדרך לתרשיש, יחד עם יונה הנביא...

הרחבה: הנקרא אומרת ששכר האנייה היה 4,000 דינרי זהב (שהם כ-1,300,000 ש"ל ימינו. דינר זהב = כ-325 ש"ל ימינו) – סכום עצום ביותר.

אנה אלך מרוחק ואנה מפניך אברח

יונה רק חשב שה' עוזר לו לברח ומסכים אתו, אך האמת היא שה' לא הסכים אתו, ואחרי הפלגה של יום אחד הטיל הקב"ה רוח גדולה אל הים. כדי להראות ליונה שהקב"ה עדין מחכה שיעשה את שליחותו.

הרחבה: חז"ל מבארים שהרוח הזו לא הייתה ככל הרוחות שנושבות מכוון החוף, אלא הרוח הוטלה אל מתחת למים וכתוצאה מכך נוצרה סערה גדולה בינה לבין המים, מפני שהרוח טבעה לעלות למעלה, והמים בכבדותם הכבידו עליה כלפי מטה.

האנייה הטלטה מצד לצד, והיה נראה פאלו עוד רגע קט והיא מתפרקת ונשברת כליל. באנייה היו גוויים משבעים אמות, שדברו בשבועים לשון. המלחים הגוויים, המשיטים את האנייה, התחילו לפחד מאוד, וכל אחד קרא אל אלהיו.

הרחבה: רש"י (שמות ל' לה) מבאר שהם נקראים מלחים על שם שבאשר הם מנהיגים את הספינה הם מהפכים ומערבבים את המים במשוטים, ש"ממלח" פרושו מערב.

המלחים אמרו שעל פי זה הם יראו שהאלהים שיענה להם ויציל אותם מצרה זו הוא האלהים האמתי.

אותו ליבשה, על מנת שיוכלו להמשיך בדרךם.

הרחבה: המלבי"ם מסביר שאנשי הספינה נסו להשיב את יונה אל נמל יפו ולהניחו שם ביד האלקים, כמשיבים את הבורח אל אדונו. אך האברבנאל מסביר שהם נסו להגיע לחופי נינוה, ושם להשליך את יונה אל החור, כביכול מאלצים הם אותו למלא את שליחותו.

אף למרות מאמציהם הם לא הצליחו כי הסערה גברה והרחיקה אותם מהיבשה.

כשאנשי האנייה הבינו שהאלוקים גזר את הגזרה הזו, הם נטלו את יונה בלית ברירה, העמידוהו בקצה הספון ונשאו תפלה אל ה', וכן אמרו לקב"ה: "אלקי עולם ה', אל תתן עלינו דם נקי, שאין אנו יודעים מה טיבו של האיש הזה: אם דנת אותו למיתה – למה אנו צריכים למות אתו ביחד ולטבע בספינה? ומאחר שהרבה דרכים למקום להרגו, ובחרת דוקא בדרך הזו – להשליכו לים, ודאי רצונך שאנו נמיתה בדרך זו.

אף אם לא דנת אותו למיתה, ואנו נשליך אותו לים, הואיל ואין ברירה אחרת בדינו – אנו מבקשים ממך שהריגה זו לא תחשב לנו לרצח – לשיפכת דם נקי, ואל תתבע ממנו את דמו, שהרי אתה יודע שאין לנו ברירה אחרת".

יונה נזרק לים

לאחר תפלה זו תפסו כלם ביחד את יונה וזרקו את יונה לים, ומיד פסקה הסערה.

המדרש מספר שגם באשר הם זרקו את יונה לים לא עשו זאת בבת אחת, אלא עשו עוד בדיקות וברורים כדי לודא שאכן והסערה השתוללה רק בגלל יונה ואכן זה המעשה הנכון שהם צריכים לעשות: הם נטלו את יונה והטילוהו עד ברכיו – ומיד עמד הים מועפ. וכשהחזירו אותו אליהם לספינה – חזרה הסערה. לאחר מכן הטילוהו עד טבורו – ומיד הים עמד מועפ. וכשהעלוהו אצלם – שוב הלך הים וסער עליהם.

לאחר מכן הטילוהו עד צוארו – ומיד עמד הים מועפ.

וכשחזרו והעלו אותו אצלם – שוב סער הים. לבסוף, בלב קבד, הטילוהו כולו אל הים – ומיד עמד הים מועפ.

פרק ב'

יונה במעי הדג

יונה, שנסה להמנע משליחותו של ה', חשב שקעת הוא ימצא את מותו ויטבע בים, אף לא כך גזרה השגחת ה' העליונה, אלא

שיזנה יצטרך לבצע את שליחותו בעל כרחו...

ה' הכין מששת ימי בראשית דג גדול במיוחד (שנקרא ציטו) ובקרא אותו לצרף יונה. עכשו הביא ה' מיד את הדג הזה כדי שיזנה לא יטבע.

הרחבה: ביום חמישי מששת ימי בראשית ברא ה' את הדג שעתידי היה לבלע את יונה. וביום חמישי ברח יונה מלפני ה' ובלעו הדג, שביים ההלכת המזל חזק... (ירושלמי ראש השנה פרק 4).

יונה נכנס לפיו של הדג כאדם הנכנס לבית כנסת גדול, ועמד שם. שתי עיניו של הדג היו כמו חלונות מאירים והאירו ליונה, ודרך חלונות אלו יכל היה יונה לראות את כל מה שנמצא מסביבו בים.

הרחבה: היתה גם מרגלית גדולה במעי הדג, והיא האירה ליונה כשמש בצהריים, ועל ידה ראה את כל מה שבים ובתהום.

ליונה נעשה נס גדול מאוד, כי על פי הטבע לא יתכן שאדם יהיה בתוך דג ויחיה אפילו שעה אחת בלי לשאף אור צח מבחוץ. כמובן היה גם נס גדול שהדג בלע את יונה בשלמותו מבלי לשבר אף אחת מעצמותיו.

הרחבה: "וימן ה' דג גדול לבלע את יונה" - רש"י אומר שהמלה "וימן" מרמזת - וי מן, רמז ל-16 ימים שחסרו לישראל מאכילת המן, כי לא אכלו ארבעים שנה שלמות. וזה לקח את המן ונתן לדג לאכל, והסבה לכך היתה כדי שלא יאכל הדג את יונה, שהרי הוא כבר שבע מהמן, וקר זכה גם יונה לאכל מהמן בכל הזמן שהיה במעי הדג.

באותו היום שבלע הדג את יונה אמר הדג ליונה: "האין אתה יודע, שהיום הגיע יומי להאכל על ידי הלונתן ולסוס את חיי?" יונה לא התרגש ואמר לדג: "הולכיני אצלו, ואני אציל אותך ואותי ממונו".

הולכיו הדג אצל הלונתן, ואז אמר יונה ללונתן: "לונתן, דע לך שהקב"ה שלח אותי לים כדי לראות היכן אתה גר, כי בעזרת ה' לעתיד לבוא יגאל הקב"ה את ישראל, ואז הוא יעשה סעודה גדולה לצדיקים של כל הדורות, ואני עתיד לרדת ולקשר חבל בראשו ולהעלות אותך מן הים ולעשות ממך סעודה לצדיקים". מרב קדשתו של יונה ברח הלונתן לפניו מרחק של מהלך שני ימים. אז אמר יונה לדג: "אני הצלתיך מפיו של הלונתן, ולכן אני מבקש ממך שתראה לי את כל מה שבימים ובתהומות".

הרחבה: כמובן שיזנה הנביא הצדיק לא בקש "סיוע" בים, אלא רצה לראות את כל סודותיו וצפונותיו שברא הקב"ה באוקינוס.

ואכן הראה הדג ליונה: א. את הנהר הגדול הזורם במעמקי האוקינוס; ב. את המקום שגלי הים יוצאים ממנו; ג. את עמודי הארץ שעליהם העולם עומד; ד. את השבילים בים סוף שבתוכם עברו בני ישראל ביציאתם ממצרים; ה. את מקום משרי הים ומכונתו; ו. את מקום הגהינם; ז. את מקום "שאל תחתית"; ח. את היכל ה'; ט. את אבן השתייה הקבועה בתהומות תחת היכל ה',

ושם ראה את בני קרח עומדים ומתפללים על אבן זו. וכך שט הדג במעמקי הים שלוש ימים ושלשה לילות, ויונה היה צופה ומביט מסוף הים ועד סופו את נפלאות הבריאה, "מה רבו מעשי ה'!"... "זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדלות..." - עד שמרב התפעלותו שכח שהוא נמצא במעי הדג עקב בריחתו מלפני ה' ולכן לא התפלל אף ה'.

יונה עובר מדג לדגה

כיון שבמשיך שלשת הימים שבהם היה יונה בתוך הדג הוא לא התפלל, אמר הקב"ה: "אני הרחבתי לו במעי דג זכר כדי שלא יצטער, והוא לא התפלל! כעת אני אומן דגה נקבה מעברת. שבבטנה 3,650,000,000 דגיגים קטנים, כדי שיצטער ויתפלל לפני", מפני שהקב"ה מתאנה לתפלתם של צדיקים.

באותה שעה זמן לו הקב"ה דגה מעברת. אמרה הדגה לדג: "הקב"ה שלחני לבלע את האיש הנביא שבמעיך. אם אתה פולט אותו - הרי טוב, ואם לא - אכלע אותך יחד עמו". אמר לה: "מי יודע אם הדגבר שאת אומרת הוא אמת?" אמרה לו: "הלונתן".

הלכו אצל הלונתן. אמרה לו הדגה: "לונתן, אתה מלך על כל דגי הים, האם אתה יודע ששלחני הקב"ה לדג הזה כדי לבלע את האיש הנביא שבמעיך?" אמר לה: "הן". אמר לו הדג ללונתן: "אימתי?" אמר לו: "בשלוש שעות אחרונות, כשיד הקב"ה לשחק בי, שמעתי כן".

הרחבה: בכל יום הקב"ה משחק עם הלונתן, וכמו שנאמר: "לונתן זה יצרת לשחק בו".

מיד פלט הדג את יונה והדגה בלעה אותו. יונה היה שרי בצער גדול מתוך הדחק והשנוף, וכתוצאה מהחם הנורא ששרר במעייה של הדגה נשרפו בגדיו ואף נחרכו שערוותיו. אף למרות כל זאת כיון יונה מיד את לבו בתפלה. ואף זה היה נס גדול שהצליח לכונן במקום שכונה.

הרחבה: וזהו שכתוב "ותפלל יונה... ממעי הדגה".

תפלת יונה

פנה יונה הנביא אל ה' ואמר: "רואה אני שאי אפשר להסתור מפניך, כי מלוא כל הארץ כבודך".

ועוד אמר לפניו: רבונו של עולם! "אנה אלך מרוחק ואנה מפניך אברך? אם אסס שמים - שם אתה ואציעה שאול תנן".

אתה המלך על כל הממלכות, ואדון על כל רוזני ארץ. כסאך שמי שמים, וארץ הדוס רגלך. מלכותך במרום וממשלתך בעמק. מעשי כל האדם גלויים לפניך, ותעלומות כל גבר פרושות לך, דרכי כל אדם אתה חוקר, ומצעדי כל חי אתה בוחן. סתרי כליות אתה

הדג הקיא את יונה ליבשה, מרחק 965 פרסאות.

הרחבה: לדעת ר' חיים נאה כל פרסה היא 3.840 ק"מ, ולפי החזון איש 4.608 ק"מ.

ולאיו יבשה הקיאו? יש מן המפרשים הסוברים שהביאו לנינוה (המלבי"ם), אכן מאידך יש הסוברים (מחידא בחופת אגן) שהשיבו לארץ ישראל, ושם התנבא יונה שנית על נינוה, ומשם קם והלך לקרא אליה את הקריאה.

אנשי הספינה מתנזרים

כשראו האנשים את כל הנסים והאזנות שעשה ה' עם יונה, עמדו והשליכו איש את אלהיו, קבלו על עצמם לזבח ויבחים לה' בבית המקדש, נדרו נדרים לתת צדקה לעניים ונדרו שיתנזרו.

הרחבה: בזהר כתוב שכלם התנזרו ולמדו תורה, והיו חכמים גדולים. ובפרקי דרבי אליעזר כתוב שחזרו ליפו ועלו לירושלים, ומלו עצמם, ונדרו להביא איש את אשתו ואת בניו לבית המקדש, ובאמת קימו אחר כך את נדרם.

פרק ג'

נבואה שנייה

יונה בנינוה

לאחר שלמדנו בפרקים הקודמים שיונה קבל על עצמו במעי הדגה למלא את שליחות ה', הגיעה השעה למלא את תפקידו. אז ה' דבר אל יונה בנבואה שנייה על אנשי נינוה: "קום לך אל נינוה העיר הגדולה וקרא אליה את הקריאה אשר אנכי דבר אליך". - תאמר להם שבעוד ארבעים יום נינוה נהפכת.

הרחבה: המלבי"ם אומר שכאן כבר נתחם גור דינס, ורק אמר לו שיודיע להם שיהפכו.

יונה הלך לנינוה כמו שה' צוה עליו. נינוה הייתה עיר גדולה מאוד. ההליכה מקצה העיר לקצה השני שלה נמשכה 3 ימים. גדלה של נינוה היה 40 פרסה (כ-185 ק"מ) על 40 פרסה.

על גדלה של נינוה אמרים חז"ל במדרש שהיו בה 12

שוקים גדולים, ובכל שוק היו 12 שוקים קטנים, ובכל שוק קטן התגוררו 120,000 ילדים קטנים (כלומר) היו בנינוה כ-17,280,000 ילדים קטנים) אם כך מובן שאכלוסית העיר מנתה עשרות מיליונים של בני אדם!

גם על העצמה הרבה של העיר

"בהתעטף עלי נפשי - את ה' זכרתי, ותבוא אליה תפלתי אל היכל קדשך": קשהייתי בצרה, בתחלה, כשבילע אותי הדג, כאילו אני מת, בכל זאת זכרתי את ה' והתפללתי. וכיון ששארתי חי, רואה אני שהתפללה הזו מגיעה וישר להיכל קדשך - לשמים. (עטיפה - עטיפת נפש ודאגת הלב).

הרחבה: לפי המדרש, ששלושה ימים יונה לא התפלל עד שקלעה אותו הדגה, אולי הפנה שבאשר הייתה לי צרה, קשהייתי במצר - אז התפללתי.

"את ה' זכרתי" - המלבי"ם מבאר, שיונה אומר כאן שהוא חזר בתשובה ומוכן למלא את דבר ה' וללכת לנינוה.

"משמרים הבלי שוא חסדם יעזבו": ידעתי שאנשי הספינה שעבדו לעבודה זרה, שהיא הכל ושאין, לא יקומו את נדרם שנידו בעת צרה. ואחרי שתמגר הצרה הם ישובו לעבודה הזרה שלהם.

הרחבה: לפי המלבי"ם והאברבנאל הפנה לאנשי נינוה. אמנם יונה קבל על עצמו ללכת לנינוה להוכיחם, אך הוא אומר שהוא יודע שאנשי נינוה מאמינים בעבודה זרה, ולא יתכן שיעזבו אותה. ואף אם כבר יעזבו אותה וישובו בתשובה - הרי אחר כך יעזבו את חסדם, יחזרו לעבודה זרה ויתחילו שוב כלה.

ואלו לפי התרגום פרוש הפסוק הוא שיונה אומר שהוא אינו כמו הגוים שעובדים עבודה זרה, שאחרי שהוטב להם מאת ה', הם עוזבים אותו ולא יודעים את ה'.

ולפי פרקי דרבי אליעזר מדרג על אנשי הספינה, שיעזבו את העבודה זרה, שהיא חסד שלהם, ויתנזרו.

"ואני בקול תודה אזבחה לך, אשר נדרתי אשלמה, וישועתה לה'": אבל אני לא כמוהם, אלא אני אבזה לך ויבחים, ואקריב לך קרבן תודה על הנס שעשית אתי, ואשלם לך את מה שנידתי במעי הדג.

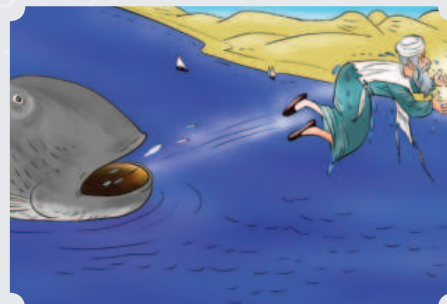
הרחבה: ומה נדר יונה? לפי פרקי דרבי אליעזר, "אשר נדרתי" פרושו להעלות את הלקיחה לבוא ולזבח לך אותו. ושם מובא שער שלא אמר יונה את המשפט: "אשר נדרתי אשלמה" - לא נענה ה' לתפלתו של יונה! ורק לאחר שהחזיר התחיבותו לשלם את נדרו הוא נענה.

ולפי המלבי"ם והאברבנאל הפנה היא שילך לנינוה ויקים את מה שנידו והוא התחבר על שברת, וקבל על עצמו עכשיו שיעשה את שליחות ה'.

הצלתו של יונה

מיד רמז הקב"ה לךדגה, והדג השליך את יונה.

הרחבה: יש מפרשים שבארו שהדגה שבמעייה שקה יונה פלטה

את יונה, ובלעו הדג בשנית, והוא אשר הקיא את הנביא אל היבשה. ואמנם כן משמע מן הפסוקים, שנאמר: "ויאמר ה' לדג וקא את יונה אל היבשה". ובאוצר המדרשים מצינו במפרש שהדגה הקיאה אותו ליבשה.

ובזהר מובא באור אחר: קשכתוב "דג" זה דג חי, וכשכתוב "דגה" זה דג מת (ולפי זה המית ה' את דגה, ואז יונה התפלל, ואמר קד המית ה' את דגה, והוא הקיא את יונה).

ועוד כתוב בזהר הקדוש (פרשת בשלה), שפיון שיונה לא התפלל במעי הדג, שהיה לו הרוחה, אמר לו הקב"ה: "וכי לך הבאתיך הזה?" ואז הרג ה' את הדג, וכל הדגים התחילו לנשוך את הדג כל אחד מצד אחר ויונה ראה עצמו בצרה גדולה והתפלל. ואם כן, כשהדג חי הוא נקרא דג, אך כשהוא מת הוא נקרא דגה, כמו שכתוב: "והדגה אשר ביאר מתה".

ועל פי זה מובן גם שבתחלה הרג ה' את הדג, ואחרי שיונה התפלל והתקבלה תפלתו, התייה ה' שוב את הדג, ולכן כתוב שוב "דג".

יודע, רזי לבבות אתה מבין, כל מסתרים גלויים לך, אין תעלומות לפני פסא כבודך, ואין נסתר ממגד עיניך. כל רז ורז אתה סודר, וכל דבר ודבר אתה סוד. בכל מקום - אתה שם, עיניך צופות רעים וטובים".

המשיח יונה ואמר: "בבקשה ממך, ענני מבטן שאול, והושיעני במצולה, ותבוא באניך ודעתי ותמלא בקשתי, שאתה יושב ברחוק ושומוע בקרוב!"

אתה הקב"ה נקרא: "מעלה ומוריד" - נא העלני! אתה נקרא: "ממית ומחיה" - הגעתי למות - אגא החיני!"

ועוד התפלל יונה בהיותו בתהום הארץ - תחת בית המקדש, וכן אמר (להלן נבאר את הפסוקים במקורם):

הרחבה: למרות שתפלת יונה היא בלשון עברה רב המפרשים מסבירים שהיא נאמרה כשיונה היה במעי הדגה. אך יש מפרשים המסבירים שיונה התפלל תפלה זו רק לאחר צאתו ממעי הדגה.

"ויאמר: קראתי מצרה לי אל ה' - ויענני, מבטן שאול

שועתי - שמעתי קולי": מתוך שה' הציל אותי ואני עדין חי, ברור לי שעכשיו כשאני קורא אל ה' מבטן הדג, שהיא לי כשאל - הוא ישמע תפלתי.

"ותשליכני מצולה בלבב ימים ונהר יסבבני, כל משבריי וגלוי עלי עברו": הנה השלכת אותי במצולה, במקום שמי הנהר ומי הים מתחברים בו, והם סובבו אותי, וכל הגלים עברו עלי כשהייתי בתוך הדג. הגלים נקראים "משבריי", כי הנחשול שובר ומפרק את הים.

"ואני אמרתי - נגרשתי מנגד עיניך, אך אוסיף להביט אל היכל קדשך": כשהשליכו אותי לים - חשבתי שאני מת וגרשתי מפני ה', שהעלמת ממני עין. אך כשראייתי שהצלת אותי, עכשיו אני בטוח, שאוסיף להביט אל היכל קדשך, אל בית המקדש, ולמרות שברחתי - תחזיר אותי לנבואה ולהשגחתך.

"אפפוני מים עד נפש, תהום יסבבני, סוף חבוש לראשי": המים הקיפו אותי, עד שכמעט יצאה נפשי, עד שקלע אותי הדג. וכאשר שטה הדגה בים, נקשרו קני סוף על ראשה, והיה זה כאילו הסוף קשור על ראשי.

הרחבה: מכאן לומדים חז"ל שה' הראה לו את המקום שבני ישראל עברו בו בים סוף.

"לקצבי הרים ירדתי, הארץ ברחיה בעדי לעולם, ותעל משחת חיי, ה' א-להי": ירדתי לקרקעית הים, לסוף ההרים שבבים (קצבי - סוף) הוריד אותי הדג כשהייתי במעיו. חשבתי שהארץ ביבשה סגרה את ברחיה בפניי וברחה ממני, כי לא אצא מהדגה לעולם, ושם יהיה קברי. אבל עכשיו שאני עדין חי במעי הדגה, אני בטוח שאצא עוד אל היבשה, ותוציא אותי מהשחת - מהבור הזה.

הרחבה: מכאן לומדים חז"ל שה' הראה לו את היכל ה' ואת הקהלים.

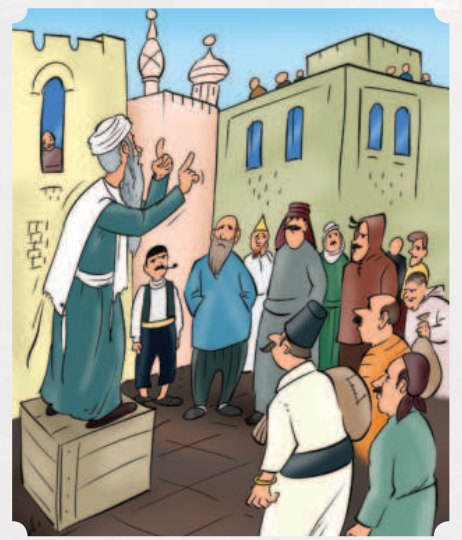

מספרים חז"ל, כי בכל רחוב מרחובותיה היו בו 12 מבואות, וכל מבוי היו בו 12 חצרות, וכל חצר היו בה 12 בתים, ובכל בית 12 גבורים. ולכל גבור היו 12 בנים. ובכל זאת נעשה נס, ויונה היה מקריז בשוק, והיה נשמע קולו בכל העיר ושמעו אותו בכל בית ובית.

"ויקם יונה וילך אל נינוה כדבר ה'" – יונה הלך ונכנס לעיר "כדבר ה'". לא כמו בפעם הראשונה שעשה חשבונות אם ללכת או לא. יונה התחיל ללכת מהלך יום אחד, ואז התחיל לקרא להם: **"עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת"** – שיידעו שיש להם עוד 40 יום, ואז נינוה תהפך כמהפכת סדום ועמורה, כי מעשיה היו כמעשיהן.

כנותו של יונה היתה שאם לא יעשו תשובה – תהפך העיר נינוה, ואם יעשו תשובה – **"הפך"** גור דינם של אנשי נינוה מרע לטוב.

לקריאתו של יונה הקב"ה העניק עצמה מעל לדרך השבע, כאשר הקריאה הדהדה ונשמעה אל כל יושבי העיר וסביבותיה בבת אחת.

אנשי נינוה חוזרים בתשובה

המלכים של האניו, שהאמינו בה', הגיעו לנינוה, עוד בטרם הספיק יונה להגיע לשערי העיר והם ספרו לאנשי העיר את מה שקרה ליונה. לכן האמינו אנשי העיר בה' והאמינו לדברי יונה, והחליטו לחזור בתשובה. הם קראו יום צום ולבשו שקים.

כשהגיעו דברי הנביא אל מלכה של נינוה – המלך אסנפר, הוא קם מכסאו כדי לשבת על האפר, הוריד את בגדי המלכות ולבש שק. הוא עשה כל זאת כדי להעניק דגמה אישית לבני העיר למען ילמדו ממעשיו ויפגעו לפני ה' יתברך.

הרחבה: בפרקי דרבי אליעזר (פרק מג) מביא שמלך נינוה הוא פרעה מלך מצרים, שאחרי שבע בים סוף לא מת, אלא הקב"ה השאירו בחיים כדי שיוסר את גבורתו של הקב"ה. והוא הלך לנינוה ומלך שם, והאריך ימים עד לדורו של יונה הנביא. ויש דעה במדרש, שזה היה סנחריב (אבות בראשית).

המלך צוה להכריז בקול ועקה, שגנור מהמלך ומגדולי המלכות שלא רק האנשים יצומו אלא גם בהמות – הבקר והצאן לא יאכלו ולא ישתו ולא ירעו במרעה. כנותו היתה להכניע את לב האנשים לחזור בתשובה. המלך הכריז לכל עמו שיצומו עמו שלושה ימים, וכל מי שאינו עושה את הדברים האלה – ישרף באש.

הרחבה: מדוע נצטוו גם למנע מאכל ומשקה מהבהמות? כדי שגם בהמות יצטוו

לה' יתברך שהוא הנותן לחם לכל בשר, והוא ירחם עליהם.

המלך צוה גם שכלם יתכסו בשקים – גם האדם וגם בהמות כדי להראות הכנעה. עוד צוה המלך שיקראו בחזקה, בכל לבם, אל ה', וישבו מידרכם הרעה ומכל העברות שעשו ומן החמס והגזל שעשו, כי מסבה זו נגזרה הגזרה עליהם כמו דור המבול ואנשי סדום.

ואכן אנשי נינוה קבלו את דבריו של יונה הנביא בצום ובלבוש שק, ואף קבלו על עצמם את צווי מלכם בעניי הבהמות והחזרת הגזל אשר בידיהם, וישבו בתשובה לבורא העולם.

בצווי המלך הם הפרידו את התינוקות הרכים שעדיין לא נגמלו מחלב אמם, הרימו אותם כלפי מעלה ואמרו: **"רבנו של עולם! אם אינך עושה למעננו – עשה למען אלו שלא חטאו"**.

הם עשו כך גם לעגלים הרכים, והפרידו אותם מאמותיהם, וכך גם בהמות פצחו בגעיות קאב מחרידות. ואז אמרו אנשי נינוה לקב"ה: **"רבנו של עולם – אם לא תחמל עלינו – אנו לא נחמל על בריותיך אלו"**. כך נסו לעורר רחמי שמים.

חז"ל מתארים מספר דגמאות כיצד אנשי נינוה שבו בתשובה והחזירו את כל מה שגזלו וחמסו כדי שלא ישאר בידם רבב של גזל:

– מציאה שאדם מצא בשדות ובפרמים, בשוקים וברחובות, החזירו מיד לבעליה.

– לבנים של גזל שגנו בארמון של המלך – הרסו את

הארמון כדי להחזיר את הלבנים הגזולות לבעליהן.

– כל בגד שהיו בו שני חוטים של גזל – קרעו את הבגד והחזירו את החוטים הגזולים לבעליהם.

וכן אדם שמכר לחברו בית-חרבה (בית שנועד להריסה כדי לבנות עליו בית חדש) ובזמן ששבר את החרבה מצא בה מטמון, החזירו אותו למוכר אף לא המוכר ולא הקונה רצו לקחת ממנו שלא שלהם. המוכר טען: מכרתי לך חרבה עם כל מה שבתוכה. הקונה טען: קניתי רק חרבה ללא מטמון.

הלכו לדין. מה היה עושה הדין? בקש שטר של אותה חרבה וחקר עד 35 דורות אחורה, ומצא יורש לאותו האיש שהטמין אותו מטמון, ואז החזירו אותו לבעליו.

הרחבה: אין בירושלמי (משנת פרק ב) כתוב, שהחזירו רק חמס שבכפיהם – רק דברים שכלם ראוי, אבל לא מה שהיה מכסה וטמון. (ועי' וילקוט שמעוני רמחמא).

לא רק בעברות של בין אדם לחברו עשו תשובה, אלא אף בעברות של בין אדם למקום שבו והתחרטו. כל אחד מאנשי נינוה אשר ידע שיש בידו עברות שיש עליהם דין מות – עשה תשובה וקבל על עצמו את העונש: סקילה, שרפה, הרג וחקק, וזאת כדי לזכות לחיי העולם הבא! אף מהחטא החמור של עבודה זרה הם לא שבו! ועדיין נשארו דבוקים באלהי הנכר.

הרחבה: בכל זאת זה הספיק כדי שהקב"ה ירחם עליהם ויבטל את הגזרה, כיון שמלכתחלה גזר דינם בהפיכת נינוה נחתם על הגזל.

הקב"ה מותנחם במעשי נינוה

ראה הקב"ה שהעם עשו כדבר המלך וישבו מדרכם הרעה, והחליט לא לעשות מה שגזר עליהם.

כל מה שגזר הקב"ה על בני אדם הוא רק כדי שישומו בתשובה, אף כששבים הוא מבטל את הגזרה.

הרחבה: לפי הירושלמי לא היתה כאן תשובה שלמה, כי "ויקראו אל ה' בחזקה" מפרש בירושלמי – בנצחון שאינו טענת אמת ובחזקה. הם אמרו אל ה': אם אתה לא מרחם עלינו, גם אנחנו לא נרחם על הבהמות שעמדו לגוע, כפי שלמדנו.

וזה כשיטת המלבי"ם והאברבנאל ש"חסד יעזבו" פרושו שאף אם יעשו תשובה – התשובה לא תחזיק מעמד והם ישובו לרשעוּתם, כפי שלמדנו.

המדרש מספר שאחרי ארבעים יום חזרו כלם לרשעוּתם, ואף הגדילו להרשיע יותר מן המעשים הראשונים, והפעם לא זכו לאזהרות הנביא וירדו לשאול תחית.

הרחבה: ובפרקי דרבי אליעזר כתוב שאחרי ארבעים שנה חזרו לסורם.

פרק ד'

יונה מבקש למוות

כשיונה ראה שאנשי נינוה שבו מרעוּתם, וה' שב מחרון אפו (כך גלו לו ברוח הקדש) – קאב לו הדבר מאוד. הוא ידע שזה יכול לגרום רעה לישראל, שאינם עושים תשובה מיה, וזה יהיה קטרוג גדול על ישראל. קאבו של הנביא התעצם מחמת הידיעה, שה' נחם על הרעה אף שאנשי נינוה לא שבו בתשובה שלמה, שהרי הם עזבו רק את הגזל והחמס, ואף זה רק כלפי חוץ, אף הם המשיכו לעבד עבודה זרה.

לכן נפל יונה על פניו והתפלל אל ה'. הוא פתח את תפלתו ואמר: **"הרי זו היתה הסבה, שלא רציתי ללכת להנבא על נינוה, עוד לפני שירדתי לים, כשהייתי עוד על אדמתי. ידעתי שהם יעשו תשובה, ואתה ה' תסלח להם, שהרי אתה א-ל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד, ואתה מקבל את השבים."**

לכן ברחתי לתרשיש, לפני שבא אלי הנבואה השניה,

כדי שלא ישובו בתשובה, ואז לא יהיה קטרוג על ישראל. גם רצייתי שהגויים האלו יאבדו, וגם שלא יקראו לי נביא שקר".

הרחבה: יש כמה סבות לכך שיונה כשב נבואתו: א. שלא יהיה קטרוג על ישראל.
ב. שלא יקראו לו נביא שקר – שהרי אם לא התקיים הפיכת נינוה, יאמרו שהוא נביא שקר, ויהיה חלול ה' גדול.
ג. שלא רצה להנבא לגויים.

לכאורה קשה מאוד, הרי נביא שפושב נבואתו חייב מיתה? אלא שיונה מסר נפשו למען ישראל, ומפני כל הסבות האלו אינו נקרא 'פושב נבואתו'. (חומת און).

מחמת צערו של יונה נפל עליו חלי קשה, עד שבקש מ-ה' ואמר שהוא רוצה למות ולא לראות ברעת עם ישראל, שהוא עצמו גרם לה.

הרחבה: כמו משה רבנו שאמר לקב"ה: "מחני נא מספרך", וגם "הרגני נא הרג".

הקב"ה שולח ליונה סימן

אף הקב"ה לא שמע לבקשתו ושאל את יונה: "האם זה חרה לך מאוד? הנה אראה לך אות, ועל ידו לא יחרה לך על כך שאני שולח לשבים בתשובה".

יונה יצא מן העיר וישב ממזרח לעיר. הוא בנה לו שם סכה וישב תחתיה בצל, כדי לראות מה יהיה עם נינוה: האם האנשים יעשו תשובה? האם הם יעמדו בתשובתם? והאם יתקומו דברי ה', שעוד 40 יום נינוה תהפך?

השהות בסכה היתה קשה במיוחד, שכן חז"ל מספרים שעצי הסכה לא היו מלאים בכל גג הסכה מלכתחילה, ואף נטו להתנשב, כך שהיה שם חם מאוד. ובזבזים, יתושים, נמלים ופרעושים עקצו את יונה וצערו אותו, עד שהוא בקש למות.

כדי שעצי הסכה לא יתנבשו מהשמש, ויונה לא ישאר בלי צל כלל, הזמין לו ה' והצמיח לו עץ קיקיון. הקיקיון הוא עשב שהעלים שלו גדולים מאוד ורחבים, וכך היה ליונה צל שיציל אותו מהשמש המעיקה עליו. המיידד בעץ הקיקיון הוא שהקיקיון יונק כל הזמן רטיבות מהאדמה, וכך הוא נשאר לח ומשרה ארוכה נעימה לשוהים מתחתיו.

הרחבה: המדרש מספר שהקיקיון עלה על ראש יונה בלילה, ובשחרית עלו עליו 275 עלים, וצל כל עלה ועלה היה 4 זרתות ושפח, כך שארבעה אנשים יכולים לישב בצלו של הקיקיון ולהנצל.

מחם השמש.

הרחבה: מהו עץ הקיקיון? האבן עזרא אומר שזה דלעת או קרא. אף בגמרא (שבת כ"א) נאמר שזהו עץ שמגרעניו עושים שמן קיק.

שטוב לרפואה. ורבה בר בר חנה אומר שם בגמרא: "אני ראייתי את הקיקיון של יונה, והוא דומה לאלו סרק שאינו עושה פרות, וגדל בין בצעי המים, ועל פתחי התנאים מדלים אותו לצל, ומגרעניו עושים שמן". ועין רד"ק.

ובאמת יונה שמח מאוד שה' עזר לו, כי כונתו היתה לשבת כך 40 יום. אף בעלות השחר למחרת הזמין ה' תולעת על הקיקיון. התולעת הכתה את העץ למטה, במקום שבו הוא יונק את הרטיבות מהאדמה, וכך הוא הפסיק לינק מהאדמה והתנשב מיד מהחם. כך יצא שכל שמחתו של יונה היתה רק יום אחד.

בבקר הזמין ה' רוח מזרחית חמה מאוד, שמשמיעה רעש גדול ומחרישה את האזניים.

הרחבה: ובגמרא (פסין לא) מבאר רבה שרות זו כשהיא נושבת היא משתקה את כל הרוחות, ורב והודה אומר שהיא עושה תלמים בים (חרישית מלשון חרישה), וכמו שנאמר "ברוח קדים תשבר אניות תרשיש" (תהלים מ"ח).

הרוח היתה חמה מאוד והיא הכתה על ראשו של יונה עד שהתעלף מרב חם. כל כך היה קשה ליונה ששוב הוא בקש למות.

באותה שעה זלגו עיניו דמעות כמטר לפני הקב"ה, ו-ה' אמר לו: "יונה! מפני מה אתה בוכה?" "ההיטב חרה לך על הקיקיון?" – כל כך פואב לך על שהקיקיון אבד?" יונה ענה לו: "היטב חרה לי עד מות" – "כל כך פואב לי, שאני רוצה אפילו למות, או שזה יאבד ויחרה לי עד יום מותי".

אז הראה לו ה' את האות שבגללו הצמיח את הקיקיון והכהו. ואמר לו ה': "אתה חסד על הקיקיון אשר לא עמלת בו ולא גדלתו שבו לילה היה ובו לילה אבד" – "תראה איך אתה הצטערת על אבדו הקיקיון, שלא עמלת בו, לא זרעת אותו ולא חרשת אותו, לא זבלת אותו ולא השקית אותו. בלילה אחד הוא גדל וצמח ומיד בלילה שלאחריו אבד. והרי אין לך מה להצטער, כי בדרך כלל כשאדם משקיע מאמץ ועמל על דבר, והוא יורד לטמיון, אז יש לו מה להצטער".

אבל דבר שלא עמלת בו כלל וכלל, ונעשה מהר ולא החזיק – עליו אין לך מה להצטער".

אם כן, אמר ה' ליונה: "ואני לא אחוס על נינוה העיר הגדולה אשר יש בה הרבה משתים עשרה רב אדם אשר לא ידע בין מינו לשמאלו ובהמה רבה?" – הרי נינוה היא מעשה ידי, ואיך אתה רוצה שלא אצטער עליה? הרי יש בה הרבה יותר מ-120 אלף ילדים קטנים, שלא יודעים מימינם ומשמאלם ולא חטאו, וגם הרבה בהמות שלא חטאו, ומענישים אותם רק בגלל האבות ובגלל האנשים.

ואם כן, כשהם שבו מחטאם – אין סבה להפך את נינוה אלא לרחם עליהם.

כך הוכיח ה' את יונה על מחשבותיו ולמד אותו שבדאי יש לחמל ולרחם על כל מי שחווה בתשובה.

יונה מתפלל לה'

באותה שעה נפל יונה על פניו ואמר לפני הקב"ה: "רבונו של עולם, הנהג את עולמך במדת הרחמים! לך נאה תהלה על רחמך, שכן כתוב: 'לח' א-להינו הרחמים והסלחות', ונאמר: 'כי א-ל רחום ה' א-להינו!' וכן 'מי א-ל כמוך נשא עון', וכן 'חסד ה' מלאה הארץ'".

ולא עוד, אלא שאתה יושב על כסא רחמים, רחמים בימינה, וסליחה וחסד מלפניה, ופדות מאחריה, שנאמר: 'כי עם ה' חסדך והרחבה עמו פדות', וכתוב: 'יושב אל ה' וירחמהו ואל אלקינו כי ירבה לסלוח'!

"גבורות רחמך הרבים – לא הייתי יודע, וחסדיך הרבים – לא הייתי מגיד, שאין מי שיעשה כמעשיך וכגבורתך! יפה עשית, יפה פעלת, יפה רחמך, יפה חננת, יפה סלחת, יפה קרעת להם שטר חובם, יפה נחמת על רעתם, מי א-ל כמוך".

יונה המשיך לשבח את הקב"ה: "כלך תשבחות, כסאך

תהלה, כבודך תפארה, אשר מעשה ידיך נעימים, גופך ישועה, פניך כמאיר כל אור, עיניך מקור כל זהר, פיר אמת, שפתותיך חיים, אמת חסדך הגדול על שארית נחלתך – שאתה מקדים להם רחמים בכל עת, ובכל שעה אתה מוחל לעונם כדי לתן עז וכבוד לשמך, שנאמר: 'למען יזמר כבוד ולא ידם, ה' אלקי לעולם אודך'!"

המסרת מנחה של יום פסח

אנחנו קוראים את מה שארע ליונה הנביא בהפסדת קריאת התורה במנחה של היום הקדוש – יום הפסח, כדי ללמד אותנו על כחה של תשובה, כמו שראינו אצל אנשי נינוה.

טעם נוסף לקריאה זו בזמן המידה הזה, כדי ללמד אותנו שאי אפשר לברח מרצון ה', ואת כל מה שה' רוצה שנתקן – נהיה מוכרחים לתקן, ולכן מוטב שנקדים ונעשה זאת מעצמנו.

וראיה לכך מיונה הנביא, שחשב שיוכל לברח מדבר ה' ומקוים רצונו – לומר את הנבואה לאנשי נינוה, ובאמת לאחר שיונה טבע בים ונבלע במעי הדג, היה נראה שדבר ה' לא יוכל להתקיים, ולא יהיה מי שיאמר לאנשי נינוה את נבואת ה', אך לבסוף רצון ה' יתברך התקיים במלואו.

גמר
חתימה
טובה!

לא נבפיק את השמחה

יו"ל ע"י "ממלכת השמחה" לתרומות, חסויות, ולקניית חוברות מלאים בדיחות: 0534-135-183

לשליחת בדיחות הערות והארות ולקבלת העלון בפורמט דיגיטלי וצבעוני: דוא"ל: a05832349@gmail.com

מו"ל: שר השמחה מאיר פנחסי הי"ו | הפצה ראשית: א.י. הי"ו | הפצה ירושלים: ה.ח. הי"ו.

חל איסור מוחלט להעתיק בדיחות מכאן כמו שהם, לעלונים שלכם וכדומה, (ובפרט לאלה הלוקחים בדיגיטלי).

ווארט על הפרשה פנינים יקרים על פרשת האזינו.

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶרֶץ כְּנָעַן וְתַשְׁמַע הָאָרֶץ...

יש את אנשי השמים שזה הצדיקים שעסוקים כל הזמן בעניינים שמימיים ויש את פשוטי העם שעסוקים בענייני הארץ שזה הגשמיים. ולצדיקים הוא פונה בלשון קשה יותר האזינו וגם אדברה, אבל לפשוטי העם הוא פונה בלשון קלה יותר של שמיעה ואמרי פי, ללמדנו לדבר לאנשים קצת רחוקים מה' יתברך בעדינות ובזהירות אבל צדיקים שכל מטרם זה עבודת ה' נטו, מוכנים ושמחים לשמוע דברי תוכחות, כי זה דומה לאדם שאין לו עבודה ויש לו חובות והוא הוזמן לראיון עבודה שהמשכורת שם גבוהה במיוחד ותוך זמן קצר של עבודה הוא משלם את כל חובותיו ויוצא מאפילה לאורה.

והוא הלך לראיון עבודה ובדרך קנה שקית שוקו ושתה ובלי להשים לב חצי מהשוקו נשפך על חולצתו וליכלך אותה מאוד, אלא שהוא לא הרגיש בזה ושאל את חבריו האם אני יכול להיכנס לראיון או שצריך לשפר ולסדר משהוא, החבר הטוב מיד אומר לו אל תעז להיכנס, אתה מלוכלך מאוד, תחליף קודם את החולצה ותוכל להיכנס פנימה, וזה הצדיק שידע שסוף דבר הכל נשמע ואנו נעמוד מול מלך מלכי המלכים ליתן דין וחשבון על הכל ולכן אם יש כתם לא על החולצה אלא בנשמה הוא שמח לשמוע שהוא לא בסדר כדי לזכות להגיע נקי ומצוחצח לבית דין של מעלה.

הדבר תורה לעילוי נשמת: משה בן יוכבד, יעקב בן כוכבה קאסאנש בת דגיטו, אורה בת יוכבד ע"ה

שימו לב:

מילתא דבדיחותא

הגיליונות הבאים:

סוכות - חלק א' - 327.

סוכות - חלק ב' - 328.

סוכות - חלק ג' - 329.

עם מלא בדיחות חידות

וסיפורים מצחיקים כדי

לקיים מצווה דאורייתא

'ושמחת בתגיך'

ניתן לקבל במייל:

a05832349@gmail.com

שימו לב: גיליון זה במהדורה דיגיטלי בלבד!

1. ילד שואל את אבא שלו: אבא, למה אין בקבוצות כדורגל קבוצה של נשים?" אמר לו האבא: "שמעת פעם ש-11 נשים ילבשו אותו דבר?....."

2. ילד שאל את אביו: אבא אך המוח עובד? עונה לו האבא: עזוב אותי משטויות יש לי דברים אחרים בראש.....

3. אין בנאדם אחד בעולם שכשראה מראה מלאה אדים או חלון מלא אבק לא כתב על זה משהו.....

4. אברך מירושלים נסע פעם לתל אביב. הוא נולד במאה שערים התחנך בחיי-עולם, הטיולים שלו היו לשערי חסד וזכרון משה, לא יותר רחוק. ופתאום הוא רואה בתל-אביב את חוף הים... "אוי ווי אגרויסע מקוה!!!" נדהם בהתפעלותו מהגודל.....

5. חשבתי על זה הרבה, ולפני שאמות אני ארצה שהמילים האחרונות שלי יהיו "השארתי מליות שקל מתחת ל..." ואז למות.....

6. מכירים את זה שאתם מחפשים משהו שעות ולא תדעו בחיים, ואז אחרי שמצאתם את הדבר הזה אתם אומרים אהה... איך לא חשבתי על זה.....

חג סוכות = שלושה חלקים של עלונים.

כדאי מאוד להצטרף לרשימת התפוצה: a05832349@gmail.com

7. בעבר היו תלמידים נהדרים, בהווה יש תלמידים נעדרים. מורה נהדר הוא מורה נעדר. בחיים קודם קוטפים פירות ואח"כ סוחטים את המיץ, בלימודים קודם סוחטים את המיץ ואח"כ קוטפים את הפירות. החיים הם כמו קפה או הפוך או שחור ואם לא אז זה נס. כדי לחלום צריך לישון, כדי להגשים את החלום צריך להתעורר.....

8. מכירים את זה שאתה פוגש חבר ומדבר איתו, וכשאתם נפרדים לשלום אתה מגלה שאתם הולכים לאותו כיוון.....

9. מכירים את זה שאתם אוכלים ארוחה עם כל המשפחה וכשאתם באים למזוג שתיה לכוס שלכם כל המשפחה מצטרפת ומביאה לכם את הכוסות שלהם.....

10. איש אחד הלך למסעדה כדי למלא את בטנו הרעבה בתום הארוחה הוא קיבל חשבון: סלטים 20 ₪ סטייק 50 ₪ מצליח 20 ₪ שתייה 10 ₪ סה"כ 100 ₪ רגע שואל האיש מה זה מצליח? המלצר לקח את החשבון ומחק את המצליח ואמר "הפעם זה לא הצליח....."

ניתן לקנות במכירה המרכזית בירושלים רחוב: רחובות הבוכרים (דוד) 9 כניסה ב' שכונת הבוכרים.

ספר הבדיחות - 50 ₪ | חוברת הבדיחות חתן וכלה חלק 1 - 5 ₪ | חוברת הבדיחות חתן וכלה חלק 2 - 5 ₪
 חוברת הבדיחות חתן וכלה חלק 3 - 5 ₪ | חוברת הבדיחות חלק 5 - 10 ₪ | חוברת הבדיחות חלק 6 - 10 ₪ חוברת
 הרגע הזה - 5 ₪ | חדש! - חוברת הבדיחות 'חתן וכלה חלק 4 - 5 ₪

חדש! מהדורת תשפ"ו חגי תשרי - 5 ₪ בלבד

5 דקות מכיכר השבת | רצוי להגיע עם כסף מדויק | בבניין עולים 15 מדרגות למכירה של החוברות | 0534-135-183

מילתא דבדיחותא

11. מכירים את זה כשמישהו מחזיר לכם על דלפק מתכת עודף בשקלים ואין לכם ציפורניים אז אתם לא מצליחים להרים את השקלים מהדלפק ויש תור מאחורה וכולם מסתכלים עליכם וזה נראה להם כאילו אתם משחקים עם השקל?.....

12. משוגע נכנס למשרד של פסיכיאטר ופנה בהיסטריה למזכירה: "אני חייב בדחיפות לראות את הפסיכיאטר כמה שיותר מהר" המזכירה "מה הבעיה?" המשוגע: "הפכתי לבלתי נראה" המזכירה ביקשה ממנו לחכות בחדר המתנה. ופנתה לרופא יש כאן לקוח שצריך לפגוש אותך בדחיפות" הרופא: "אני בדיוק סיימתי היום, ואני בדרך החוצה מה הבעיה שלו" המזכירה "הוא טוען שהוא בלתי נראה" הרופא: "מצויין תגידי לו שאני לא יכול לראות אותו....."

13. מכירים את זה שכל פעם שאתם מגיעים למכונת משקאות ואתם לבד אתם מקווים שמישהו השאיר שם עודף.....

הידעת? ניתן לקבל את הגיליון במייל כל יום שני?
חפש בגיליון את כתובת המייל!

המתנה המושלמת לחגי תשרי שככולם מדברים עליה:

כל ה- 14 חוברות הבדיחות שיצאו עד היום:

1. לא נפסיק את השמחה חלק 1 - 10 ש	8. חג פורים. - 7 ש
2. לא נפסיק את השמחה חלק 2 - 10 ש	9. חג פסח. - 7 ש
3. לא נפסיק את השמחה חלק 3 - 10 ש	10. משמח חתן וכלה חלק 1 - 5 ש
4. לא נפסיק את השמחה חלק 4 - 10 ש	11. משמח חתן וכלה חלק 2 - 5 ש
5. לא נפסיק את השמחה חלק 5 - 10 ש	12. משמח חתן וכלה חלק 3 - 5 ש
6. לא נפסיק את השמחה חלק 6 - 10 ש	13. משמח חתן וכלה חלק 4 - 5 ש
7. חגי תשרי. - 5 ש	14. הרגע הזה - 5 ש ועוד הרבה הוספות...

[ספר הבדיחות + לא נפסיק את השמחה חלק 6 + חלק 5 + הרגע הזה + חתן וכלה חלק 3 + חתן וכלה חלק 4 = סט מלא]

340 עמודים - 2,200 בדיחות במחיר מצחיק: 85 ש במקום 104 ש

בירושלים: ברחוב רחובות הבוכרים (דוד) 9 כניסה ב'

20 עיר בית שמש ברחוב בן איש חי 34 שכונת חפציבה - קנה 20 ש יש בקיר גם את חוברת הבדיחות 'חגי תשרי'

שימו לב: לקניית הסט המלא וכדי לקבל את ההנחה יש לתאם מראש בשני המוקדים.
בירושלים בלבד ניתן לקנות את חוברת הבדיחות 'חגי תשרי' ושאר החוברות ללא תיאום מראש

14. מכירים את זה שדווקא מתי שאתם שוכבים הכי בנוח במיטה, אתם פתאום צריכים לקום לאיזה משהו?.....

15. מכירים את זה שאתם קמים בבוקר מלאי אנרגיה..... גם אני לא!!!.....

התודה והברכה: לחוברת 'טועמיה'

שע"י דפוס 'ספיד'

16. מכירים את זה שאתם מחפשים משהו ממש הרבה ופתאום אתם מוצאים משהו שממש לא התכוונתם למצוא ואז אתם שמחים ושוכחים מה רציתם למצוא מקודם.....

17. מכירים את זה שאתם רוצים לאכול אבל לא יודעים מה בא לכם, אז אתם הולכים למקרר ולא מוצאים משהו מתאים, וחוזרים לחדר, ואז שוב למקרר ומקווים שאולי פיספסתם משהו שיבוא לכם עליו?.....

הודעה חשובה:

אנחנו במערכת 'לא נפסיק את השמחה'

משתדלים כמה שיותר שהעלון יגיע לכל מקום בארץ אך לא

תמיד זה קורה, אנחנו ממליצים לכל תושבי ארץ הקודש

ובפרט לתושבי הדרום

(לאחרונה הם לא מקבלים את העלון באופן קבוע)

להירשם לרשימת התפוצה במייל:

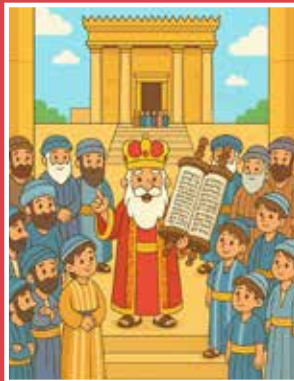
a05832349@gmail.com

ולקבל את העלון כבר ביום שני

ובעזרת השם: כל המצטרף לרשימת התפוצה עד לחג סוכות ושולח את המילים

'שמח להצטרף' יכנס להרגלה על סט הבדיחות

מִצְאוֹת 5 הַדָּרוֹגוֹת

חידה?

הַגִּ'וֹק הוּא לֹא
הַבְּעִיָּה, הַבְּעִיָּה
מִתְחִילָה כְּשֶׁהוּא
נֶעֱלָם...

יצירות

וְלָדִים יִקָּרִים,

כל שבוע אנו מציגים יצירה ופה ששלתחם לנו
המספרת כמה אתם אוהבים את המגזין.
אתם יכולים להמשיך ולשלח לנו יצירות
לכתובת המייל MAG@tv2000.co.il וכן תבקשו
להגרלה הגדולה, ואולי תזכו בפרס.

מֵאֲתָזְרִים אֶת הַנֶּשֶׁמָה

מתוקים מוסף אומצ'יה וילך תשפ

46

לָמָּה רַבִּי דָּוִד הֶצִּיל
אֶת הַפּוֹשֵׁעַ?

שָׁמַע אֶת כָּל הַהִמְלָה. הוּא יָצָא מִבֵּית
וַהֲכִינִי אֶת הָאָדָם הַזֶּה לְתוֹךְ הַבֵּית
שְׁלִי, וְלֹא נָתַן לֵאמֹר אֲחִיד לִפְנֵעַ בּוֹ.
אֲנִשִּׁי הָעִיר זַעֲמוּ: "רַבִּי דָּוִד, הָאָדָם
הַזֶּה הוּא פּוֹשֵׁעַ! אֲסוּר לָרַחֵם עָלָיו!"
אָבֵל רַבִּי דָּוִד עָנָה לָהֶם: "אֲתֵם
יֹדְעִים כְּמוֹהָ צָרִיכִים לָרַחֵם עַל הַמִּסְכֵּן
הַזֶּה? הוּא לֹא בָאֲמַת אֲשֶׁם - אֵין לוֹ
שִׁכְלִי הַיָּצָר הָרַע שׁוֹלֵט עָלָיו, וְהוּא
מִשְׁעַבֵּד לַתְּאוּוֹת שְׁלִי.
וְאֲתֵם עוֹד רֹצִים
לְהַרְבִּץ לוֹ?"

שְׁלוֹם לָכֶם, וְלָדִים צָדִיקִים!
הָאֵם אִתָּם יוֹדְעִים שֵׁשׁ בִּלְבָב שֶׁל
כָּל אֶחָד וְאַחַת מֵאַתְנֵנו שְׁנֵי "חֲבֵרִים"
שְׂמֻנָּסִים לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵינוּ כָּל הַזְּמַן?
לְחֵבֶר הַטּוֹב קוֹרְאִים "צֵר הַטּוֹב"
וְהוּא תְּמִיד רוֹצֵה שְׁנַעֲשֶׂה דְבָרִים
נְכוּנִים - נַעֲזֹר לְאִמָּא, נִהְיֶה נְחֻמָּדִים
לְאִחִים, נִהְיֶה חֲבֵרִים טוֹבִים. הַחֵבֶר
הַטּוֹב הַזֶּה תְּמִיד מַעֲוֹדֵד אוֹתֵנוּ לְלַמֵּד
תּוֹרָה, לְהִתְפַּלֵּל וּלְעֲשׂוֹת
מַעֲשִׂים טוֹבִים וּמִצְוֹת.
בְּטַח גַּם שְׂמַעְתֶּם
עַל הַ"חֵבֶר" הַשֵּׁנִי,
שְׂכֵלֶם קוֹרְאִים לוֹ
"צֵר הָרַע". הוּא,
כְּצִפּוֹי, תְּמִיד
מְנַסֶּה לְשַׁכְנַע
אוֹתֵנוּ לְעֲשׂוֹת
דְּבָרִים לֹא טוֹבִים.

את שניהם ברא

בְּתוֹכֵנוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

כְּדִי שֶׁנַּעֲבֹד אוֹתָנּוּ בַּצֹּרֶה הַכִּי

טובה שאפשר. אבל השאלה החשובה היא: איזה חבר ינצח? מי ישלט עלינו? האמת היא שאנחנו נקבע מי ינצח! איר?

בְּכֹל פַּעַם שֶׁאַנְחֵנוּ מִקְיָמִים מִצּוֹה,
לִמּוּדִים תּוֹרָה אוֹ מִתְפַּלְלִים - אֲנֵחֵנוּ
מִחֲזִיקִים אֶת הַיָּצָר הַטּוֹב שֶׁלָּנוּ! וְאֵז
יִוְתָר קֵל לָנוּ לְהִיּוֹת טוֹבִים. אֲבָל
לְעֵצָרָנוּ, זֶה פּוֹעֵל גַּם לְהִפָּךְ...

הָיָה פֶּעַם בְּעִיר אֶחָת אָדָם שֶׁעָשָׂה
מַעֲשֵׂה חֲמוּר מְאֹד. כָּל תּוֹשְׁבֵי הָעִיר
כָּעָסוּ עָלָיו כָּל כֶּךָ, שֶׁהֵם רָצוּ לְהַעֲנִישׁ
אוֹתוֹ. הָאִישׁ הַזֶּה בָּרַח מִהָרָה, וְהֵם רָדְפוּ
אַחֲרָיו.

רַבִּי דָּוִד, שְׁהִיָּה צָדִיק גָּדוֹל בְּעִיר,

**ניתן להשיג את ספרי הבדיחות "כל יום פורים"
עם משלוח עד הבית 052-4770297, להאזנה
למאות שיעורים לילדים, פרשת שבוע וסיפורי
צדיקים חפשו: "מאיר גואטה - מתוקים מדבש"**

את הסיפור המלא ניתן להשיג בתנויות הספרים המובחרות

ילדים עם הפעילות

הילדים הקרים דניאל ואביטל תורתי מבני ברק הם הזוכים שלנו במבצע "מצטלמים עם המגזין בחפש הגדול". ילדים צדיקים ומתוקים, קבלנו מכם המון המון תמונות וזה ממש ממש שמח אותנו. נפגש במבצע הבא - "מצטלמים עם הסכה"!

היכן מסתתרת?

עידן ויהונתן

מחפשים את המסמון

ילדים יקרים, נראה אתכם מגלים היכן מסתתרים 2 שופרות 27 סנדלים.

הדיווח

"שלמתי מאה שקל על משחקה נגד יתושים, נראה לי עקצו אותי..."

יש 3 סוגי אנשים בעולם: 1. אלה שיועדים לספר. 2. אלה שלא.

מצטלמים עם המגזין

בסכה

1

אתם מצטלמים עם המגזין בסכה

2

שולחים לנו את התמונה למייל MAG@tv2000.co.il

3

ונכנסים להגרלה על פרסים יקרי ערך מתוקים מוסף אופציה וולף תלפיו

ילדים יקרים,

עליכם לענות על השאלות הבאות!

הצלחתם? איזה יופי! שלחו לנו למיל את התשובה עם שמכם, תכנסו להגרלה ואולי תזכו בפרס! את התשובות יש לשלח אר ורק למיל MAG@TV2000.CO.IL

השאלות:

1. האיצה רחוב מתקנים מנהג הכפרות?
2. מי כבר עשה כפרות?
3. מה השעה אכשו?
4. מה התאריך היום?
5. כמה אולה תרגזו לכפרות?

בהגשת רינה פליישמן, 6776067@GMAIL.COM

